

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 HAZİRAN 2008

Bütün Dünya

ISSN 1301-7608
192297 SAYI: 2008/06 FİYATI: 3 YTL

2000

Bangladeş'te Nobel yağmuru

İnsanı sever gibi
severdi ağaçları
dalları, yaprakları

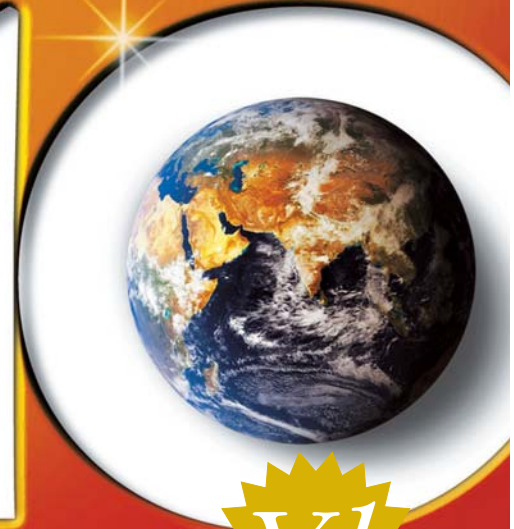
Gürbüz Evren üzgün:
Futbolun eski
tadı kalmadı

Bildiğimiz Don Kişot'un
bilmediğimiz yanları

Dünyanın yeni harikası
Petra'yı gördüm

10

Yıl

Napoli'de O Gece Leyla Gencer'i Dinledik, Atatürk'ü Alkışladık

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarının güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu, Emel Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu,
Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu, Necmi Tanyolaç,
Haluk Cansın, İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Naili Erdem, Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gülbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,
Pelin Hazar, İlker İnal, Muzaffer İzgü,
Mehmet Muhsinoğlu, Serdar Kalkan,
Filiz Leloğlu Oskay, Saniye Özden, Yaşar Öztürk,
Erdoğan Sakman, Songül Saydam, İzlen Şen,
Cheryl Tanrıverdi, İzmir Tolga, Engin Ünsal,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri,
Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimosa 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

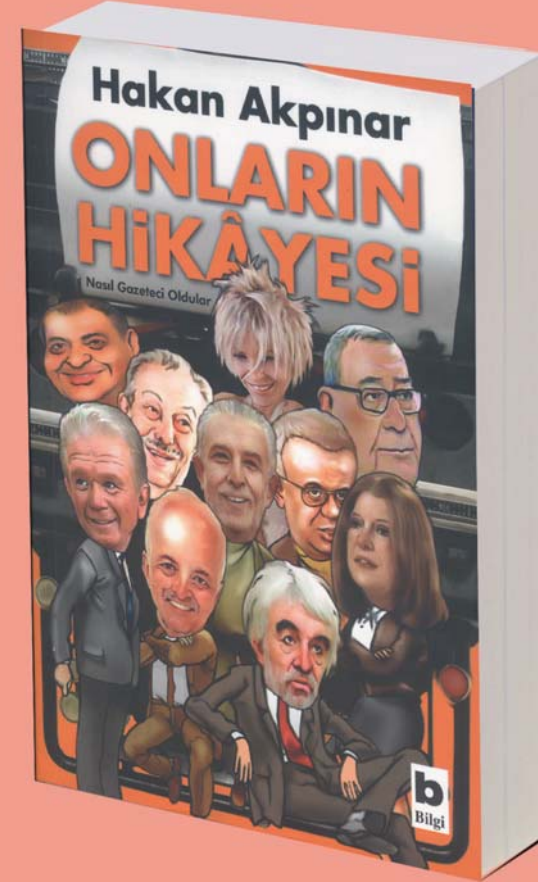
Abone Hizmetleri:

(0212) 314 0888

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayrımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 30. 05. 2008

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından
1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi
ve Ticaret A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

İÇİNDEKİLER

- 7** Çıktık Açık Alınla,
On Yılda...
METE AKYOL
- 10** Ah, Çanakkale!..
Vah, Milli Eğitim!..
ORHAN VELİDEDEOĞLU
- 17** İnsanı Sever Gibi Sevdi,
Ağaçları, Dalları,
Yaprakları...
YAŞAR ÖZTÜRK
- 23** Leyla Gencer'i Dinledik
Atatürk'ü Alkışladık
KADRİ KAYNAR KÜÇÜKPINAR
- 25** Uzakta Bir Gün
ALİ NAİLİ ERDEM
- 27** Bir Ülke: Bangladeş
Dört Ödül: Nobel Ödülü
İZMİR TOLGA
- 35** Prusya Elçimiz Ali Aziz
Efendi'nin Düşlerle
Beslenmiş Tasavvufi
Öyküleri
KONUR ERTOP
- 40** Maarif Vekilinin Genelgesi
ORHAN VELİDEDEOĞLU
- 43** Futbolun Benim İçin
Eski Tadı Yok Artık
GÜRBÜZ EVREN
- 50** Meşalenin Aydınlattığı
Gerçekler
METİN GÖREN
- 53** "Yalan Rüzgarı" Ve
Profumo Örneği
MEHMET MUHSİNOĞLU
- 59** Pozitif Psikoloji Güçlü
Yönlerinize Odaklanır
CHERYL TANRIVERDİ
- 65** Dünyanın Yeni
Harikası Petra
NUMAN AYDINOĞLU
- 71** Bırakmaz ki, Ayrılmak
Olanaklı Olsun Talas'tan
YENER ERGÜVEN
- 77** Mucit Babamın Anısına
MEHMET ÜNVER
- 85** İbrahim Bey Emekli, Şimdi
METİN ATAMER

- 91** Don Kışot Ve Don Kışotluk
SONGÜL SAYDAM
- 96** Bakkal Amca
MUZAFFER İZGÜ
- 102** Gustav Mahler
YÜCEL AKSOY
- 105** Temel'den Sevgilerle
ALİ MURAT ERKORKMAZ
- 110** Ardıç Kuşu
DR. MEHMET UHRI
- 113** Kayıp Aranıyor!
NURAY BARTOSCHEK
- 116** Varanasi
İZLEN ŞEN
- 123** Küçük Büyük Buluşlar
İLKER İNAL
- 125** Altın Kartal Yaz Kış
Demeden Yumurtlar
ERDOĞAN SAKMAN
- 128** Mucizeler Yılıydı 1939
İLYAS HALİL
- 137** Tel Elbise Askısı ve Veksilloji
PELİN HAZAR
- 141** Bir Bayram Sabahında
Lüfer Avı
SEVİL ÇALIŞKAN
- 143** Sakla Samanı Gelmez Zamanı
SADI BÜLBÜL
- 145** Beyaz Zambaklar Ülkesinde
ENGİN ÜNSAL

- Sizden Bize* **8**
- İlk Dersimiz Türkçe* **15**
- 1001 Güzel Söz* **64**
- Haziran SuDokuları* **70**
- Bilginizi Denetleyin* **133**
- Anne ve Babalardan* **148**

Sayfa: 125

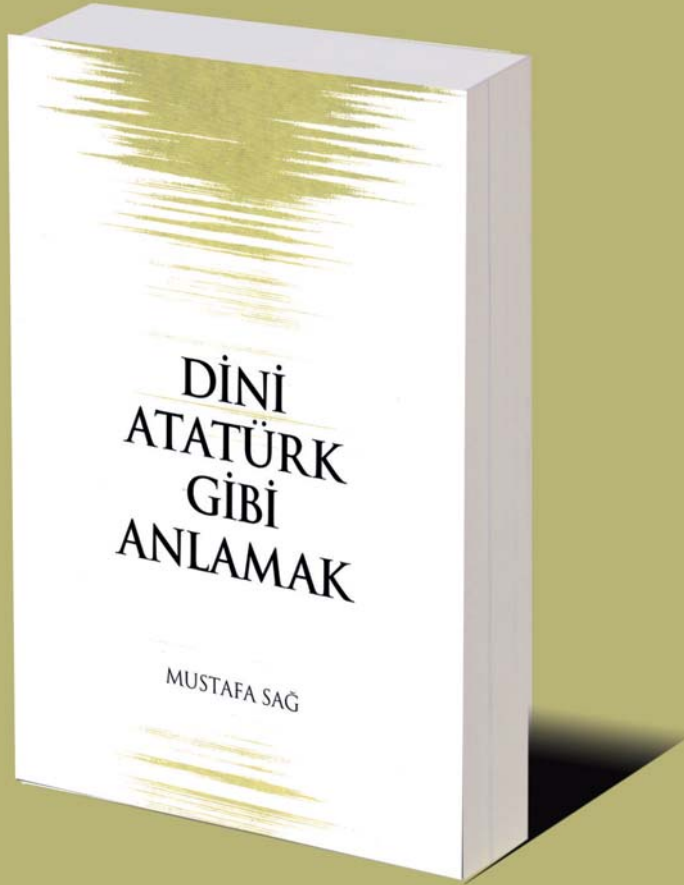

ALTIN KARTAL YAZ KIŞ DEMEDEN YUMURTLAR

- Mankafa Poldi* **150**
- Kareler ve Rakamlar* **152**
- Mantık Bilmecesi* **153**
- Satranç* **154**
- Bulmaca* **156**
- Ayın Kitapları* **158**
- Bir Fotoğraf Bin Sözcük* **160**

Sayfa: 50

MEŞALENİN AYDINLATTIĞI GERÇEKLER

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000 **DAN SİZE**
Metek Akyol

ÇIKTIK AÇIK ALINLA, ON YILDA...

Bir insanın yaşamında on yıllık bir zaman bölümü, sözü bile edilemeyecek denli kısa bir süredir. Fakat aynı süre, bir derginin yaşam çizgisinin çok önemli bir parçasıdır. Üstelik bu parça, o çizginin ilk on yıllık bölümünü oluşturuyorsa, önemi birkaç kat daha artmaktadır.

Bütün Dünya şu an, yaşamının bu kat kat önemli ilk on yıllık bölümünü "alınını akıyla" tamamlamış olmasının mutluluğunu duyumsuyor.

Bütün Dünya'nın bu mutluluğunun nedeni, bir sorumluluğu kendileriyle ortaklaşa yerine getirdiği okurlarıdır.

Bir konser ancak dinleyicisiyle, bir tiyatro ancak seyircisiyle olduğu gibi, bir dergi de ancak, okurlarıyla bütünleştiğinde bir varlık oluşturabiliyor, bir anlam kazanabiliyor.

Bütün Dünya bugün varlığını da, anlamını da, kendisiyle bir bütün oluşturan okurlarına borçludur.

Böylesi bir sorumluluk duygusunu paylaşmak bilincine sahip okurları olmasaydı Bütün

Dünya, dinleyicisiz bir konser, seyircisiz bir tiyatro kimsizliğinde kalırdı; varlığı da kısa sürede yokluğa dönüşebilirdi.

Oysa okurları onu yalnızca var etmekle, ona yalnızca sahip çıkmakla yetinmediler, çalışanlarının görev sorumluluğuna, kendi okur görevi sorumluluğunu da kattılar ve...

Kollarına girerek, ellerinden tutarak, arkasından iterek, önünden çekerek ona güvenlerini de gösterdiler, desteklerini de verdiler.

Bütün Dünya'ya onuncu yılının başarı ipini göğüsleme mutluluğunu, işte bu güvenleriyle, bu destekleriyle, onun çok özel okurları tattırdılar.

Bu büyük bir başarıdır ve bu büyük başarı, kendilerine özgü özellikleriyle, tüm Bütün Dünya okurlarınındır.

Onları tüm içtenliğimizle alkışlayarak kutluyoruz ve güvenleri için de, destekleri için de tek tek tümüne, teşekkürlerimizi de iletmek istiyoruz.

Umarız, teşekkür sözcüklerimizi de duyabiliyorsunuzdur, değerli okurlarımız, alkışlarımızın coşkulu seslerinde...•

SİZDEN BİZE MEKTUPLAR BİZDEN SİZE YANITLAR

*Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşebir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216-456 2729*

Daha çok taze acım; çünkü yeni öğrendim. Meğer ailemizden bir yıldız kaymış. Her ay yazılarını sabırsızlıkla beklediğim, o konuşur gibi kendine has üslubuna doymadığım, yazılarını bir yudumda soluksuzca okuyup bitirdiğim o yüce insan, biz hayata yeni atılan gençlerin eşsiz pusulası, biricik dedesi, babası...

Acımız büyük Bütün Dünya Ailesi olarak; ama biliyoruz sen orada da anlatmaya devam ediyorsun hikayelerini sadece bir süreye biz duyamayacağız o kadar...

Sayın Eser Tutel, güzel insan çok ani oldu gidişin... Her ay yazılarında olduğu gibi, yine şaşırttın bizi işte... Orada çok mutlusun, şüphemiz yok; ama unutmamız, yüreklerimiz hep seninle...

Gökçe Günseler.

Sayın Nuray Hanım, bu ayki yazınız, beni yine çok etkiledi. Aynı babamın bana yaptığı ve benim de oğluma yapmak istediğim şeyleri, daha da öteye taşıya-

rak yazmışsınız. Yazınızı saklayıp oğlumun her yaş gününde okumaya karar verdim. Yazınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yazınıza kızınızın fotoğrafını koymanız ve kendisini görme fırsatı vermeniz de çok güzel olmuş. Lara'nın gözlerindeki samimiyet ve sevecenlik, sizin gibi sevgi dolu ve duyarlı bir insan olacağının işareti sanırım.

Sevginizin ve çabalarınızın da im olması dileği ile, saygılarımı sunuyorum.....

Berkhan Esmer.

Yalan söylüyorsunuz!.. “Her şeyden öte, o kıyı kasabasında bir sevgilim olsun istedim. Gözlerimin gözlerinde eriyeceği, ellerimin ellerinde ateşler içinde yanacağı, Çobanyıldızının söndüğü ana değin ona şiirler okurken beni sabırla, sevgiyle, özlemlerle dinleyecek bir sevgili... Benimle acılarımı, sevinçlerimi paylaşan, beni tümüyle sahiplenen, ruhu benimle bütünleşen bir sevgili... Be-

nim başarılarımın yoluna güller dökün, acılarımı bal edip benimle paylaşın belki hiç olmayacak bir sevgili... Benim hiç böyle bir sevgilim olmadı, zaten düşü bile bana yabancı...” (Bütün Dünya, Şubat 2008)

Sayın Engin Ünsal, sevgisiz bir insan hiç böyle dizeler yazabilir mi? İşim gereği gecikmeli de olsa “Bütün Dünya” dergisini sürekli okuyorum. Sizin köşenizi de aklıkla ve hayranlıkla izliyorum. Ele aldığımız konularınızdan çok, yazış biçiminiz, tarzınız “çok etkili”. Yaşamım boyu ben de hep aldanışlar içerisinde buldum kendimi... Sevmeyi Tanrısal bir güç, “vermeyi iman” sayarak... Sizin ve sizin gibileri anlayan naçizane bizlerin olduğu sadece bu, insan olmak... Lütfen uzun yaşayın. Sizlerin duyarlılığına, daha doğrusu eski bir deyişle “hislerimize tercüman olmanıza” daha çok ihtiyacımız var. Ben hâlâ Adile Naşit'in ve Zeki Müren'in ölümüne inanamıyorum. Lütfen siz uzun ömürlü olun. Sevgi ve saygılarımla daha nice bizlere de mal olan dizelerinizde buluşmak üzere...

Sevgi Pekçevik.

Başkent Üniversitesi sayesinde 50'li yaşlarımda dergimize yeniden kavuştum. Tabii, benimle birlikte bütün ailem de... Emegi geçen herkese gönül dolusu sevgiler ve teşekkürler.

Bilgiden bu denli yoksun onca dergiden sonra, noktasından virgülüne kadar bilgi dolu bir dergiye tekrar hayat verdiniz. Her sayınızı, maaş almak için aybaşını ipe çeken bir ücretli gibi büyük bir sabırsızlıkla bekliyorum. Tüm yazarlarınızın yazılarını doymayan bir bilgi açlığı ile okuyorum. Nereye gitsem, çantamda mutlaka bir sayınız var. Her bulduğum fırsatta okuyorum, hayatta olduğum sürece de okuyacağım. Ata'mızın ilkeleri doğrultusunda, bilim ışığının aydınlatığı yolda yayın yaptığınız sürece okuyacağım.

Yok, yazmaya devam edersem, sayfalar yetmeyecek. Bu nedenle sadece ve kısaca şunu diyorum: İyi ki varsınız...

Sevgi ve saygılarımla,

S. Füsün Dinç.

Bugün dersanede bir arkadaşın elinde derginizi gördüm ve hemen anladım Bütün Dünya olduğunu... Yani derginin iç tasarımından bile farkı göze çarpıyor. Derginin ona ait olmadığını bir arkadaşından aldığını söyledi. Derginin yayına devam ettiğini bilmiyordum, gerçekten gördüğüm anda çok sevindim. Bir zamanlar babamın getirmesini dört gözle beklediğim dergiyi, raflarda tükenmeden almak için sabırsızlanıyorum. Hepinize teşekkür ederim, emeğinize değer!

Özden Şahin.

TÜRK DİLİ
Orhan Velidedeoğlu

Ah, Çanakkale!.. Vah, Milli Eğitim!..

Bir deyimimiz var: **Tüyleri diken diken olmak...** Sözlüklerde, ansiklopedilerde bu deyim tanımlanırken, tüyleri diken diken eden sözcükler **koruk, vahşet, dehşet, tiksinti...** olarak vurgulanır.

Son yıllarda ve şu son yıllarımızda, ülkemizin geleceğine **korkuyla** bakarken bir gazete haberi beni **dehşete** düşürdü, **tüylerimi diken diken etti**.

Adana Tarım İl Müdürlüğü'nde düzenlenen toplantıda konuşan **Adana Valisi İlhan Atış**, denetlemeye gittiği bir okuldaki gözlemini anlatıyor (Cumhuriyet, 28 Mart 2008):

“Bir lisede, lise birinci sınıf öğrencisine Adana'nın ilçelerini sordum; sadece **Seyhan, Yüreğir, Pozantı** dedi [13 ilçeden üçü]. Herhalde Pozantılıydı. İkinci sınıf öğrencisine sordum aynı soruyu; **Hatay, İskenderun, Tarsus** diye

cevap verdi [Hatay ayrı bir il, İskenderun onun ilçesi; Tarsus da yine komşu il Mersin'in ilçesi].

“Türkiye'nin komşularını sordum, “Yunanistan ve İran” dediler; o kadar.

“Lise birinci sınıf öğrencilerine **Çanakkale Savaşları'nı kim anlatacak**, diye sordum. Anlatan çıkmadı. Aynı soruyu lise üçüncü sınıftaki bir öğrenciye sordum, bilemedi.

“Çanakkale Savaşları nerede oldu; Çanakkale Savaşları Kars ile Erzurum arasında bir yerde mi, yoksa Kars ile Sarıkamış arasındaki bir yerde mi oldu, diyeerek şaşırtıcı sorular sordum. **Araalarında tartışılar, kararlaştırdılar ve Kars ile Erzurum arasında bir yerde**, yanıtını verdiler.

“**Bu yanıtı alınca şoke oldum. Bu üzücü ve korkunç bir şey...**”

Olamaz, bu kadar da olamaz!.. diye haykırmak geldi

içimden; boğazım düğümlendi. İnanılır gibi değildi.

Beni, “Bu kadar da olamaz!” diye haykırmaya iten, yüreğimde depreşen bir başka acıydı:

2006 yılının yaz ayları... Çamlıdere'deki dağ evimizin balkonunda otururken dikkatimi çekti. Osmaniyenin bir büyük ilçesinden gelip sitemizde çalışan ustanın, kendisine yardım etmesi için memleketinden getirttiği on sekiz, on dokuz yaşlarındaki oğlu, ilerideki bir ağacın altında, cep telefonu ile uzun süre bir yerlerle konuştu. Sonra bir ara başını kaldırdı, beni gördü, koşarak yanıma geldi ve “Amca, sen Atatürk'ün İstanbul'dan Samsun'a geçtiği geminin adını biliyor musun?” dedi. Şaşkınlık içinde yanıtladım: “Bandırma...”

Yine o ağacın altına koştu, telefonla boğuşurcasına 15-20 dakika bir yerleri aradı, konuşamadı. Küreğini omzuna aldı giderken, geminin adını niçin sorduğunu öğrenmek için çağırdım: Cep telefonu sorusuymuş; belli sürede doğru yanıt verenlerin telefonlarına bir ölçüde ücretsiz konuşmalık yüklenmiş. Verilen süre içinde bağlantı sağlayamadığından bu olanağı kaçırmış.

Eğitim durumunu sordum: Lise... (!)

Mustafa Kemal'in İstanbul'dan Samsun'a geçtiği tarihi sordum; gününü bildi, yılını anımsayamadı...

Lise eğitimini tamamlamış bir genç olarak Atatürk'ün Anadolu'ya geçtiği tarihi ve bindiği geminin adını nasıl olup da bilemediğini sorduğumda aldığı yanıtsa, yürekler acısı.

Liseyi önceki yıl bitirmiş. Lise 10'uncu sınıfa kadar imam hatipte okumuş, o yıl imam hatip lisesi kapatıldığından normal liseye geçmiş. Hiç kitap yüzü görmemiş; bir defteri koltuğunun altına sıkıştırıp iki yıl onunla gidip gelmiş; 10 ve 11'nci sınıfları da böyle geçiren bu gence **lise diploması vermişler**. (!)

Uluslararası istatistiklerde, değişik basamaktaki okullardan mezuniyet oranını yüksek göstermek uğruna, okula kaydolmak ve gelip gitmek yeterli mi sayılıyor? Sonrası, zorunlu diploma... Ya daha sonrası?..

Bu nasıl bir okul; bu nasıl bir öğrenci; bu öğrenciyi okutan öğretmen nasıl bir öğretmen; bu nasıl bir “milli eğitim” anlayışı?..

Bu çocuklar, bırakın ülkenin komşularını, yaşadıkları ilin ilçelerini, ülkelerinin coğrafyasını bilmiyorlar.

Bu çocuklar, Çanakkale'nin nerede olduğunu da bilmiyor; Kars, Erzurum, Sarıkamış arasında kördüğüm oluyorlar.

Bu çocukların... Çanakkale Savaşları'nı bilmeyen bu çocukların, Kurtuluş Savaşı'ndan ha-

berleri var mı; Mustafa Kemal kimdir, ne yaptı; biliyorlar mı?..

Sayın Adana Valisi, öğrencilere sorduğu soruları, onları eğitmekle (ya da eğitmeden diploma vermekle) görevli öğretmenlere sormayı düşünmüş müdür? Sormadığına göre, “şoke” olmaktan öte “kalp krizi” geçirmekten korkmuş olmasın...

Cumhuriyet’in değerli yazarlarından Sayın Dr. Erdal Atabek de aynı konuya değinen 5 Nisan 2008 tarihli yazısında “aynı yürek acısıyla” yaraya neşter vuruyor. Bir bölümünü alıntılıyorum:

“Kendi ülkesinin tarihinden habersiz gençlerin yetiştiği bir lise eğitimi.

“Bütün olgunluğun altyapısının oluşması gereken lise döneminin eğitimi.

“Elbette bütün liselerimiz, bütün öğrencilerimiz bu acınacak bilgi düzeyinde değil. Pek çok iyi yetişmiş gencimiz, yıllardır eğitim sisteminden yakınıyor.

“Bu sorunun yükünü bütünüyle öğrencilere yüklemek de yanlış.

“Ama yıllardır anlatmaya çalıştığım bir gerçek var:

“Eğitimimiz kültürden kopuk. Genel kültür dediğimiz, olgunlaşma bilincinin altyapısını oluşturan temelden yoksun bir eğitimi sürdürüyoruz.

“Tarih bilinci oluşmuyor. Coğrafya anlamsız bir ezber dersi du-

rumunda... Matematik-geometri baş belası sayılıyor. Fizik konularının neyi anlattığı düşünülüyor. Kimya ile uygarlık arasındaki bağ kimsenin umurunda değil. Biyolojinin neyi anlattığı ve neden anlattığı belirsiz. Müzik varla yok arasında. Resim kültürü verilmiyor. [Ya, bir zamanlar liselerde okutulan psikoloji, sosyoloji, mantık, felsefe derslerine ne oldu?]

“Varsa yoksa testler... Bıkkın öğrenciler... Sınava endekslenmiş yıllar...

“Ondan sonra kendi tarihinin en önemli olaylarından haberi olmayan öğrenciler...

“Düşünmeyi öğretemeyen bir eğitim, bilginin sadece hamallığını yaptırır.

“Ülkenin asıl felaketi budur...”

Dil Demeği’nin 1990’lı yıllardaki bir kurultayında, üniversitelerde Türkçe dersleri okutulmasına karşı çıkan bir Türk Dili profesörüne yanımda, o günlerde yaşadığım şu olayı örnek göstermiştim:

Üzerinde çalıştığım konuyla ilgili olarak aynı apartmanda oturduğumuz bir profesör arkadaşımın bilgi istediğim. Doğrudan kendi konusuyla ilgili bulmadığından, yanlış ya da eksik bilgi vermiş olmamak için fakülte kitaplığından konuyla ilgili kaynak kitap getirmeyi önerdi ve birkaç gün sonra da –ilgili bölümü biri o yıl, diğeri bir önceki yıl bitirmiş– iki öğrencinin mezuniyet tezlerini getirdi.

Ertesi sabah tezleri geri verirken, yararlanabileceğim bir bilgi bulabilme umuduyla gece boşa geçen saatlerimin öfkesiyle karışık üzüntüyle sordum:

“Bu tezi kabul eden hocalar Türkçe biliyorlar mı?

“Biliyorlardır tabii; niçin sordun?”

“Ben bu tezlerin ikisinden de bir şey anlamadım. Her iki tezin yazılımı, kurallara uygun düzenlenmiş birkaç tümce dışında son derece bozuk. Bu tezler nasıl kabul edilir?

Profesör arkadaşım, elini omzuma koydu ve acı bir tebesümle, “Sevgili dostum” dedi, “Bunlar en iyileri, bu tezler de kabul edilmezse bölüm öğrenci mezun edemez...” (!)

Günümüzde değişen ne?..

Türk Dil Kurumu’nun **Türk Dili** dergisinde (2008 Mart), Yrd. Doç. Dr. Münir Erten’in yakınına kulak verelim:

“Bizler, üniversiteye, Türk Dili ve Edebiyatı veya Türkçe Öğretmenliği Bölümüne gelen öğrencilere *şu yanlış, bu eksik...* demekten; onların bilgi yanlışlıklarını düzeltmek, eksik bilgilerini tamamlamaktan dolayı istediğimiz düzeyde bir öğretim yapamamaktayız...”

Mustafa Balbay ise eğitimin bir başka acı boyutuna değiniyor:

“Eğitimin bugün ne durumda olduğunu anlamak için rakamlar vermek, örnek sıralamak yerine

geçen hafta, iyi bir üniversitenin fizik bölümünde okuyan öğrencilerin anlattığını paylaşalım: *Bir deney yaptık... Hocamız, iki ayrı malzemeden yeni bir malzeme yaratıldığını söyledi... Sınıftaki öğrencilerden biri “Hocam, yaratma sözcüğünü kullanamazsınız, yaratmak sadece Allah’a mabsustur” deyip dersi kilitledi.* (Cumhuriyet, 20 Nisan 2008)

23 Nisan 2008’i kutladık, şenliklerle...

Ne şenlik ama...

“Kutlu Doğum Haftaları ile karşılıyor 23 Nisan’lar...”

“Diyaret İşleri Başkanlığı bütün illere, ilçelere bu haftanın işlerini tek tek sıralıyor:

“*Peygamber Efendimiz* konulu konferanslar...

“Kuran kursu öğrencileri için *Kırk Hadis Ezberleme Yarışları.*

“*Peygamberim, Hazreti Muhammed* konulu yarışmalar.

“Ülke genelinde 13 bin 268 etkinlik; vaazlar, yarışmalar, ziyaretler.

“Ulusal kimlikten dinsel kimliğe dönüşüm yaşanıyor...”

“Sonra da ülkede kaygı duyulacak bir şey yok...”

“23 Nisan 2008... Tarihe bir not düşelim. Unutulmasın.”

(Erdal Atabek’in “23 Nisan 2008” başlıklı yazısından... Cumhuriyet, 21 Nisan 2008)•

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE

Saniye Özden

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 16'ncı sayfamıza bakınız

1. **kabare** (*fransızca*) –
a) gece kulübü b) tiyatro
c) dans sahnesi ç) gazino
2. **gazino** (*italyanca*) –
a) müzikli eğlence yeri
b) kahvehane c) bar ç) kulüp
3. **kaknem** (*yunanca*) –
a) çirkin, huysuz kadın
b) süslü kadın c) yapmacık
ç) çelimsiz
4. **kokona** (*yunanca*) –
a) güzel kadın b) yaşlı kadın
c) cadı ç) aşırı süslü kadın
5. **balyoz** (*latince*) – a) balta
b) çekic ç) ağır çekic ç) kazma
6. **ataşe** (*fransızca*) – a) elçi
b) konsolos c) elçi yardımcısı
ç) elçilik uzmanı
7. **ateist** (*fransızca*) – a) tanrısız
b) tanritanımaz c) tanrı karşıtı
ç) tanrıdan kuşkulu
8. **fuar** (*fransızca*) –
a) büyük pazar b) pazar
c) sergi yeri ç) panayır
9. **koç** (*ingilizce*) – a) yiğit
b) çalıştırıcı c) spor çalıştırıcısı
ç) teknik yönetmen
10. **nisan** (*süryanice*) –
a) T. S. Eliot'ya göre ayların
en zalimi b) mart ile mayıs
arasındaki ay c) bir kadın
adı ç) bir erkek adı
11. **foto** (*yunanca*) –
a) ışık b) fotoğrafçı
c) fotoğraf sanatçısı
ç) şipşakçı
12. **kaşe** (*fransızca*) –
a) damga, mühür b) tuğra
c) klişe ç) imza
13. **erkete** (*yunanca*) –
a) gözcü b) cepçi
c) yankesici ç) gaspçı
14. **gardırop** (*fransızca*) –
a) dolap b) giysilik
c) elbiselik ç) çamaşırlık
15. **doping** (*ingilizce*) –
a) güçlendirici ilaç b) güç
kaynağı c) sporda yasadışı
alınan ilaç ç) moral

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE YANITLAR

15'inci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **kabare** (fransızca) – a) gece kulübü.
2. **gazino** (italyanca) – a) müzikli eğlence yeri.
3. **kaknem** (yunanca) – b) çirkin, huysuz kadın.
4. **kokona** (yunanca) – c) aşırı süslü kadın.
5. **balyoz** (latince) – c) ağır çekiç.
6. **ataşe** (fransızca) – c) elçilik uzmanı.
7. **ateist** (fransızca) – b) tanrıtanımaz.
8. **fuar** (fransızca) – a) büyük pazar.
9. **koç** (ingilizce) – c) spor çalıştırıcısı.
10. **nisan** (süryanice) – b) mart ile mayıs arasındaki ay.
11. **foto** (yunanca) – b) fotoğrafçı.
12. **kaşe** (fransızca) – a) damga, mühür.
13. **erkete** (yunanca) – a) gözcü.
14. **gardırop** (fransızca) – b) giysilik.
15. **doping** (ingilizce) – a) güçlendirici ilaç.

Ahmet Bey, oturduğu semtin ünlü kılıbıklarındandı. Bir gün kendisine çok kızan eşi Havva Hanım, maşayla sırtına birkaç kez vurdu.

Ahmet Bey bu olaydan sonra soluğu mahalle kabvesinde aldı. Tam yerine oturacakken arkadaşlarından biri Ahmet Bey'e laf attı:

“Bugün hava sert” dedi.

“Hava” sözcüğünü “Havva” anlayan Ahmet Bey hemen yanıt verdi:

“Sert olsa ne olur?” dedi. “Vurduğu üç dört maşa...” •

YAKIN TARİHİMİZ Yaşar Öztürk

Atatürk ve Çevre İnsanı Sever Gibi Sevdi Ağaçları, Dalları, Yaprakları...

Çankaya'daki bahçeyi yapan müdürle alanı dolaşıyordu. Çok yaşlı ve geniş bir ağaç Atatürk'ün geçeceği yolu kaplıyordu. Ağacın bir yanı havuz, bir yanı dik yokuştur. **Atatürk ağaca yaslanarak güçlkle karşıya geçti. Müdür atıldı ve “Emrederseniz hemen keseyim, efendim” dedi. Müdürün yüzüne baktı: “Yahu” dedi. “Sen hayatında böyle bir ağaç yetiştirdin mi ki, keseceksin.”**

5 Haziran Çevre Günü, nedeniyle bu sayımızda, Atatürk'ün çevre konusundaki duyarlılığını ve özenini yansıtan anekdotlara ve anılara yer veriyoruz.

İlk anekdotumuz, ünlü yazar Falih Rıfkı Atay'dan:

“Babanız Atatürk” adlı yapıtında Falih Rıfkı Atay, “Atatürk bir doğa aşığıydı” diyor ve şu anekdota yer veriyor:

“Yurdunun çöl boşluğundan ıstırap duyardı. Bir gün Diyarba-

kır taraflarında atla dolaşırken yanındaki Kurmay Başkanı İsmet İnönü'ye, “Çabuk bana yeni bir din bul” dedi.

Yanıtını da kendisi verdi:

“Ağaç dini olsun bu... Evet bir din ki ibadeti ağaç dikmek olsa.”

Afet İnan ise, Atatürk'ün ağaç sevgisini şu anısıyla anlatıyor:

“1937 yılının bahar mevsimiydi. Orman Çiftliği'ne Akköprü tarafından gidiyorduk. Çiftliğin o parçası meyve bahçesi haline konulmuş, fidanlar sıra sıra dizil-

mişti. Şimdi gölgeliği ve bol yeşilliği ile çok güzel olan bu yol boyu o zamanlar henüz küçük, çelimsiz ağaçların sıralandığı ve yaz mevsiminde dahi pek güzel olmayan bir yerdi.

Atatürk, bu eski çıplak topraklar üzerindeki meyve bahçesi haline getirilmiş olan bu yerlere neşe ile bakıyordu. Şimdi uzun kavak ağaçlarının bulunduğu yol kenarlarında işçiler çalışıyor ve fidanlar dikiyorlardı. Atatürk birden şoföre 'Dur!' diye bağırdı. Yere indiğinde orada olanlara, 'Burada bir iğde ağacı vardı, o nerede?' diye sordu.

"Kimse iğde ağacını bilmiyordu. Çünkü orada çalışanlar yenilerini düzenlemekle uğraşıyorlardı. Atatürk'ün biraz önceki neşesi kalmamıştı. Çünkü çiftliğin ilk çorak günlerinin bir yeşillik anısı yerinden çıkarılmıştı. Yol boyunca yürüyerek iğde ağacı aradık. O, 'İğde eski ve çelimsiz bir ağaçtı. Fakat yaşayan ve baharda güzel kokularını etrafa saçan bir varlıktı' diye sızlandı.

"Sonra bir konu açtı: 'Coğrafi çevre mi insanlar üzerinde etki yapar, yoksa insanlar mı o çevreye egemen olur?' diye sordu ve sorusunu yine kendi yanıtladı:

"İnsan zekâsının, herşeye gücü yeter, doğaya da egemen olur!"

"Çiftlik merkezine geldik. Büyük hamamın yapısı bitmişti. Onu gezerken iğde ağacını yerinden kimin sökmüş olduğunu da incelemek için ilgili olanlara sorular sordu. Kimse bu küçük ağacın sonu hakkında bir bilgi veremedi.

"Atatürk bu önemsiz gibi görünen işten hüznü duymuştu. Uyarılarda bulundu. Ağaçlar korunacak ve bakılacaktı.

"Yeşilliğin özlemine Kurtuluş Savaşı boyunca çok çekmişti. Çankaya'yı oturmamak için seçmesine gerekçe, orada birkaç büyük kara kavak ağacının bulunmasıydı. Onların rüzgarlı günlerdeki hışırtısından her zaman zevk duyardı.

Hastalığının ilk aylarında Çankaya'da dinlendiği günlerden birinde Keçiören'den bir dal badem bahar çiçeği getirmişlerdi. Bir vazo içinde odasına götürdüğüm zaman yüzünde bir neşe belirdi.

"Bahar gelmiş, ne güzel' dedi. 'Fakat bu güzel çiçekler meyve vermeden solacak ve sadece bizim birkaç günlük göz zevkimizi doyurabilecek, ne yazık...'

"Bahar kokusunu alabilmek için çiçeklere eğilmişti ve 'Oh, hayatın gençliği ne nefis!' demekten kendini alamamıştı. Fakat bu meyve verecek dalların koparılmasından da kederlendiği görülüyordu."

Ankara'daki Orman Çiftliği'ni boz topraklıktan ormanlık haline soktu, ağaçların dikilişini, tutuşunu, büyüyüşünü adım adım izledi.

Vatani yeşil ve bayındır görmek için çalıştı. Yalova'yı, Florya'yı o değerlendirmiş, Bursa'yı kaplıca kenti yapmak için bizzat uğraşıp durmuştu. Planlı Ankara düşüncesi de onundu.

Cankaya'daki bahçeyi yapan müdürle alanı dolaşıyordu. Çok yaşlı ve geniş bir ağaç Atatürk'ün geçeceği yolu kaplıyordu. Ağacın bir yanı havuz, bir yanı dik yokuştu. Atatürk ağaca yaslanarak güçlkle karşıya geçti. Müdür atıldı ve "Emrederseniz hemen keseyim, efendim" dedi.

Müdürün yüzüne baktı:

"Yahu" dedi. "Sen hayattında böyle bir ağaç yetiştirdin mi ki, keseceksin."

Hasan Rıza Soyak'ın Çankaya'daki yaverlik dairesi dar gelmeye başlamıştı; durumu Atatürk'e ilettili. Atatürk, binanın gereksinime yetecek kadar genişletilmesini uygun gördü. Yazın Atatürk İstanbul'dayken genişletme işine başlandı ve birkaç ay içinde tamamlandı. Bu arada ek yer açmak için büyücek bir ağaç kesilmişti:

İstanbul'dan döndüğünde binanın yeni durumunu görmek istedi. Köşkten yanındakilerle oraya doğru yürüyordu. Bina görünür görünmez durdu ve büyük bir heyecanla "Şu yanda bir ağaç vardı, ne oldu?" diye sordu.

Atatürk, Yalova'da bakımsız topraklar ve değerlendirilmeyen termal kaynakları görünce üzülmüş ve gerekli emirleri vermiştir. (12 Eylül 1929)

Soyak ve yanındaki arkadaşları önlerine baktılar, yanıt veremediler. Atatürk çok kederlenmişti; birkaç saniye olduğu yerde kaldı.

“Yazık, çok yazık” dedi. “Ya-hu bu iş ağaca dokunulmadan yapılamaz mıydı sanki? Bana söyleyediniz, çaresini bulurdum.”

Sonra geri döndü. Binaya girmeye gerek görmedi.

Soyak bir başka anısında da sunları anlatıyor:

Atatürk çok beğendiği bir yerde küçük bir köy evi, daha doğrusu, O'nun deyişleriyle bir kulübe ve çardak yaptırmak istedi. Fakat kulübe ve çardak için ayırdığı yerde 20-30 söğüt ağacı bulunuyordu; bunları kesmek gerekiyordu. Daha ilk anda büyük bir güçlüklerle karşılaşmıştı; ağaçları bir türlü feda edemiyordu.

“Sonunda düşünmüş, taşınmış söğütleri yanlara taşımak kararı vermişti. Kendisi için çok önemli bu işi bizzat yapacaktı.

“Çiftlikten yeteri kadar işçi seçildi, bir gün kendisi başta işe geçildi. İlk yerleri değiştirilecek ağaçlar için yeni çukurlar açtırdı; sonra ağaçları söktürüp hazırlanan çukurlara dikmeye başladı.

“Sabahları erken saatte iş yeri-ne geliyor, akşam oluncaya kadar işçilerle birlikte çalışıyordu. Öğlen yemeklerini orada yiyordu; paydos zamanları da yere serilen hasır ve kilimler üzerinde dinleniyordu. Günlük resmi işleri de orada görüyor, hazırlanan evrağı yine orada imzalıyordu.

“Böylece birkaç gün çalışıldı.

Bir akşam artık iş bitmiş, kulübe için seçtiği yer açılmıştı. Kendisi memnun olmakla birlikte biraz düşünceli yere çömelmiş, etrafı gözden geçiriyordu. Ben ayakta durdum. Başını kaldırıp sordu:

“Ne dersin çocuk, acaba bu ağaçlar tutacak mı?”

“Kesin bir şey söyleyemem Paşa'm' dedim.

“Yerlerini değiştirdiği bütün ağaçlar tutmuştu. (...) Sık sık oraya gider, bazen orada yemek yer, sonra ot minderli sedire uzanarak rahat ve sakin uyurdu.”

Bir gün “Soframda iki sap çiçek istiyorum, hiç çiçek yok mu burada?” dediğinde sofradakiler “Bu kentte çiçek yetişmez” demişlerdi. Bu yanıt üzerine oturduğu bağ evinde çiçekler yetiştirdi. Daha sonra yine bir yemekte Fevzi Çakmak'ın koluna girerek onu ve konuklarını, çiçek yetiştirdiği yere götürdü.

“İşte bunlar benim ikinci Sakarya zaferim” dedi.

Atatürk, yaşamı boyunca her uygun anda bir ağaç gölgesinde dinlenip piknik yapmayı sevdi. Çankaya'dan dalga dalga ormanlaştırma çalışmalarını ülkeye yayıldı. Ağaçlandırmanın öncüsü oldu. Sık sık evden ve işten kaçarak doğaya koşmasının nedeni doğa aşkıydı. Hastalığının ilerlemesi onu yatağa bağladı. Hasta yatağında Sabiha Gökçen'e, “İyileştığım zaman bir or-

mana gidelim, dere kenarında küçük bir ev yaptırıp orada yaşayalım” diyordu. Salih Bozok, onun bu özlemini gidermek için yatağının karşısında rahatlıkla görebileceği bir tablo getirdi. Tablo Atatürk'ün sık sık sözünü ettiği ve yaşamayı arzuladığı orman manzarasını içeriyordu. Atatürk son günlerinde hep o manzarayı seyrederek avundu.

Çocukluğunda doğayla iç içe geçen ortamı özler ve dile getirirdi. Harp Akademisi'ndeyken sınıf arkadaşı Ali Fuat Cebesoy'la Alemdağ'ında ormanlık bir alanda pınar başında oturduklarında “İnsan yaşlandıktan sonra kentlerin gürültülü yaşamından kesinlikle uzaklaşmalı, böyle sakin ve ağaçlık bir yere çekilmelidir” dediğini Cebesoy ölüm döşeğinde onu görmeye gittiğinde o günleri anımsayarak, “İyileşir iyileşmez, Alemdağ'ına gidelim. Acaba o asırlık ağacın dalları

gölge veriyor mu? O ufak pınarın suları yine buz gibi soğuk mu? Yoksa zaman onu da kurutmuş mu?” diye sordu.

Hasta yatağında Afet İnan'dan da isteklerde bulundu. Afet İnan şöyle anlatıyor:

“Hastalığı sırasında bana daima tanıdığım ormanlık yerleri anlatmamı isterdi. Hatta nekahet devri için bir ormanlık yerde dinlenmeyi düşünmüş ve böyle bir yerin hazırlanmasını da istemişti. Benim kendisine en çok anlattığım yer ise Eskişehir'in Sudiken ormanlarıydı. Çünkü çocukluğumun bir kısmı orada geçmiş ve üzerimdeki etkisi daima derin ve unutulmaz olmuştu. Atatürk Sudiken ormanlarına gidemedi ama... O en güzel ağaçların dikilip yeşillendiren güzel yapan ağaçların ortasında yaşıyor, şimdi.”•

YasarOzturk@butundunya.com.tr

Öğretmen, küçük Ahmet'e gördüğü bir ağacın ne ağacı olduğunu nasıl anlayacağını sordu:

“Söyle bakalım, yavrum” dedi. “Bir ağacın kiraz mı, yoksa erik ağacı mı olduğunu nasıl anlarsın?”

Küçük Ahmet, bu soruya hemen yanıt verdi:

“Dallardaki meyvelere bakarım, öğretmenim...” dedi. “Hangi meyve varsa, ağaç o meyvenin ağacıdır.”

Bu yanıt üzerine öğretmen, küçük Ahmet'e bir soru daha sordu:

“Peki ya kış mevsimindeyse?” dedi. “Dallarda meyve yoksa nasıl anlarsın?”

Küçük Ahmet bu soruya da hemen yanıt verdi:

“O zaman meyvelerin olmasını beklerim, öğretmenim...”•

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Aşağıdaki mektup, liseden sonraki öğrenimini Napoli'de sürdüren Kadri Kaynar Küçükpınar tarafından 8 Mayıs 1964 tarihinde yazılmış ve Tarsus'ta okuduğu lisedeki edebiyat öğretmeni Haydar Göfer'e gönderilmiştir. Dergimizin 10 yıldan buyana Türk dili danışmanlığını da yapmakta olan Haydar Göfer, eski öğrencilerinin kendisine gönderdikleri mektupları yayımladığı "Sevgili Hocam" adlı kitabında bu mektuba da yer vermiştir.

44 Yıl Önce Yazılan Mektup: **Leyla Gencer'i Dinledik, Atatürk'ü Alkışladık**

8 Mayıs 1964, Hotel Splendid, Napoli

"Sevgili Hocam,

"En az benim kadar sizi de sevinç ve gurura boğacak bir haberi müjdelemek istiyorum.

"Çarşamba akşamı buradaki opera evinde Donizetti'nin 'Roberto Devreux'u oynandı. 'Kraliçe Elizabeth' başrolünde Leyla Gencer oynuyordu.

"Napoli, gerek lirik, gerek oda müziği bakımından hayli parlak bir geçmişe sahiptir. Opera sanatının gerçekten sevilip değerlendirildiği bir şehir olarak İtalya'da başta gelir.

"Çarşamba akşamı Leyla Gencer'i siz de dinleyecektiniz. Asırlık, koca opera salonunu tıklım tıklım dolduran Napoli halkı, o akşam sanki çıldırmış hayranlıktan... Leyla Gencer'i kaç kere sahne dışına çıkardılar, kaç demet gül, karanfil attılar, hatırlamıyorum. Geçen sene bir daha alkış-

lanmıştı Leyla... O, artık dünyaya mal olmuş bir sanatkar...

“Çarşamba akşamı aklımdan geçenleri anlatamam. Bir an herşeyi unutmuş, ben de o çıldırasıya alkışa kapılmışım; ama artık Leyla'yı alkışlamıyordum. Sanki sahneden halkı selamlayan o derin tebessüm, bir uzak ülkeden geliyordu. Mustafa Kemal'di önümüzdeki; Leyla değil, Atatürk alkışlanıyordu.

“O akşam duyduğum kör bir milliyet hissi değil, asırlardır bizi körelten yobaz pençeyi silip, Türkiye'yi bütün insanlığa mal eden Mustafa Kemal'in sevgisiydi.

“Türk denince ‘Barbar’ diye yüz çeviren keferenin, bir Türk sanatkarını böyle çıldırasıya alkışlayışı, bizlerin Mustafa Kemal'e ne kadar borçlu olduğumuzun ifadesi değil mi?

Kadri Kaynar Küçükpınar.”

Alkollü olduğu tüm davranışlarından belli olan bir adam, doktora derdini anlatmaya başladı:

“Sabahları başımda büyük bir ağırlıkla uyanıyorum ve gün boyunca kendimi işe veremiyorum.”

Doktor biraz düşündükten sonra kararını bastasına açıkladı:

“Sizde önemli bir rahatsızlık göremiyorum” dedi. “Bu durumunuz içkiden kaynaklanıyor olabilir.”

Hasta, doktorun bu kararını dinledikten sonra ayağa kalktı ve kapıya doğru yürüdü ve “O zaman ben üç dört saat kadar sonra geleyim” dedi. “O zamana değin ayılmış olurum.”•

Küçük Ahmet televizyondaki Kızılderililer'in yüzlerini boyadıklarını görünce merakla babasına sordu:

“Baba, ne yapıyorlar böyle?”

Babası, gazetesini okumaya devam ederken oğlunun sorusuna şu yanıtı verdi:

“Savaşa hazırlanıyorlar oğlum.”

Küçük Ahmet, ertesi sabah annesini makyaj yaparken görünce koşarak babasının yanına geldi ve bir konuda babasını uyardı:

“Baba kötü şeyler olacak” dedi. “Annem içeride savaş hazırlığı yapıyor!”•

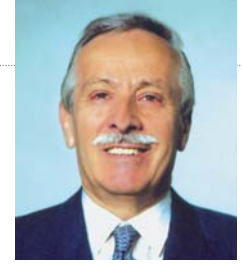
Bir dostu ünlü yazar Gandolin'e yayımlanması için ikide bir makele gönderip “Zahmet olmazsa virgülleri sen koyuver” diye bir de not ekliyordu.

Sonunda bir gün Gandolin, arkasına şu notu ekleyip yazıyı dostuna geri gönderdi:

“Sevgili dostum! Bir dabaki sefere lütfen siz virgülleri gönderin, yazıyı ben yazarım.”•

YAŞAMDAN GÖZLEMLER

Ali Naili Erdem

UZAKTA BİR GÜN

Yurt yolculuklarında Atatürk, “Devletin sahibi sizsiniz. Bizler sadece sizlerin hizmetinde olanlarız” sözlerini sık sık yinelerdi. Sonra bilmediğimiz bir şeyler yaşanmış olacak ki, “Birey, devlet içindir”e gelmiş, yani başkaları Mersin'e giderken, biz tersine gitmişiz.

Akşama doğru güneş açıyor, rüzgar olmasa iyi... Bu yeşilliğin ortasında çok şeyleri unutuyorum. Türkiye'den uzakta, bir yabancı ülkedeyiz. Çocuklara özlemimizi gideriyoruz. Ne görsel ne de yazılı basında sorunlar var. Herkes gül gibi geçinip gidiyor Televizyon ekranlarında yaşamın mutluluğu programlanmış. Kısıkıyorum. Niye biz bu güzelliklerden uzağız? Niye tüm sorunlar bizleri buluyor ve biri bitmeden bir öteki başlıyor?

Çoğaldık da işlerimiz ondan mı sarpa sardı, yoksa siyasilerden mi kaynaklanıyor? Bu olanlara,

akıl fikir erdiremez olduk. Cehaleti yenediğimizden mi, ekonomiyi güçlü kılamadığımızdan mı, belki de sağlıklı bir demokrasiye kavuşamadığımızdan...

Belki birkaçından, belki hepsinden, sonuçta olumsuzluklar yakamızdan düşmüyor. Her gün bir yeni bunalım... Her gün bir kızcıca kıyamet... Yoksulluk belası halkın yarısını canından bezdirdi. Bir avuç seçkinimizse parayı har vurup harman savuruyor. Gelir dağılımındaki bu korkunçluğu ilk kez yaşıyoruz. Yöneticilerimize göre hepimiz zengin olmuşuz. Herkes birbirine soruyor “Sen de zengin oldun mu?” diye... Birilerinin zengin olduğu

doğrudur. Ya cemaatten, ya tari-katlerin birinden olacaksın ya da aileden... Bir tarihte de analarının çıkınından servet sahibi olanlar vardı, şimdi düşünlerden...

Yüzyıllardır tevhit dini olan İslam siyasete alet edilince siyaset bezirgânları köşeleri tuttular. Bizden, sizden ayrımı acımasızca sürüyor. İktidarın ehliyetsiz yandaşlarının malı götürdüğü dillerdedir. PKK vahşeti yeni boyutlarıyla gemi aziya almıştır. Şehitlerimiz bayrak bayrak gözyaşlarımızla toprağa veriliyor. Hükümete göreyse herşey fıstık gibi...

Ekrandan Rodriges'in gitar konçertosu yayılıyor. Aşktr ezgilerden yükselen, sevdadır. Bizde ise ağıtlar, ağıtlar, ağıtlar...

Bugün burada her yer kapalı... Hazreti İsa'nın göğe yükseldiği günmüş. Maddi ile manevi iç içe, pozitivizmle, metafizik yan yana...

Dün kraliçenin doğum günüydü. Bayraklarını astılar, şenlikler sabahlara değin sürdü. Meclis ve kraliçe... Kimseler yadırgamıyor. Gerçekte yadırgamayı gerektirecek bir neden de yok. İş desen iş, ev desen ev, özgürlük desen özgürlük, hukuk desen hukuk var. Bu bir gönenc devletidir. Yollar temiz, insanlar temiz, her yer pırlırlı... Dün bir vatandaşımıza "Türkiye'ye dönecek misin?" diye sorduğumda "Niye döneyim? Bu-

rada insan muamelesi yapıyorlar. Döneyim de itilip kakılayım mı yine..." yanıtını alınca devletle, vatandaş, devletle insan ilişkisi tüm uyumuyla yürürlükteydi diye düşündüm burada...

Biz de bir zamanlar öyleydik. Yurt yolculuklarında Atatürk, "Devletin sahibi sizsiniz. Bizler sadece sizlerin hizmetinde olanlarız" sözlerini sık sık yinelerdi. Sonra bilmediğimiz bir şeyler yaşanmış olunacak ki, "Birey, devlet içindir"e gelmiş, yani başkaları Mersin'e giderken, biz tersine gitmişiz. Şimdi benim insanım, benim efendim yabancı diyorlar da hasretliklerini içine gömüp buralarda insan gibi yaşamayı yeğlemiştir. Bu ayıp hepimize yeter.

Pencereden seyrediyorum. Bisikletli insanlar geçiyor, bir de köpeklerini gezdirenler... Güneş bir görünüp bir kayboluyor, arada yağmur yağıyor, İzmir'deki gibi... Belli ki denizi özlemişim. Burada deniz var; ama ne mavi mavi, ne dalgaları beyaz; ama deniz... "Denizlerden esen bu ince hava saçlarında eğlensin" dizesine takılıyorum. Birazdan gazete almaya gideceğim, borçlarıyla, şehitleriyle yanmış, yıkanmış insanların arasına gazetenin sayfaları arasında karışacağım ve büyük olasılıkla bayrağıma sarılı bir evladımıza ağlayacak, Fatiha yollayacağım. •

DÜNYANIN DÖRT KÖŞESİ İzmir Tolga

Bir Ülke: Bangladeş Dört Ödül: Nobel Ödülü

Üç bin yıl önceki atalarının, insanın varlığının ve yaşamının anlamını değerlendirdikleri görüş, duygu ve felsefelerini, üç bin yıl derinlikteki köklerinin imbiklerinden geçirip kendilerine özgü ortak bir kültüre dönüştüren Bangladeş halkının bu insansal zenginliğine hayranlığını Batı, onları en üst düzeydeki ödülü Nobel'le üç kez onurlandırarak kanıtlamıştır.

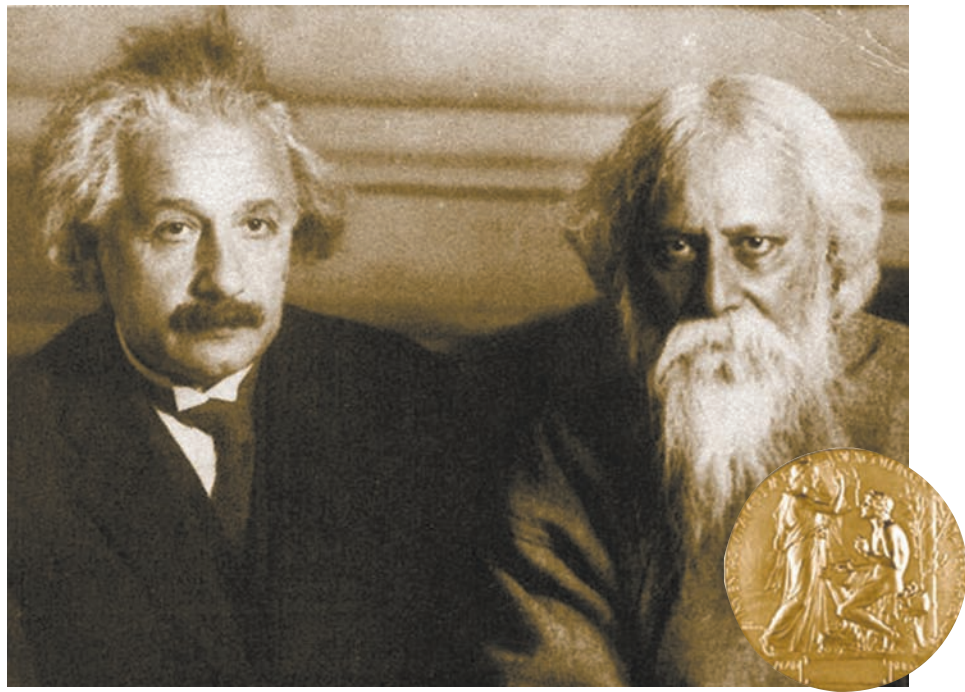
"Yeryüzündeki kültürler arasında en eskilerinden biri" tanımlamasıyla, kültürler arasında özel bir konuma sahip olan Bangladeşlilerin ülkesine bu ödüllerden ilkini, 1913 yılında edebiyat dalında, ünlü şair

ve düşünür Rabindranath Tagore getirmiştir.

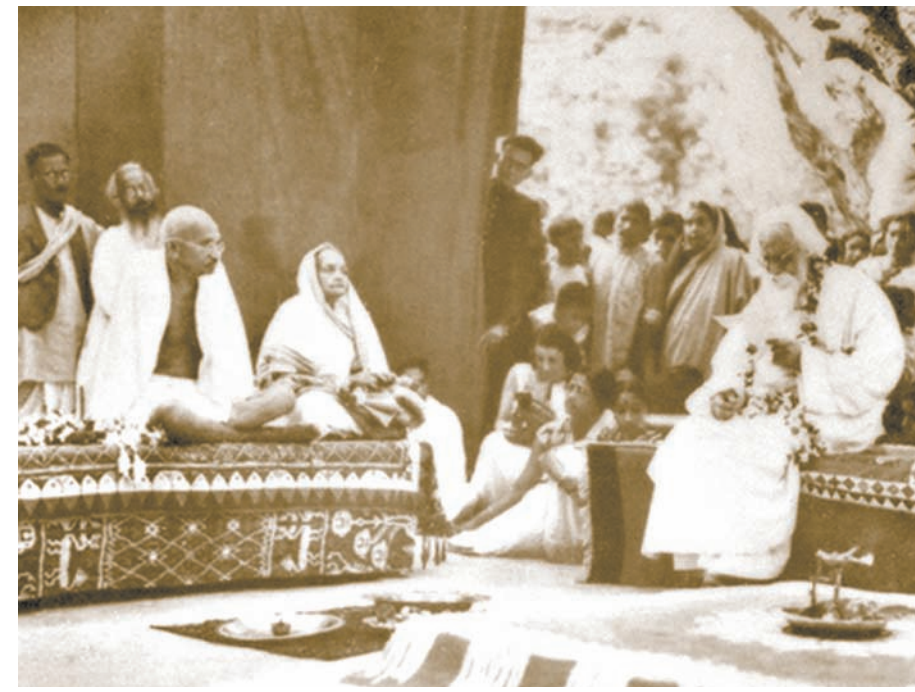
Çevirilerini, edebiyat adamı ve eski başbakan Bülent Ecevit'in yaptığı şiirleriyle Türkiye'de 1940'lı yıllarda tanınmaya başlayan Tagore, 1913'te "Gitanjali" adlı yapıtının İngilizce'ye çevrilmesinden hemen sonra aynı yıl, Nobel Edebiyat Ödülü'nü almış, adının dünyada yaygınlaşarak duyulması ise, bu olaydan sonra başlamıştı.

Dünyanın "Nobel Ödülü sahibi şair" olarak tanıdığı Tagore aslında, yazar, düşünür, ressam, müzisyen, eğitimci ve tümünden önce, bir hümanistti.

Tagore'un zihinsel kapasitesi öylesine güçlüydü ki, çağdaşı ünlü Albert Einstein onunla

Tagore kendisini ziyaret eden ünlü bilimci Albert Einstein ile ve (aşağıda) Tagore'un Nobel Edebiyat Ödülü Madalyası

Tagore, Gandhi ile yakın ilişkide olmuş ve Muhandas Gandhi'nin dünyanın her yerinde "yüce ruh" anlamına gelen "Mahatma" unvanıyla anılmasının öncüsü olmuştur.

dostluk ilişkisi kurmak ve görüşlerinden yararlanmak istemişti. Einstein, bir yakın dostunun yardımı sonucu Tagore'la tanışmış, hatta onunla dostluk da kurmuştu.

Tagore ile Einstein arasındaki bu söyleşi banda kaydedilmiş ve bu kayıtlar 1930 yılında "New York Times" gazetesinde yayımlanmıştı.

Politikaya ilgi duymamasına karşın Tagore, dünya politikasını etkileyen düşünce derinliğine sahipti. O zamanlar bugünkü Bangladeş'in bir parçası olan Hindistan'ın tarihinde en önem-

li kişisi kabul edilen Muhandas Gandhi, Tagore'un bilgeliğinden büyük ölçüde beslenmiş bir düşünür ve devlet adamıydı. Tagore ise pek çok konuda farklı düşünse de, Gandhi ile yakın ilişkide olmuş ve Muhandas Gandhi'nin dünyanın her yerinde "yüce ruh" anlamına gelen "Mahatma" unvanıyla anılmasının öncüsü olmuştur.

Tagore "Medeniyetler Çatışması" ve benzer tezlerinin uluslararası toplumlarda büyük beğeni ve yandaş kazanmasından yıllar önce "Kültürlerin Örtüşmesi" kavramının da öncüsü olmuştur. Hindu kökenli bir soydan gelmesine karşın yaşamının önemli bölümünü geçirdiği Bengal ülkesi, Tago-

re'un ünlü yapıtı "Benim Altın Bengal'im" anlamındaki "Amar Sonar Bangla" adlı şiirini, Bangladeş'in ulusal marşı olarak kabul ve ilan etmiştir.

Bengladeş halkının üç bin yıl derinlikteki köklerinin beslediği kültür, yalnızca bir "Tagore" üretmekle kalmamıştı.

Santiniketan'da Tagore'un kurduğu bir kolejin yerleşkesinde doğan bir çocuk, doğumundan yetmişbir yıl sonra Tagore'u izliyor, bir Nobel Ödülü de o getiriyordu ülkesine...

Profesör Amartya Sen'in, ülkedışı Rabindranath Tagore'la ortak yanı, yalnızca onun da bir Nobel Ödülü sahibi olması değildi.

Tagore, 1913 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldıktan 20 yıl sonra, Santiniketan'da bir kolej kurmuştu.

Profesör Amartya Sen'in ailesi, onun dünyaya geldiği bu yerleşkede oturuyordu.

Bebeğin Tagore'la arasındaki üçüncü ortak yan ise, Tagore'un ona isim babalığı yapmış olmasıydı. Bebek, Tagore'un yakın bir arkadaşının torunuydu. Torununun adını koymasını dede, arkadaşısı Tagore'dan istedi.

Tagore, Bengal dilinde "Ebedi" anlamına gelen "Amartya" adını verdiği bebeğin, kendisinin-

Prof. Amartya Sen ve Nobel Ekonomi Ödülü Madalyası

den sonra Bangladeş'e ikinci Nobel Ödülü'nü getireceğini elbette biliyordu.

A martya Sen, temel kültürünü ülkesindeki okullarda ve çocukluk dönemi ni geçirdiği ülkende edinmişti. Yaşamının önemli bir bölümünü, yoksulluğun nasıl yok edilebileceği konusunda düşünceler üstüne düşünceler üretmekle geçirmişti. Nobel Ödülü aldıktan sonra ara vermedi, hatta şimdi de sürdürüyor bu konuda düşünceler üretmeyi... Yalnızca üretmekle de yetinmiyor, hemen her kamu iletişim araçlarından yararlanarak, bu düşüncelerini hal-

ka yayıyor, halkla paylaşıyor. Bu konudaki temel görüşü o, şöyle özetliyor:

“Sorunlara çözümler eylemler yaparak değil, akıl kullanılarak, düşünce üretilerek aranmalı ve bulunmalıdır.”

Yoksulluk hakkında yaptığı çarpıcı yorumlar, dünyanın dikkatlerini bu insansal düşünürre, dünyanın en önemli ekonomistlerinden biri kabul edilen Sen'e çevirdi.

İsim babası Tagore'la arasında şimdi, dördüncü ortak yan da oluşmaya başlamıştı:

Tagore gibi, Amartya Sen de hiçbir zaman politikayla ilgilenmedi; ama dünya politikasını etkiledi. Zengin ülkelerle yoksul ülkeler arasındaki temel farkın üre-

timden çok daha fazla, politik koşullarla ilişkili olduğunu, bilimsel veriler ve yöntemlerle kanıtladı.

D üşüncelerini geniş topluluklara duyurmak için söylediği onun şu sözü, bugün etkili tüm politikacıların bilgelik dağarcığında yerlerini almıştır:

“Bağımsız, demokrat ve nispeten özgür basın var olduğu hiçbir ülkede, bugüne değin ciddi boyutlarda açlık ve kıtlık görülmemiştir.”

Amartya Sen, ekonomik olarak Hindistan'dan çok daha ileri durumda olan Çin'de, Mao'nun iktidarlığı süresince ortaya çıkan kıtlık dönemlerinde 60 milyon insanın yaşamını yitirmesini, ote yandan demokratik rejime geçildiğinden buyana, Hindistan'da benzer çapta bir durumun hiç görülmediği olgusunu, savına kanıt da sunmaktadır.

1998 Nobel Ekonomi Ödülü, gönenç ekonomisine katkılarından dolayı Profesör Amartya Sen'e verilmişti.

Bir kişinin yapmakta olduğu iş ya da işler kartvizitine, o kişi tarafından değil de, kendisini yakından tanıyan “başka kişiler” tarafından yazılıyor olsaydı...

Bangladeş'te hemen herkes, “Muhammad Yunus” adının altına kesinlikle şu tanımlamayı yazardı: “Yoksulluğun acısını yüreğinde

duymadığı bir an bile olmayan ekonomist, finansal deha ve Bangladeş'in iyi insanı”.

2006 yılından sonra da bu tanımlamanın başına, onun bir özelliği daha yazılırdı: “2006 Nobel Barış Ödülü sahibi”. Ülkesine bir Nobel Ödülü de kendisinin kazandırmasının gururunu yaşayan Dr. Muhammad Yunus bu ödülünü, kurucusu olduğu Grameen Bankası'yla paylaşıyordu.

O bankayı kurmasının öyküsü ise, dünyanın hiçbir bankasının kuruluş öyküsüne benzemiyordu. Grameen Bankası'nın kurulma öyküsünün temelinde, “Çok gereksinim içindeki kişilere, geri ödenmesi beklenmeden verilen paralar” olduğunu söylemek, gerçeğe aykırı olmaz.

Dr. Muhammad Yunus, gençlik yıllarında özellikle bir konuda çok rahatsızlık duyuyordu. Sokakta gereksinim duyan kişilere para verilmesi olayı, onu yalnızca rahatsız etmekle kalmıyordu, bu işe bir son vermesi için gece gündüz beynini zorluyordu da...

G ereksinim içindeki kişilere geri ödenmesi beklenmeden para verilmesi ya da tefeciler tarafından çok yüksek faizli kredi verilmesi olayını “onur kırıcı” buluyordu Dr. Muhammad Yunus.

“Paraya gereksinim duyan kişiye ancak ödünç para verilmelidir” diyerek, asıl katkısını

yoksulların ceplerinden önce, beyinlerine yapıyordu.

Ilerideki günlerde Dr. Muhammad Yunus, hiç de beklemediği ilginç bir olayla karşılaştı. Kendilerine “Bunu size sadaka olarak değil, ödünç olarak veriyorum” diyerek verdiği paralar, bir süre sonra, hiç de beklemediği bir biçimde, geri ödenmeye başladı. Üstelik, bir öğün yemek parası tutarındaki bu paraları “ödünç” alan kişiler, bu paraları tüketim amaçlı harcamak yerine, daha çok üretmek için bir çeşit kredi gibi kullanmışlar ve yaşam düzeylerini bir nebze de olsa, yoluna koymaya başlamışlardı.

Dhaka Üniversitesi’nde yoksullukla savaşım projeleri üzerinde çalışan Dr. Yunus 1983 yılında devlet kaynaklarından bulduğu yaklaşık 50 bin dolar tutarındaki bir fonu, binlerce kişiye kredi olarak dağıttı.

Bu kredileri kullanan küçük ama çok küçük üreticiler, üretimlerini artırdılar; bunun sonucu olarak gelirlerini artırdılar ve gönençin giderek tabana yayılmaya başladığı görüldü.

50 bin dolarla başlayan bu atılımın sonunda, bugün yaklaşık 6 milyon kişinin yararlandığı ve birkaç milyar doları aşan varlığıyla Grameen Bankası doğdu.

Tüm insanlığa umut veren bu uygulamanın adı “mikro kredi”ydi. Mikro kredi milyonlarca

aileye yaşama gücü ve sevinci veren, dünyaya barış umutları saçan bir uygulama oldu.

Başarısı kanıtlandıktan sonra Bangladeş’in sınırlarını aştı, başka ülkelerin gereksinim içindeki insanları için de bir umut kaynağı oldu. Bu ülkelerden biri de Türkiye’dir.

Dr. Yunus, bu buluşunun sevgi duyduğu ülkelere biri olan ve yıllardır ziyaret ettiği Türkiye’de de uygulanmasından büyük bir mutluluk duyuyor.

Bir bankayı ve o bankanın kuruluşunu sağlayan kişiyi Nobel Ödülü sahibi yapan “mikro kredi” yöntemi, bir süreden buyana, “Grameen Bank Turkey Micro-Credit Project” adlı projeye Türkiye’de de uygulamaya geçirildi.

Milyonlarca Bangladeşli’nin “kuruluşlarıyla” kurulan Grameen Bankası, kendisini “yoktan var eden” Bangladeş halkının onurlu yaşamının maddesel düzeyinin yükselmesini sağlamakla kalmadı, onurlu savaşımalarında onlara bir de, insansal servetin en büyüğünü, Nobel Ödülü’nün onurunu kazandırdı.

Muhammad Yunus’un, “halk tarafından, halk için, halkla birlikte” ve “halkın kuruluşlarıyla” kurduğu bankanın kazandığı Nobel Ödülü, gerçekte bir başarıya sunulan en yüksek düzey-

Dr. Muhammad Yunus ve Nobel Barış Ödülü Madalyası

deki alkış olması anlamının çok ötesinde, Bangladeş halkına “Batı kültürü”nü ayağa kaldırarak gönderdiği, “içtenlikli ve sürekli hayranlık alkışları”dır.

Aynı Nobel Barış Ödülü’nün Dr. Muhammad Yunus’un payına düşen bölümünün gerçek anlamı ise, barış için yöntem arayan dünyanın irili ufaklı tüm yöneticilerine, izleyebilecekleri bir “örnek adam”ın varlığını Nobel Ödülü’nün ışıkları altında göstermektedir.

Bir yandan siyasal sataşmaların hedefi olmaktan kendini korumaya çalışan, bir yandan yoksullukla savaşan, bir yandan do-

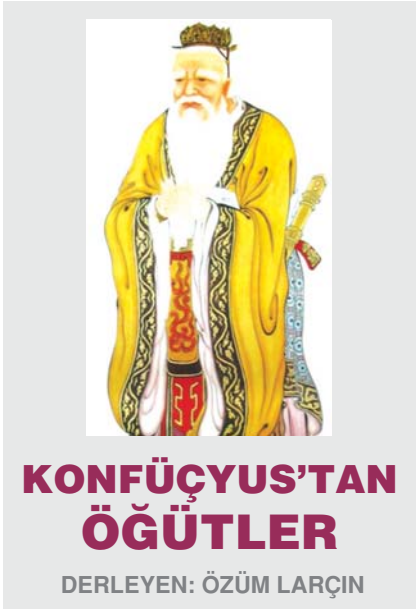
ğal afetler karşısında varlığını, yoksulluk afeti karşısında onurunu koruyan Bangladeş halkı, tarihinin üç bin yıl derinliklerindeki köklerinden süzülerek gelen kültürü yanısıra, bireysel ve toplumsal terbiyesine de dört elle sahip çıkmasının ödülünü, hiç kuşkuyla yok, ileride de kazanmayı sürdürecektir. Batı kültürünün hayranlık ve takdir alkışlarının simgesi Nobel Ödülü’nün yalnızca dördü, Bangladeş için yeterli olmayacaktır.

Batı’nın, Bangladeş karşısında ayakta sürekli hayranlık ve takdir alkışlarının seslerini dünya halkları ve onların yöneticileri, daha uzun yıllar duyacaklardır. •

izmirtolga@butundunya.com

- Doğaya göre tüm insanlar birdir; fakat pratikte birbirinden dehşetli ayrılık gösterirler.
- Doğrunun ne olduğu bilindiği halde yapmamak en büyük korkaklıktır.
- Evinizin eşliğini temizlemeden, komşunuzun damındaki kardan şikayet etmeyiniz.
- Hatanın en büyüğü, hatalı olduğunu bilip de onu düzeltmenin çaresine başvurmamaktır.
- İnsanın, ömrü boyunca yönelmesi gereken bir kuralı var mıdır? Varsa, bu olsa olsa iyilik ve sevgi kuralı olur.

KONFÜÇYUS'TAN ÖĞÜTLER

DERLEYEN: ÖZÜM LARÇIN

- diğini yapan ve yapabildiğini söyleyen insandır.
- Kalbine baktığın zaman orada kötü bir şey görmezsen, ürkülecek ve korkacak ne vardır?
 - Alçakgönüllülükle konuşmayan bir kişi, zamanla bununla ilgili tüm sözcükleri de unutabilir.
 - Sadakat, vefa ve içtenlik her zaman ilk ilkelerin olsun.
 - Üstün insan öteki insanlara saygı gösterir, o zaman dünyanın dört bucağında oturanlar onun kardeşi olur.
 - Uzağı düşünmeyen adam, acıyı yanı başında bulur.

Sana yapılmasını istemediğin şeyleri, sen de başkalarına yapma.

- Üstün bir insan üç şeyden kaçınmalıdır: Gençken hırstan, güçlüyken kavgacılıktan, yaşlılıkta da açgözlülüğten.
- Eğer ağırbaşlı, değerli bir adam görürsen onun arkasından gitmeye çalış!
- Olgun insan güzel söz söylemesini bilen insan değil, söylediğini yapan ve yapabildiğini söyleyen insandır.

Prusya Elçimiz Ali Aziz Efendi'nin Düşlerle Beslenmiş Tasavvufi Öyküleri

Osmanlı İmparatorluğu'nun Prusya elçisi Giritli Ali Aziz Efendi'nin bu son görevi iki yıl sürdü. Berlin'de ölen Aziz Efendi, orada toprağa verildi.

Şiirlerinin yanı sıra tasavvuf konularıyla ilgili "Varidat" ("İçeride Doğan Şeyler") diye bir yapıtı da vardı. Burada anlaşılmaz gibi görünen bazı tasavvufi söz ve kavramları konu ediniyordu.

Aziz Efendi tasavvufun yanı sıra simya (toprağı altına dönüştürmeyi amaçlayan ortaçağ uğraşı alanı), cıfir ve remil (gayıptan haber verdiği varsayılan bilgi alanları), sihir, tılsım konularına meraklıydı. Ancak, felsefeyle, astronomiyle de yakından ilgilenmişti. Doğubilimci Friedrich von Diez

ile bilim, felsefe konularında yazışmaları olmuştur.

Onun 1796'da yazdığı "Muhayyat-ı Ledünn-i İlahi" ("Tanrısal Bilgiye ve Sırlara İlişkin Hayaller") kitabı, ilk kez 1852'de basıldı. Tasavvuf öğretisi dile getirilirken yer verilen masal öğeleri, cinler, periler, olağanüstü olaylar yapıtın büyük ilgi görmesine yol açtı. Gerçeklikten uzaklaştığını, boş inaçları dile getirdiğini ileri sürerek yapıta tepki gösterenler de vardı:

Namık Kemal, yapıtı "kocakarı masalı" diye nitelerken Ahmet Mithat Efendi de "Çengi" romanında gerçeklerden kopmuş, akıl yolundan uzaklaşarak düş dünyasına sürüklenmiş kahramanı Daniş Çelebi'nin bu duruma gelmesinde "Muhayyat-

lat” ve benzeri kitapların payı olduğunu ileri sürüyordu.

Sonraları Aziz Efendi, Doğu masalından Batı romanına geçiş yolculuğunun önemli temsilcilerinden biri sayıldı. Ahmet Hamdi Tanpınar yapıtın yerli çizgiler taşıdığına dikkati çekiyordu:

“Aziz Efendi’nin hikayelerinde, olay nerede geçerse geçsin, sokak ve mahalle adı, gelenek-görenek, giyim-kuşam daima 18’inci yüzyıl İstanbul’udur. Konuşma ise, bazan modern bir hikaye duygusu verecek kadar, gerçeğe yakın çizgiler ile doludur. Naci Billah’ın hikayesinde, bir gecede haberleri olmadan, kendilerini Yemen’den Mısır’a gelmiş gören cariyelerin şaşkınlığı, Kısası Recep Beşe’de, Recep Beşe’nin kızı ile Süleyman Ağa’nın oğlunun evlenmelerine engel olmak isteyen tellak usta, Ermeni işçi Nazlı’nın ve komşu Ayşe kadının kurdukları kumpas, uyarlanmış bir hikaye olmasına karşılık, Molla Emin hikayesinin, o dönem İstanbul’unu çok hatırlatan yanlarını oluşturur.”

“Muhayyelat”ta, Doğu masalları tasavvuf kaynaklı bir düşünce çevresinde birleşirken canlandırılan olağanüstü dünya ile 18’inci yüzyıl Osmanlı toplumunun gerçekleri biraraya gelmiştir.

“Muhayyelat” uzun yıllar unutulmuş bir kaynak olarak kaldık-

tan sonra Behçet Necatigil, kitap-taki bir öyküden bir radyo oyunu oluşturarak yapıta yeniden ilgi duyulmasını sağladı. Düş dünyasına, gerçeğin dışına taşan olaylara çok düşkün olan Nazlı Eray, “Ay Falcısı” romanını Aziz Efendi’nin anısına sundu. Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinden Zeynep Uysal, “Olağanüstü Masaldan Çağdaş Anlatıya: Muhayyelat-ı Aziz Efendi” incelemesiyle yapıtta postmodernist roman öğelerinin, üstkurmaca uygulamalarının yer aldığını gösterdi.

Aziz Efendi’nin yapıtı her biri “Hayal” diye adlandırılan üç bölümden oluşur. Her düşte bir çerçeveye öykü yer almakta, bu öykülerin içinde de birbirine bağlı iç öyküler bulunmaktadır.

Yazar birinci ve ikinci düşleri Süryani, İbrani ve başka dillerden çevrilmiş “Hulasat-ül-Hayal” adlı bir kitaptan alıp sadeleştirdiğini açıklar.

Aziz Efendi’nin adını verdiği bu kaynak belli ki bir düşünce-kitaptır. Ancak yapıtta “Binbir Gece”, “Binbir Gündüz” gibi çok ünlü masal derlemelerinden gelen zengin öğeler vardır. Bursalı Lamii’nin “İbret-nüma’sı” (“İbret Alınacak Kitap”) da onun kaynakları arasındadır.

Eski masallardan aktarılan öğeler yeni yapıtın ana izleği çerçevesinde ustalıkla birleştirilmiş-

tir. Z. Uysal yazarın, kaynaklarıyla ilişkisini şöyle değerlendirmiştir:

“Farklı hikayelerden parçalar alıp bir araya getirerek yeni hikayeler yaratmış, bağlantılar kurmuş, hikayeleri birbirinin içine yerleştirmiş, iskelet olarak kullandığı masallara yerel motifleri ve tasavvufi öğeleri katmıştır.”

Yapıtı oluşturan düşler birbiriyle ilişkisiz değildir. Üç düştten ilkinde insanoğlunun istekleri, tutkuları söz konusudur. İkinci düşte Tanrı’yı arayış, üçüncü düşteyse tanrısal aşk konu edinilir.

Yapıt şöyle gelişir:

Birinci Düş: İsfahan hükümdarı Harizm Şah’ın oğlu Kamercan, kadınların vefasız olduğuna inandığı için evlenmekten kaçınmaktadır. İki peri, Kamercan ile Çin padişahının kızı Gülruh’un evlenmesini sağlar. Şehzade daha sonra Basra padişahının kızı Ferruh ile de evlenir. İki eşinden Asıl ve Nesil adlı şehzadeler dünyaya gelir. Onların serüvenleri iç öykülerin konusu olur, yi-

ne onlarla ilgili olarak alt öyküler de anlatılır:

İki şehzade büyüyünce vezirin orduyu kıskırtması sonucu ülkelerinden ayrılmak zorunda kalarak dedelerinin ülkesine gitmek üzere yola çıkarlar. Yolculuk boyunca tılsımların, doğaüstü olayların yer aldığı serüvenler yaşarlar. “Hz. Süleyman’ın mühürü”, “uçan at” gibi tıslımlı araçların yardımıyla güçlükleri yenip kötülükleri alt ederek iki padişahın kızlarıyla evlenirler.

İkinci düş, filozoflar ülkesi Atina halkından tüccar Hacı Lebib’in oğlu Cevat adlı dervişin serüvenlerini konu edinir. Cevat, büyü ve sihirle ilgili Doğu öykülerinin tanınmış kahramanı Ebu Ali Si-

na’dan Antakya’da gizli bilimleri öğrenerek türlü serüvenler yaşar:

Bir gün kendini Semar kand’da bulur. Padişahın Fitneidil adlı kızı, Cevat’tan, hocası Ebu Ali Sina’nın gizli bilgilerini öğrenmeye çalışır. Cevat’ın ağzı sıkı davranması gerçekte onu denemek için düzenlenmiş bu sınavda başarı kazanmasını sağlar. Böylece Ebu Ali Sina’dan gizli bilimlerin tümünü öğrenir. Bu bölümdeki iç öykü-

Yapıtı oluşturan düşler birbiriyle ilişkisiz değildir. Üç düştten ilkinde insanoğlunun istekleri söz konusudur. İkinci düşte Tanrı’yı arayış, üçüncü düşteyse tanrısal aşk konu edinilir.

de Ebu Ali Sina'nın kendi serüveni de anlatılır.

Hocasının ölümünden sonra onun yerine geçen Cevat, İstanbul'a gelerek sihirbaz bir kadının kurbani Molla Emin'e yardımcı olur. Daha sonraki iç öyküde Çin hükümdarının kızı Ferahnaz erkeklerin vefasız olduğunu düşündüğü için evlenmekten kaçınmaktadır. Keşmirli Şehzade İktilül-mülk ise kadınların vefasız olduğuna inanmaktadır. Yaşadıkları olaylar sonucu iki gencin görüşleri değişecek, böylece yaşamalarını birleştireceklerdir.

Bu düşün son iç öyküsünde Moğol Hakani Karahan kendi yaşadıklarını anlatır. Hakani kurtaran bir dervişin verdiği levhada Cevat kendi adını okur. Düşünde kendisini Mahbubiye adlı kentte bulur, buradaki saraya girince tahtta oturan padişahın da kendisi olduğunu görür.

Üçüncü düşün çerçeve öyküsü Mısır sultanının oğlu Naci Billah ile Yemen emirinin kızı Şahide'yi konu edinir. Şahide'nin kendisiyle evlenmek isteyenlere sorduğu soruyu hiçbir aday yanıtlamamaktadır. Kendini bilime adanmış Naci Billah, Şahide'nin güzelliğini öğrendikten sonra ona ulaşmak üzere Yemen'e giderken yolu Seylan Adası'na düşer. Burada peri padişahı Rüteym Şah'tan kendisine sorulacak soru-

nun yanıtını öğrenir. Böylece Şahide'yle evlenerek Mısır sultanı olur. Ancak ülkesinin saldırıya uğraması üzerine tahtını, ailesini yitirir. Şeyh İzzettin'den tüm bunların bilim yolundan uzaklaştığı için başına geldiğini öğrenince ona mürit olur. Böylece eski görkemli yaşamına da kavuşur.

Naci'nin veziri Kıvamettin, babasından kalan mirası tükettikten sonra Şam'da bir hamamda çalışmaya başlamış, bu sırada emirin kızına tutulmuştur. Ona kavuşamayacağını düşünüp üzülürken her derdin bir çaresi bulunduğunu söyleyen hamamcı ona, yoksul bir hamal olan Recep Beşe'nin öyküsünü anlatır:

Recep Beşe'nin güzel kızı, karpıbaşının oğluyla evlenecektir. Dedikodu yüzünden bu evlilik gerçekleşmeyince, Recep Beşe kızını yoksul bir Bektaşî dervîşi ile evlendirmeye söz verir. Bu sırada sarayda bir göreve getirildiği halde verdiği sözden caymaz. Dervîşin gerçekte şahın kendisi olduğu anlaşılır.

Bu öyküyü anlatan hamamcı da gerçekte Şam emiridir. Kızını Kıvamettin'e verir. Karşılığında ise gidip Mısır Sultanı Naci'yi öldürmesini istemiştir. Dertli vezir iyi bir insan olan Naci'yi öldürmeye elinin varmadığını anlatır. Bu sırada Şam emirinin ölüm haberi gelir. Onun yerine tahta ge-

çen vezir, karısına da kavuşur.

Sonuncu iç öyküde, Naci'nin oğlu Dilagâh'ın sevgilisi Natka'ya kavuşuncaya değin başından geçenler anlatılır. Bu serüven de tasavvufi bir gelişme yolculuğudur.

Üçüncü düste çerçeve öykü ve ona bağlı iç öyküler, kahramanın dünya bilimlerinden tasavvuf alanına ve tanrısal aşka geçerek nasıl olgunlaştığını gösterir.

Tılsımın, büyü'nün, doğüstü yaratıkların yer aldığı yapıt böylece mecazi aşktan gerçek aşka yükselişi dile getirerek tasavvuf düşüncesiyle temellenir.

Tanpınar yapıtın esrar keyfi içinde görülmüş düşler biçiminde düzenlendiğine dikkat çeker.

Olup bitenleri, Bektaşî erenlerinden biri esrar keyfi içinde

anlatmış, sözde onun gördüğü düşler, İstanbul'da Padişah Divanı kâtiplerinden Giritli Aziz Efendi'nin mürekkep hokkasından çıkıp okurların önüne serilmiştir!..

Zeynep Uysal, incelemesinin sonunda yapıtı değerlendirirken şu yargıya varmaktadır:

“Aziz Efendi üstkurmaya, postmoderne yaklaşır. Öte yandan yine tüm düşlerin önemli birer bölümünü oluşturan bir diğer unsur da yerel motiflerdir. Gerçekle düşü yer yer bu kadar birbirine karıştırmasına rağmen yazar yaşadığı çağın ve medeniyetin geleneğini, yaşantısını ve konuşmalarını gerçekçi bir biçimde sergilemekten kaçınmaz. (...) Muhayyelat, gerçekten de Tanzimat romanının yerelliğine, öğreticiliğine, dönemini ve İstanbul yaşantısını yansıtmasına Tanzimat'tan önce örnekler sunar.”•

Adam gösterişli ve çok büyük bir ev kiralamıştı. Eve taşındığı ilk gece şiddetli bir yağmur yağdı ve evin tüm odalarının tavanları akmaya başladı. Ertesi sabah hemen ev sahibine gitti, durumunu anlatmaya başladı:

“Affedersiniz ama...” dedi. “Bu her zaman böyle midir?”

Ev sahibi pışkin pışkin yanıt verdi:

“Hayır efendim, olur mu öyle şey” dedi. “Yalnızca yağmur yağdığı zaman...”•

Köpeğini tıraş için berbere götürün bir kadın, tıraş fiyatının 20 YTL olduğunu öğrenince berbere şaşkınlıkla sordu:

“Nasıl olur bu?” dedi. “Benim berberim saçımı 10 YTL'ye kesiyor.”

Köpek berberi gülümseyerek yanıt verdi:

“Sizin berberinizin ısırılma teblihesi yok ki...”•

“Her ulusun kendi inandığı ilkeleri her çeşit araç ile yaymak istediği bir dönemde yaşadığımızı iyi bilmek ve uyanık olmak zorundayız. Kökü dışarıda veya içerde olsa bile düşünüşlerde ifratlı (aşırılı) ve taassuplu (bağnaz) oluş, ulusal ilkelerimize aykırı ve yurdumuza, ulusumuza, Cumhuriyetimize zararlıdır. Ulusal geleneğimizin başlıca ilkelerinden büyüklerimize saygı ve küçüklerimize sevgi’ye dayanan ahlâk şiarımızı (belgimizi: inanıştaki ayırıcı özelliğimizi) sürekli canlı tutmalıyız.”

Maarif Vekilinin Genelgesi

ORHAN VELİDEDEOĞLU

B elgeliğimde şöyle bir gezintiye çıkmıştım ki, ilginç bir gazeteyle karşılaştım: “**Yeni Adam** Haftalık Fikir Gazetesi. Sahibi ve Başmuharriri İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu. Sayı 486, 20 Nisan 1944.”

O günleri anımsamak için sayfaları gözden geçirirken 8’inci sayfada bir yazı dikkatimi çekti: “Maarif Vekili’nin Genelgesi Üzerine” başlıklı bu yazıda toplumsal ideal (ülkü) bunalımından söz ediliyor.

“Maarif Vekili Hasan Âli Yücel’in 4.4.1944 tarihli Anadolu Ajansı’yla verilen bildirisinin en

genel yargılarını alıyoruz” diye başlayan bu yazıyı ve bir diğer gazetede yankısını, sadeleştirerek alıntılıyorum:

“Her ulusun kendi inandığı ilkeleri her çeşit araç ile yaymak istediği bir dönemde yaşadığımızı iyi bilmek ve uyanık olmak zorundayız.

“Kökü dışarıda veya içerde olsa bile düşünüşlerde ifratlı (aşırılı) ve taassuplu (bağnaz) oluş, ulusal ilkelerimize aykırı ve yurdumuza, ulusumuza, Cumhuriyetimize zararlıdır.

“Ulusal geleneğimizin başlıca ilkelerinden *büyüklerimize saygı ve küçüklerimize sevgi*’ye dayanan

ahlâk şiarımızı (belgimizi: inanıştaki ayırıcı özelliğimizi) sürekli canlı tutmalıyız.

“**E**n büyük ve en yenilmez gücün ulusal birlikte olduğunu, yapılması olanaklı en etkili kötülüğün de inanışlarda birliği zedeleyen bozguncu ruhta bulunduğunu, doğa yasaları gibi kesin bilmeli ve bellemeliyiz.

“Bizim inandığımız düşüncenin temeli (...) yalnız birkaç yıl için değil, geleceği de kapsayan tasarımlarımızın ana hatlarını oluşturan ilke; **Kemalizm** yoludur.

Vatan, Türk ulusunun eski ve yüksek tarihi ile ve topraklarının derinliklerinde varlığını koruyan eserleriyle yaşadığı bugünkü siyasi sınırlarımız içindeki kutsal yurttur. Vatan, hiçbir sınırlama ve koşulla ayrılık kabul etmez bir bütündür.

“Ulus deyince biz ancak şu anlatışa bağlıyız: **Ulus, dil, kültür ve ülkü birliğiyle birbirine bağlı yurttaşların oluşturduğu toplumsal ve siyasal bir bütündür.**”

Gazete, özetleyerek verdiği Hasan Âli Yücel’in bildirisinin ardından 6 Nisan 1944’te Akşam gazetesinde, o günlerin ünlü yazarlarından Necmeddin Sadak’ın konuyla ilgili şu yazısını yayımlıyor:

“**İdeal Buhranı**

“*(Akşam, İstanbul):* Bu bildiri-

riden anlaşılıyor ki ülkenin bazı bölgelerinde, bilhassa büyük merkezlerde bir ülkü bunalımı karşındayız. Şu veya bu nedenle, şu veya bu etki altında, bazı gençler var ki ruh ve düşünüşün şaşkınlığına uğramışlardır. Ne yapacaklarını, neye bağlanacaklarını bilemiyorlar...

“Bundan başka, daha yakın nedenler arasında, kendi toplumumuz içinde töresel kıymetlerin alt üst olmasını, iyi, güzel, doğru, çirkin gibi kavramların vicdanlarda yer değiştirmesini de göz önünde tutmalıdır. Aslında, yakındığımız birçok durumların, suiistimal [*yolsuzluk*], ihtikâr [*vurgun*], irtişa [*rişvet*] gibi aktöre suçlarının derin sebebi de bu değil mi?..

“Uluslarda, kavrayıcı ve yaşatıcı ülkü, büyük kaynaşma ve manevi toplanma dönemlerinde doğar. Yeni Türkiyenin büyük ülküsü, Ulusal Kurtuluş Savaşında doğdu. **Kemalizm** dediğimiz budur. Bu ülkü, bütün erdemlerin, özverilerin ülküsüdür...”

“**B**ugün bir ülkü bunalımı içindeyiz. Vicdanları sınımsız kavrıyacak bağlardan yoksun oldukları içindir ki bazıları koyu din bağnazlığında, bazıları sağ akımlarda, bazıları solcu felsefede kendilerine ülkü arıyorlar ve bu gibi çeşit çeşit tanımlarla kolaylıkla kapılıyorlar.

“Ülkü aramakta geriye dön-

mek, bir nehri tersine akıtmak istemeye benzer. Dünya ile birlikte yürümek, hep ileriye bakmak zorundayız. Kavrayıcı, bağlayıcı, tutucu güçlerini çoktan kaybetmiş toplumsal kurullar bir daha canlanamaz. Yapılacak şey, gençlikte ulusal ülküyü kuvvetlendirmeye çalışmak. Fakat Milli Eğitim Bakanının da önerdiği bu uzun ve çetin eğitim ve aşılama işinden başka, daha ivedi olan görev, toplumda huzuru bozan etkileşimlere engel olmaktır. Bunun da yalnız sözle ve olumsuz yönüyle değil, düşün yoluyla ve olumlu biçimde yapılması gerekir.

“Yanlış ve çekinceli bildiğimiz insanları, tartışmaktan çekindiğimiz birer umacı gibi ele almamalı, bu meseleleri açıkça konuşmalı, hattâ okutmalıdır.

“Örneğin, gericiğe ve bağınazlığa karşı en güçlü silâh bilim-

dir. Büyük bir toplumsal gerçek olan dini, el sürülmez gizli bir güç olarak bırakmamalı, toplum-bilim bakımından **karşılaştırmalı dinler tarihi biçiminde** bütün okullarda kısaca okutulmalıdır...

“Milli Eğitim Bakanlığının bildirisinde belirtildiği gibi, Türk ulusunun yakın tarihinde, **Kemalizm devrimi**, her ulusun ulaşamayacağı öyle bir ülkü kaynağıdır ki bundan yararlanma yolunu bulmamak yazık olur.”

Evet, tam 64 yıl önceki 20 Nisan gününde tartışılan **ülkü bunalımı** ve onunla ilgili yayımlanan bu yazılar, günümüzde yaşanan inanç ve ülkü bunalımlarıyla büyük benzerlikler taşıyor mu?

Ne var ki, saz aynı saz, çalan el değişmiş..•

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

İngiliz filozof Bacon, *Kraliçe Elizabeth'in bakanıydı. Bir gün kraliçe onu kendi evinde ziyaret etti.*

Ne var ki, kraliçe bakanının evini küçük buldu. “Neden evinizi bu denli küçük yaptınız?” diye sormaktan kendini alamadı.

Ünlü filozofun bu soruya yanıtı şu oldu:

“Yanıyorsunuz, efendim” dedi. “Ev aslında o denli küçük değil... Onu küçülten sizin büyüklüğümüzdür.”•

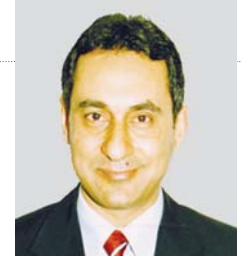
Annesi kediye olan davranışından dolayı küçük Hakan'ı uyardı:

“Yaurum, çekme öyle kedinin kuyruğunu” dedi. “Yazık değil mi hayvana?”

Küçük Hakan hemen annesinin “yanlış”ını düzeltti:

“Anneciğim, ben yalnızca tutuyorum” dedi. “Kedi kendisi çekiyor.”•

EVRENSEL BAKIŞ AÇISI
Gürbüz Evren

Futbolun Benim İçin Eski Tadı Yok Artık...

“**B**en artık futbolu sevmiyorum” desem, hem düşüncelerimi tam olarak yansıtmamış olacağım hem de birçok okuyucuyu kızdıracacağım. Doğru ifade şöyle olmalı:

“Türkiye’deki futbolu sevmiyorum ve ilgilenmiyorum. Kimi ülkelerdeki futbola ise şöyle bir göz atıyorum.”

Kimi okuyucu haklı olarak, “Bize ne kardeşim senin futbola ilişkin duygu ve düşüncelerinden” diyecektir. Yine de bu yazının sonuna değin okumasını öneriyorum. Ayrıca, beni aydın olarak gören insanlara olan saygım ve aydın unvanının bana yüklediği sorumluluk nedeniyle de, toplumun belki de önemli bir bölümünün hoşuna gitmeyecek gerçekleri aydın dürüstlüğüyle dile getirmek zorundayım.

Ülkemizde erkekler için futbol öylesine önemlidir ki, sohbet konuları arasında hep ilk sıralarda yer alır. Ayrıca, aile içi çatışmalar yaratan, eşlerin arasını bozabilen futbol yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın birçok ülkesinde erkekler için ayrı bir önem taşımaktadır. Korkmayın, futbol tarihi üzerine bilgiler verme amacında değilim. Futbol sektörüne ve aktörlerine yönelik gözlem, tespit ve eleştirilerimi paylaşacağım bir yazı okuyacaksınız. İlk sözüm şu: “Futbol artık bir spor dalı değildir. Hele Türkiye’de kesinlikle değildir.”

Sporun özünü oluşturan barış, kardeşlik, rakibe saygı, centilmenlik gibi nice güzel öğretinin futbolda bulunduğunu, hem de Türkiye’deki futbolda yer aldığını samimi olarak söyleyecek ve sizi de buna ikna edecek bir futbol adamı çıkarsa, lütfen bu yazıyı yok sayınız.

Türkiye'deki futbola küfür, şiddet, kavga, kin, düşmanlık, şike, siyaset, mafya, haksız kazanç, kara para, çıkarıcı iş adamları, tarikatlar, cemaatler gibi olumsuzlukların egemen

daşlığına alınmış kaç sporcu var biliyor musunuz? Futbola yapılan yatırımların, harcanan paranın çok değil yüzde 10'u gerçek spor dallarına ayrılrsa, Avrupa, dünya ya da olimpiyat şampiyonu sporcularımızın sayısı artmaz mı?

Ülkemdeki futbolu sevmiyorum; çünkü futbol alternatifi olmayan bir spor dalıymış gibi sunulup başta atletizm olmak üzere öteki spor dallarının gelişmesini engellemektedir.

olduğunu reddedecek bir uzmanın futbol bilgisinden, genel kültüründen ve samimiyetinden kuşku duyarım.

Futbolu sevmiyorum; çünkü futbol alternatifi olmayan bir spor dalıymış gibi sunulup başta atletizm olmak üzere öteki sporların gelişmesini engellemektedir. Medyanın yalnızca futbol ağırlıklı haberlere, programlara yer vermesi, futbolu sürekli olarak ön planda tutması, kamuoyunu yönlendirmekte ve futbol bağımlısı yapmaktadır. Cazibe merkezi durumuna getirilen futbol yüzünden, özellikle çocuklar ve gençler öteki spor dallarına ilgi duymamaktadır. Denizlerle çevrili Türkiye, su sporlarında, teniste, atletizmin farklı alanlarında ve öteki spor dallarında dünya şampiyonları yetiştirememektedir. Pekin Olimpiyatları'na katılacak katilede Türkiye'yi temsil etmek üzere Türk vatan-

Çoktan sona ermiş bir karşılaşmanın pozisyonları ve hakem kararları üzerine, sonucun değişmeyeceğini bileerek günlerce boş boş konuşan kocaman adamların yer aldığı

programlar yapılmasını sağladığı, tıpkı dedikodu, magazin, arabesk eğlence, çöpçatanlık ya da seviyesiz yarışma programları gibi en geniş kitleleri uyutmak, ülkenin gerçek gündeminden uzaklaştırmak, sorunlara, haksızlıklara tepki oluşmasını engellemek amacıyla kullanıldığı için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Ülkemdeki futbolu sevmiyorum; çünkü toplumda düşmanlık yaratmaktadır. Başta İstanbul'un sözde büyük kulüplerinin, ağzından çıkanı kulağı duymayan kimi yöneticilerinin kışkırttığı düşmanlık, ülkenin her köşesine yayılmakta, arkadaşlar, komşular, hatta baba-oğul ve kardeşler arasında futbol takımı farklılığından kaynaklanan tatsızlıklar, çatışmalar, kavgalar ve küslükler yaşanmakta, cinayetler işlenmektedir.

Askerlik görevini yaparken omuz omuza ülkesi için savaşacak gençlerin, stadyumların çev-

resinde yalnızca taş ve sopalarla değil, döner bıçağı, sallama, pala ve öteki kesici aletlerle birbirlerine saldırmalarına ve korkunç şiddet görüntülerine yol açtığı için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Takımının başarısını kutlamak için havaya tabancayla ateş açma gibi bir ıkkılığı sergilerken, balkondaki, penceredeki insanları öldürenlerin, kendi mutlulukları ve sevinçleri için başkalarını mutsuz kılanların egemenliğine geçtiği için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Ankara'yı başkent olarak görmek istemeyen kimi çevreler hemen her alanda İstanbul'u Ankara'ya üstün kılmaya uğraşırken, Başkenti "Boşkent" yapma çalışmalarında futbolu da kullandıkları, İstanbul takımlarının egemenliğini yalnızca Ankara'ya değil, Anadolu'ya kabul ettirmek istedikleri için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Ülkemdeki futbolu sevmiyorum; çünkü adına "İş adamı" denilen kişiler kimi futbol kulüplerine yönetici olup kaynağı belirsiz paraları aklamaktadır. Bu kişiler, futbol takımları sayesinde ülke yöneticileriyle, bürokrasiyle ilişki kurarak ihaleleri kazanmakta, haksız kazanç elde etmektedir. Büyük bir bölümü eğitimsiz, bilgisiz, kültür-

süz olan söz konusu yöneticiler, taraftarları geren, kışkırtan açıklamalarda bulunup belli kişi ve kurumları açıkça tehdit edebilmekte, futbolu kişisel çıkarları için bir silah olarak kullanmaktadır.

Binlerce insanın, dünyanın en büyük korolarını oluşturup hep bir ağızdan rakip takıma, hakemlere ve sonra da kendi takımının oyuncularına, yöneticilerine hakaret etmesine, yakası açılmamış küfürler savurmasına, toplumsal ahlakı ve terbiyeyi katletmesine neden olduğu için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Ülkemdeki futbolu sevmiyorum; çünkü yukarıda sıraladığım olumsuzluklarından ötürü kadınları ve çocukları dışlamakta, bırakın stadyumları onları ekranların başından bile uzaklaştırmaktadır.

Yoksul ailelerin çocukları için kurtuluş yolu olarak gösterildiği, onları okuldan, eğitimden, kültürden ve sanattan soğuttuğu için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Futbolu sevmiyorum; çünkü adına "İş adamı" denilen kişiler kimi futbol kulüplerine yönetici olup kaynağı belirsiz paraları aklamaktadır. Bu kişiler haksız kazanç elde etmektedir.

Ülkemdeki futbolu sevmiyorum, çünkü bırakın İngiliz, Fransız ve Alman takımlarını, Yunan ya da Ermeni takımlarıyla oynanan maçlarda bile, eğer kendi takımını değilse yabancı takımlara

destek verilmesini sağlayan çok sakıncalı bir anlayışı yerleştirmiştir. Yurt dışında yaşadığım yıllarda Avrupa'ya gelen Türk takımlarını kulüp ayrımı yapmadan, elinde Türk bayrağıyla destekleyen

Taraftarların, “Rakibimin düşmanı dostumdur” anlayışıyla bir Türk takımının yediği gole ve aldığı yenilgiye sevinmeleri, ülkesine ve ulusuna kötülük yapmak değil de nedir?

insanlarımızın arasında birçok kez yer aldım. Türk takımları için İspanya'dan İsveç'e değin Avrupa'nın pek çok ülkesine gittim.

Bordeaux'da ve Nice'de Fenerbahçe'yi, Lyon'da Trabzonspor'u, Milano'da Galatasaray'ı desteklemek için cebimdeki son parayı verdim. Paris'te Galatasaray-Paris St. Germain, Lyon'da Trabzonspor-Lyon karşılaşmaları öncesi stat çevresinde bekleyen farklı takımların taraftarı vatandaşlarımızın, bir Türk takımını desteklemenin diyetini, önce ırkçı Fransızlar'ın ardından PKK terör örgütü yandaşlarının son olarak da Türk düşmanı Ermeni grupların taşlı sopalı saldırısına uğrayarak ödemelerini hiç unutamadım. Yurt dışındaki vatandaşlarımız kulüp ayrımı yapmayıp her türlü saldırıya karşın Türk takımlarına sahip çıkarken, Türkiye'deki taraftarların, “Rakibi-

min düşmanı dostumdur” anlayışıyla bir Türk takımının yediği gole ve aldığı yenilgiye sevinmeleri, ülkesine ve ulusuna kötülük yapmak değil de nedir?

Ülkeyi yönetenler tarafından hem baskı aracı olarak hem de gündemi değiştirmek amacıyla kullanıldığı için futbolu sevmiyorum.

Atatürk'e ve laik cumhuriyete her fırsatta saldırmayı görev edinmiş medyadaki kimi adların, öteki işlerinin yanısıra futbol yazarlığına ve yorumculuğuna da soyunmaları, futbol bahanesiyle daha sık ekranlarda görünmeleri nedeniyle ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Kimi futbol takımlarının yönetimleri, Atatürk ve laik cumhuriyetin yeminli düşmanı taretiklerin eline geçtiği, bir bölüm futbolcu, yönetici ve teknik adam, cemaat-tarikat üyesi olduğu, ötekilerini de kendilerine katılmaya zorladığı için ülkemdeki futbolu sevmiyorum.

Yukarıda sıraladığım olumsuzluklara bir de taraftar ya da izleyici olarak gittiğiniz futbol karşılaşmasında yaşayacağınız sıkıntıları, olumsuzlukları eklemeniz gerekiyor. Size Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda yaşadıklarımı anlattıktan sonra bana daha çok hak vereceğinizi umuyorum.

Otomobilime stadyum çevresinde park yeri bulup otopark

parasını ödedikten sonra, maç bileti almak için, her türlü hava koşulunda bekletildiğim, çok yavaş ilerleyen bilet kuyruğuna geçeceğim. Adına “Turnike” denilen, yalnızca “çin işkencesi” için kullanılacak demirlerin arısına görevlilerin emriyle sıkıştıktan sonra karşımda bekleyen polisler tarafından, bilmem kaçınıcı kez üst aramasından geçirilecek, cebimdeki çakmak, kalem ve madeni paraları önüme uzatılan bir kutuya bırakmaya sert bir dille ikna edileceğim. Bıraktıklarımın bir daha geri alınamayacağı, hiç de kibar olmayan bir tarzda söylendikten sonra, oturmak için, tozsuz ve çamursuz bir yer arayışına geçeceğim. Karşılaşmanın devre arasında, bakımsız, pis ve insan dışkısı kokan tuvaletlerin, kalabalık yüzünden güç bela ulaşacağım pisuarlarında, her iki yanımdaki insanların, ayakbalarına ve hatta pantolonuma sıçratarak gereksinimlerini gidermelerine katlanacağım. Yiyecek ve içecek almak istediğimdeyse, satıcıların önündeki kuyruklarda, kimi zaman maçın sonuna dek bekleyeceğim.

Karşılaşmanın sonunda, taraftarlar arasında olay çıkarsa, bir türlü gelmeyen sıra yüzünden alıp yiyemediğim sandviçlerin yerine, polis copunu ya da atılan taşlardan birkaçını kafama yeme şansının bu-

lunduğunu bileceğim. Ayrıca, çıkan olaylarda, otomobilimin de hasar görebileceğini de göz önünde bulunduracağım.

Tüm bu eziyetlere, sınırlı bütçemdeki dengeleri alt üst ederek, ödeyeceğim bilet parasını da eklemeyi unutmamak gerekir. Başka bir deyişle, bu sıkıntıları, kötü davranışı ve nice olumsuzlukları yaşamak için bir de üstüne para vereceğim. Bu mazoşistlik değil de nedir acaba?

Size sıradan bir vatandaşın yaşayabileceklerini özetledim. Şimdi, protokol grubuna giren bir bürokrat, bir siyasi ya da bir torpillinin durumuna bakalım. Söz konusu kişi karşılaşmanın başlamasından kısa bir süre önce, makam aracı ya da özel aracıyla gelecek, herhangi bir polis denetiminden geçmeden, cebindeki kapıda bırakmadan, park yeri ve giriş ücretlerini öde-

Karşılaşmanın sonunda, iki takımın taraftarları arasında kavga çıkarsa, alıp yiyemediğim sandviç yerine, atılan taşlardan birkaçını kafama yeme şansının bulunduğunu bileceğim.

meden “Şeref tribünü” olarak tanımlanan bölümde, (beraberinde getirdiği eşi, çocuğu ya da arkadaşı da olacaktır) yerini alacak, temiz ve geniş bir koltuğa yerleşerek maçı izleyecektir. Devre

arasında ise, çayını, kahvesini rahatlıkla içecek, temiz bir tuvalete gidecek, ardından, tekrar yerini alarak, ikinci yarıyı izledikten sonra, çıkan kavgalardan, tartışmalardan vb. sıkıntılardan uzak,

Futboldaki olumsuzluklar yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın birçok geri kalmış ülkesinde yaşanıyor. Ben, en iyi bildiğim örnek olan Türk futbolunu yazmayı yeğledim.

kapıda bekleyen aracına binecek, tıpkı gelişinde olduğu gibi, görevlilerin ve güvenlik güçlerinin herkesi durdurarak açtığı yoldan evine dönecektir.

Özetlersek, sade bir vatanadaş olarak, saatlerce sırada bekleyeceğim, içeri girmenin sıkıntısına katlanacağım, zor koşullarda maç izleyeceğim, saldırılara maruz kalacağım ve tüm bunlar için de aklımdan zorum varmış gibi para ödeyeceğim.

Protokol ya da şeref tribünündeki kişi, bir eli yağda, bir eli balda olarak tanımlayacağımız biçimde maç izleyecek, hoşça zaman geçirecek ve de beş para ödemeyecektir. İşte bu görüntüler, Türkiye’nin her yanında vardır.

Böylesine bir eşitsizliğin yaşandığı ortamda neden kendime işkence edercesine futbol karşılaşması izlemeye gideyim ki? Ayrıca, bir avuç insanın bulunduğu

yer, şeref tribünüyse geri kalan büyük çoğunluk için ayrılan yere ne ad vereceğiz?

Kimi okuyucular “Bu ne futbol düşmanlığı” diyecektir. Kimisi de yazdıklarımı, futboldan anlamayan birinin düşünceleri olarak değerlendirecektir. Bu görüşlerimi anlattığım kimi kişiler, “Sen Fenerbahçe düşmanısın, onun için böyle konuşuyorsun” derken, kimi futbol bağımlıları da “Fenerbahçe taraftarı olduğun için Galatasaray ve Beşiktaş’a düşmanlık yapıyorsun” türünden yorumlarda bulundular. Futbolu spor sanıp onu da Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş üçlüsüne indirgeyen insanların futbola ilişkin düşüncelerini anlamalarını zaten beklemiyorum.

Futboldan, en az televizyonlarda izlediğiniz, gazetelerde okuduğunuz yorumcular denli anladığımı bilmenizi isterim. Okul diye tutturann annemin korkusundan, ailemden gizleyerek Ankara Demirspor’un minik takımında başlayan futbol yaşantım boyunca, Ankara’daki amatör takımlar da dâhil olmak üzere birçok takımında yer aldım. Ankara 19 Mayıs Stadi’nin dış sahalarında nice maçlara çıktım, çok zor koşullarda top koşturdum, kolumdan, bacağımdan yara hiç eksik olmadı. Arkadaşlarım, hatta yedeğim olan kimi oyuncular Türkiye’nin önde gelen takımlarına transfer oldu ve

ulusal takımda oynadı. Önce ailemin sonra da Türkiye liglerinde oynayan birçok Ankara takımını çalıştırmış teknik direktörümün yönlendirmesi ve ısrarıyla futbolu bir kenara iterek eğitime öncelik verdim, yurt dışına gittim.

Paris’te, üniversitemin futbol takımıyla Avrupa üniversitelerarası futbol şampiyonalarına katıldım. Futbola yeteneğim olmasına karşın, içimden gelmeden, arkadaşlarıma ayak uydurmak için ve çevremın zorlamasıyla futbol oynadım. Oysa ben dünya çapında bir yüzücü olmak istiyordum. Yüzme sporuna önem verilmeyen, kapalı havuz ve eğiticilerin bulunmadığı, bulunsa bile maddi olanaklarımla asla yetmeyeceği bir ülkede nasıl yüzücü olabilirdim ki? Düşlerimi yüzme şampiyonluğu süslerken, yeteneklerime karşın, sevmediğim futbolda zaten devam edemezdim.

Futboldaki olumsuzluklar yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın birçok ülkesinde, özellikle de geri kalmış ülkelerde yaşanıyor. Ben, en iyi bildiğim örnek olan Türk futbolunu yazmayı yeğledim. Bu yazıyı daha anlamlı kılmak için futbol sektörü ya da endüstrisine ilişkin geçmiş yıllarda bir köşeye not ettiğim verileri sizlerle paylaşacağım.

Dünyadaki futbol pazarının kapasitesi 200 milyar dolardır. Bu pazarda Avrupa’nın payı 12,5 mil-

yar dolarken, Türkiye’nin payı ise 450 milyon dolardır. Bu veriler 2004-2005 dönemini içeriyor. Yine aynı dönemde Avrupa’nın önde gelen futbol kulüplerinin yıllık gelirlerine ilişkin veriler de şöyle:

Real Madrid: 275,7 milyon Avro, Manchester United: 246,4 milyon Avro, AC Milan: 234 milyon Avro, Juventus: 229,4 milyon Avro, Chelsea: 220,8 milyon Avro.

2004-2005 sezonunda 4 büyük Türk takımının yıllık gelirleri ise Beşiktaş: 50,1 milyon YTL. Fenerbahçe: 49 milyon YTL. Galatasaray: 38,1 milyon YTL. Trabzonspor: 9,12 milyon YTL olarak belirlenmiş. İşte böylesine büyük miktarda paranın bulunduğu bir alanda pastadan pay almanın çatışmalara, entrikalara ve olumsuzluklara neden olduğu yadsınmaz bir gerçektir.

Siz bu yazıyı okurken Türk Ulusal Futbol Takımı 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası’nda savaşım veriyor olacak. Ulusal takımımızın başarısını yürekten isterken, olası bir zaferin ülkemizde futboldan kaynaklanan olumsuzlukları da gizlememesini diliyorum.

Yazıyı Portekiz’in faşist diktatörü Salazar’ın sözleriyle bitirelim:

“Ben ülkeyi 3 F ile yönetiyorum: Fedo (arabesk tarzı diyebileceğimiz müzik), fiesta (eğlence) ve futbol.”•

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

SPORUN DÜNYASI
Metin Gören

Mesalenin Aydınlatığı Gerçekler

Türkiye sporun fanatizm gösterilerine takılmış gidiyordu. Futbol olgusunun galibiyete dayalı skorlarından keyif alan bir toplumun Olimpiyat Oyunları gibi olağanüstü bir spor oluşumunu düşünecek zamanı hiçbir zaman olmayacaktı. **Olimpiyatlar'a katılmakla, Olimpiyatlar'ı düzenlemenin ayırında olmalıydık. İlkine, bulduğün kadarıyla bir kafile yollarsın. Öteki için ülkece olağanüstü bir çabanın içinde olmalısın.**

Dünyanın en büyük spor organizasyonu Olimpiyat Oyunları, Pekin 2008 patentini aldığından buyana Çin'e yönelik protesto gösterileriyle siyasal bir ortama doğru sürüklendi. Sporun dostluk, kardeşlik ve sevgi tomurcuklarıyla büyütülen duygu kanallarına zehir akıttığı ve etik olmayan düşüncelere evsahipliği yaptığı iddia edilen Çin'in baskılarına tepki giderek yoğunlaşıyor. Çeşitli ülkelerde başlattıkları etkinliklerin düşünce oluşumlarıyla göstericileri yönlendirdikleri

öne sürülen cin fikirliiler arasında orantı kurmanın ise zor olduğunu düşünüyorum. Özgürlüğün kısıtlandığı ve insan haklarının engellendiği gösterilerin yoğunluğunda, bir başka egemen gücün ya da güçlerin ekonomik anlamdaki baskıları sanki kare kare fotoğraflanıyor. Olimpiyat Oyunları gibi dört yılda bir yapılan ve tüm ülkelere açık bir organizasyonun insanı çıldırtan rakamlardan oluşan ekonomik tablosu, ihale aşamasında bozguna uğrayan ünlü firmaların oyun bozucu senaryolarla uluslararası gösterici rolle-

rini üstlenebileceklerinin sinyallerini de gönderiyor.

Cin'in insan haklarına yönelik ihlallerine tepkiden endişe duymaya başlayan Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) Başkanı Jacques Rogge, fikir özgürlüklerinin olası bir tahribata uğramaması için kendilerine özgü bir yöntemle alarına geçtiklerini duyurdu.

Rogge oyunlar sırasında politik ağırlıklı protestolar için odalarında bayrak ya da pankart bulunduranların yarışmalara katılmayacaklarını açıkladı. Oysa ki, mesalenin aydınlatığı gerçekler doğrultusunda yürümeye başladığımızda, dünya sporunun siyasetin içine girdiği, merkez üssünde çok önemli görevleri üstlendiği acı bir gerçek biçiminde yansıdı.

Başkan Rogge gündem oluşturduğu önlem paketleri yerine, sporun saçtığı güzelliklerden söz edebilmeliydi. Pekin 2008'e katılmak istemeyen ünlü sporcuların haklı mazeretleri için

Çin yetkililerini sert bir söylemle uyarmalıydı. Etiyopyalı efsane atlet Haile Gebrselassie'nin, Pekin'de hava kirliliği nedeniyle ölümün kol gezdiğini içerir açıklaması dikkate alınmalıydı. Çinli yetkililerin, milyonlarca ağaç dikerek hava kirliliğini büyük çapta önlediklerini içeren açıklamaları, komedi dünyasında gezintiler biçiminde yorum-

lanmışsa doğru olmalıydı. Tam onaltı büyük kenti kapsayan hava kirliliği olumsuzluğunun, soluk alma problemi yaşayan 800 bin insanı yok ediyorsa protestonun insan haklarını içeren tepkisi, Olimpiyat Komitesi Başkanı Rogge ile Çinli yöneticileri derinden yaralamalıydı. Ve en

büyük organizasyonun gündemi spor, hep spor, tümüyle ve de varlığıyla spor olmalıydı. Yerleşik düzendeki dünya insanında giderek kirlenen düşünce oluşumları, Olimpiyat Oyunları gibi bir büyük şölende temizlenmeliydi. Yüreğindeki atletizm sevgisini takma bacaklarıyla koşarak simgeleyen Oscar Pistorius'a uluslararası mahke-

melere başvurmadan önce insansal duyguların yadsınmaz güzellikleri içinde yarışmalara katılmasına simgesel de olsa izin verilmeliydi. Doping nedeniyle kararın yüzlerin, bir daha ve hiçbir zaman bu oyunlara katılmayacakları ilan edilmeliydi. Britanya Olimpiyat Komitesi'nin, doping yaptığı için yarışmalardan men edilen atlet Dwain Chambers'ten, "Doping nasıl yapılır?" biçiminde bilgiye gereksinim duyması Olimpiyat ruhunun yok oluşuna yönelik hazin bir düşüncenin göz yaşları değil miydi?

Ve işte böylesine bir küresel oluşumun içinde ülkemiz neredeydi, nasıl duruyordu ya da durmalıydı? Sanki, çok bilinmeyenli bir denklem gibi bir soruydu bu... Türkiye sporun fanatizm gösterilerine takılmış gidiyordu. Futbol olgusunun galiyete dayalı skorlarından keyif

alan bir toplumun Olimpiyat Oyunları gibi olağanüstü bir spor oluşumunu düşünecek zamanı hiçbir zaman olmayacaktı. Olimpiyatlar'a katılmakla, Olimpiyatlar'ı düzenlemenin ayırıcında olmalıydık. İlkine, bulduğumuz kadarıyla bir katile yollarsın. Öteki için ülkece olağanüstü bir çabanın içinde olmalısın. Sporcu üretiminden, tesis yapımına değin... Ve Olimpiyat meşalesinin aydınlattığı yoldan bilinçli bir biçimde yürüyerek...

Üzgünüm, biz Olimpizm ruhunu taşıyacak bir yapının ne insanları ne de ülkesi olabildik. Biz sihirli kürenin peşi sıra giden ve başarıları güncel yaşayıp çabuk yitirenlerdeniz. Özcesi, biz sporun evrenselliğini meşin yularlağın içine sokan ve onu tekmelemekten sınırsız keyifler alan ilginç bir ülkenin insanlarıyız...•

MetinGoren@butundunya.com.tr

Evlene yaşı giderek geçmeye başlayan bir erkek, bir gün annesine telefon etti ve aradığı kızını, en sonunda bulunduğunu söyledi:

"Kızı buldum; ama ilişkimizi sürdürmek için şimdi ne yapmam gerektiğini bilmiyorum, anne" dedi. "Bana biraz yardımcı olur musun?"

Annesi oğluna şu öneride bulundu:

"Şimdi ona bir demet gül gönder ve başbaşa ev yemeği yemek için evine davet et."

Davet gecesinin sabahı anne, oğlunu arayarak gecenin nasıl geçtiğini sordu.

"Gece tam anlamıyla bir felaketti, anne" dedi adam. "Tüm geceyi peynirli sandviçle geçirdik... Arkadaşım yemek yapmasını bilmiyormuş, meğer..."•

KÖŞEDEN BUCAKTAN
Mehmet Muhsinoğlu

"YALAN RÜZGARİ" VE PROFUMO ÖRNEĞİ

Kamuoyunu yanıltan, parlamentoya sürekli yalan söyleyen "üçüncü sınıf" politika esnafının, bu marifetlerini "Takiyye" adıyla perdelemesini anlayışla karşılayanların, bir "yalan" yüzünden politika yaşamı sönen Profumo örneğini anlayabilmesi beklenemez; ama anlayabilecekler için 45 yıl geriye dönelim!

Tarih: 05 Haziran 1963... İngiliz Savaş Bakanı John Profumo, "telekız" olduğu öne sürülen Christine Keeler ile seks ilişkisi konusunda, Başbakan Harold Macmillan'a ve Avam Kamarası'na "yalan söylediği için" görevinden istifa etmek zorunda kalmıştı.

Keeler'in aynı dönemde, casus olduğundan kuşku duyulan Sovyet Deniz Ataşesi Yevgeny "Eugene" Ivanov ile de ilişkisi ortaya çıkmıştı.

Profumo'nun, ulusal güven-

liği tehlikeye düşürecek bir davranışta bulunmadığı güvencesini vermesine karşın, büyük yankı uyandıran bu skandal, hükümetin neredeyse devrilmesine yol açacaktı.

Moskova'nın Küba'ya yerleştiği füzeler nedeniyle, ABD-Sovyet nükleer savaşının eşğine gelinen bir dönemde patlak veren "Profumo Skandalı", dünya kamuoyunun da gündeminde ilk sıralara oturmuştu.

Kırkbeş yaşında, Oxford Üniversitesi mezunu genç bir politikacı olarak, 1960 yılında Başbakan Macmillan tarafından Savaş Bakanlığı'na atanan John Dennis Profumo, İngiliz ordusu ile ilgili konuların gözetiminden sorumluydu. Hükümet içinde politik hiyerarşi anlamında fazla önem verilmeyen bu görev, gene de Profumo'nun geleceğin daha üst görevlerine aday olduğunu gösteriyordu.

Eski film yıldızı Valerie Hobson'la evli olan Profumo, eşi ve yakın dostlarıyla birlikte, 1960'lar sosyetesinin "çok renkli" grubunun tam odağında yer alıyorlardı.

Eski film yıldızı Valerie Hobson'la evli olan Profumo, eşi ve yakın dostlarıyla birlikte, 1960'lar sosyetesinin "çok renkli" grubunun tam odağında yer alıyorlardı.

1 961 Temmuz'unda bir gece, John Profumo, Lord "Bill" Astor'un Cliveden malikanesinde verilen bir partide, 19 yaşındaki Christine Keeler ile tanıştırdı.

Hızlı bir müzik eşliğinde havuzbaşında yarı çıplak dans eden Keeler, Dr. Stephen Ward'un konuğu olarak partiye katılmıştı. Sosyete çevrelerinin ortopedi uzmanı, aynı zamanda amatör bir portre ressamı olarak ünlene Dr. Ward, arkadaşı Lord Astor'un malikane arazisi içindeki bir köşkü kiralamıştı.

Keeler, Dr. Ward ile ilk karşılaştığı günlerde, Londra'da bir gece kulübünde "showgirl" olarak çalışıyordu. Kısa sürede doktorun "koruma kanatları" altına giren Keeler, Londra'da aynı apartman dairesinde birlikte yaşamaya başlamalarına karşın, Dr. Ward'ın "özel arkadaşı" olmamıştı; ancak sosyetenin bu "seçkin" doktoru, Keeler'i "yüksek tabaka mensubu" dostlarıyla "seksüel ilişkiye girmesi" için teşvik ediyordu.

Dr. Ward, Christine Keeler'i arkadaşı olan Sovyet diplomatı Ivanov'la da tanıştırdı. İkili fazla gecikmeden "çok özel" ilişkiye girişmişti.

Keeler, Cliveden malikanesinde düzenlenen partide bakan-

İngiliz Savaş Bakanı John Profumo, Christine Keeler ile seks ilişkisi konusunda, Başbakan Harold Macmillan'a ve Avam Kamarası'na yalan söylediği ortaya çıkınca görevinden istifa etti.

la tanışılmasından birkaç hafta sonra, Profumo ile de ilişki kurdu. Ancak her iki erkeğin de kendisine para ödeyip ödemediği anlaşılmadı. Profumo, bir keresinde Keeler'in annesinin doğum gününe armağan alması için ona para vermişti.

Çok ateşli geçen birkaç aylık bu arkadaşlık, 1961 yılı sonuna gelindiğinde noktalanmıştı. Evli bakanın başlangıçta kamuoyunun dikkatini çekmeyen bu "yersiz" ilişkisi, 1963 yılının ilk günlerinde Keeler'in karıştığı bir başka olay nedeniyle gün ışığına çıktı.

Johnny Edge Combe adında batı Hint adalı bir marijuana kaçakçısı, eski sevgilisi Keeler tarafından içeri girmesine izin verilmeyince, Dr. Ward'ın Londra'da-

ki dairesine dışarıdan ateş ettiği için tutuklanmıştı. Bu olaya ve yargı aşamasına büyük ilgi gösteren gazetelerin yanısıra, Profumo ve Keeler'in eski ilişkileri de kamuoyunda söylentilerin odağı durumuna geldi.

Bu arada Keeler, Profumo ile ilişkisi olduğu haberlerini ve aynı zamanda Sovyet diplomatı Ivanov'la da arkadaşlık ettiğini doğrulayınca, sosyete çevrelerinin kokteyl partilerde kulaktan kulağa fısıldadığı dedikodu, bir anda İngiltere'nin ulusal güvenliğiyle ilgili skandala dönüştü.

21 Mart 1963'te İşçi Partisi'nin Dudley Milletvekili Albay Geor-

John Profumo hükümetten istifa ettikten sonra politikayı bıraktı ve kendini, Londra'nın doğu kesiminde yardımsever çalışmalara adadı.

ge Wigg, hükümet üyesi Profumo'nun kimi uygunsuz davranışları hakkındaki söylentileri doğrulaması ya da yalanlaması istemiyle, skandalı Avam Kamarası gündemine getirdi. Muhalefet milletvekili Wigg, Profumo'yu köşeye sıkıştırarak muhafazakâr hükümeti güç durumda bırakmak istemediğini; ancak konunun Ivanov bağlantısı nedeniyle ulusal güvenlik sorununa dönüşüğünü savunuyordu.

Diğer taraftan İngiliz haber alma servisi, kapalı kapılar ardında sürdürdüğü operasyonlarla, Profumo'nun ulusal güvenliği herhangi bir biçimde riske atmadığı, Ivanov'un da casus olduğunu gösteren bir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştı.

Bununla birlikte milletvekili Wigg'in, konuyu ısrarla gündemde tutması karşısında çaresiz ka-

lan Profumo, 22 Mart'ta parlamento kürsüsüne çıkıp bir konuşma yaptı.

Suçlamaları kesinlikle reddeden bakan, "Bayan Keeler ile her ne kadar tanışıyorsak da, bunda hiçbir uygunsuzluk yoktu" dedi ve savunmasına şöyle devam etti:

"Eğer bu skandal iddiaları, iftira ve karalamaları parlamento dışında da yapılır ya da tekrarlanırsa, mahkemeden yazılı karar almakta tereddüt etmem."

Profumo'nun skandal iddialarını etkisiz duruma getirmek için sürdürdüğü çaba birkaç hafta sürdü.

Mayıs ayına gelindiğinde, Dr. Stephen Ward'ın, Keeler ve öteki genç kadınları fuhuşa teşvik etmek suçlamasıyla yargılanmasına başlandı. Büyük sansasyon yaratan duruşma sırasında Keeler, Profumo ile ilişkisi hakkında yeminli ifade verdi.

Bu arada Dr. Ward, muhalefet partisi lideri Harold Wilson'a, Profumo'nun Avam Kamarası'na yalan söylediğini yazılı olarak bildirdi.

4 Haziran'da eşiyile birlikte tatil yaptığı İtalya'dan dönen Profumo, muhafazakâr parti liderine, Bayan Keeler'in metresi olduğunu, 22 Mart'ta parlamentoda yaptığı konuşmanın gerçeği yansıtmadığını söyledi ve ertesi gün, 5

Haziran'da Savaş Bakanlığı görevinden istifa etti.

Başbakan Macmillan, Profumo skandalı konusundaki tutumu nedeniyle yoğun eleştiri aldı; basın da ve parlamentoda, artık yaşlandığı, gelişmeleri izleyemediği, yetersiz kaldığı öne sürülüyordu.

Ekimde kendi hükümeti içinden gelen baskılar sonucu Macmillan başbakanlıktan istifa etti, yerine Alec Douglas-Home getirildi. Fakat 1964 genel seçimlerinde, Harold Wilson'un İşçi Partisi tarafından hep birlikte iktidardan "silinip-süpürdüler".

Bu arada Dr. Stephen Ward, aşırı dozda hap içerek intihara kalkışması sonucu komaya girdi. Yargılanmakta olduğu mahkeme tarafından gıyabında, "fahişelikten kazanç sağlayarak, ahlak dışı bir yaşam sürdürdüğü" için suçlu bulundu. Dr. Ward bu karardan kısa süre sonra, zihinsel yetilerini yeniden kazanmadan, komadayken yaşama veda etti.

Christine Keeler, ilgili olduğu bu davanın duruşmaları sırasında yalan yere yemin ettiği için 9 ay hapse mahkum oldu, Aralık 1963'te cezaevine girdi.

John Profumo hükümetten istifa ettikten sonra politikayı bıraktı ve kendini, Londra'nın doğu kesiminde yardımsever çalışmalara adadı.

Kraliçe Elizabeth 1975'te, bu

Mayıs ayına gelindiğinde, Dr. Ward'ın, Keeler ve öteki genç kadınları fuhuşa teşvik etmek suçlamasıyla yargılanmasına başlandı.

çalışmaları nedeniyle Profumo'ya, İngiltere'nin en yüksek onur ödülllerinden biri olan "Britanya İmparatorluğu Komutanı" unvanını verdi.

Bu dönemin Başbakanı Margaret Thatcher, eski Savaş Bakanı için "Ülkemizin ulusal kahramanlarından biri" diyordu. Thatcher, 70'inci doğum günü törenine Profumo'yu da davet etti ve ona, Kraliçe Elizabeth'in yanına oturma onuru başışlandı.

Eski savaş bakanının "sosyal itibarını geri verme" operasyonu böylece tamamlanmış oluyor, Lady Thatcher, "Keeler işini unutmanın zamanı geldi. Profumo çok yararlı, iyi bir yaşam sürdürdü" diyordu.

Profumo 10 Mart 2006'da, geçirdiği kalp krizinden iki gün sonra, 91 yaşında yaşamını kaybetti.

Ölümünden sonra kamuoyuna

ilan edilen “anma yazısı”nda, “bir hükümet üyesinin aşk skandalıyla gölgelenmesi örneğinin daha önce de görüldüğü; fakat bu gizli ilişkinin iyi düşünülmemiş bir davranış olduğu” belirtildi.

Kendi davranışını sert söylemlerle eleştiren Profumo, “ailesini korumak için parlamento yanılttığını” öne sürüyor, buna karşın arkadaşları, yakın çevresi ve sosyete tarafından, ölümünden çok daha önce bağışlanmış bulunuyordu.

Christine Keeler ise 2001’de, gazeteci-yazar Douglas Thompson ile birlikte, özgeçmişini anlattığı “Benim Öyküm” kitabını yayımladı. Keeler’in yaşam öyküsü, “Skandal” filmine ve “Keeler” adlı tiyatro oyununa esin kaynağı oldu.

“Profumo olayına” adı karışan güzellerden Mandy (Marilyn) Rice-Davies, Wales’de doğmuştu. Yaşından daha büyük gösteren Mandy, 15 yaşında Londra’ya gelip Birmingham’da büyük bir mağazada manken olarak çalışmaya başladı. Burada Christine Keeler ile karşılaşan Mandy (Marilyn) Rice-Davies, birkaç gün sonra Dr. Stephen

Ward’la tanıştırdı. Böylece sosyete çevrelerine giren Mandy, Dr. Ward tarafından arkadaşı Lord “Bill” Astor’a “takdim” edildi.

Mandy, Keeler’le aynı apartman dairesinde yaşamaya başlamasına karşın, Profumo ile hiç karşılaşmadı; kenar mahallelerdeki evlerini kiraya vererek geçinen ve kötü bir üne sahip Peter Rachman’ın “metreslerinden” biri oldu. Mandy ve Keeler’in kaldığı apartman dairesinin sahibi de aynı Rachman’dı.

Skandalın kamuoyunu yoğun biçimde meşgul ettiği günlerde, Londra’ya resmi bir ziyarette bulunan Malezya Başbakanı Tunku Abdul Rahman, havaalanında düzenlenen karşılama töreninde, görevlilerin, “Ekselans öncelikle ne arzu ederler?” sorusuna verdiği yanıtla, büyük bir şaşkınlık yarattı.

Konuk Başbakan, “Mandi istiyorum” diyordu.

Christine Keeler’le birlikte adı Profumo olayına karışan Mandy Rice-Davies’in istendiğini sanıp, şok geçiren İngiliz protokol görevlilerine daha sonra anlatıldı ki, “mandi” Malezya dilinde “banyo yapmak” anlamına geliyordu. •

m.muhsinoglu@gmail.com

İngilizce dersinde öğretmen, öğrencisine sordu:

“Oğlum, Türkçe söyleyeceğim şu tümceyi İngilizce’ye çevireceksin:

“Çocuk, koştu koştu, denize düştü, boğuldu...”

Bu tümceyi öğrenci, İngilizce’ye şöyle çevirdi:

“The boy tıkdık, tıkdık, tıkdık, culup, glu, glu, glu...” •

BİR BAŞKA BAKIŞ

Cheryl Tanrıverdi

Pozitif Psikoloji

Güçlü Yönlerinize Odaklanır

Bir iyimser misiniz, yoksa bir kötümser mi? Bardağı yarısı dolu olarak mı görüyorsunuz, yarısı boş olarak mı? Psikolojinin yeni bir dalı bardağın yarısını dolu görmeye yardımcı oluyor.

“Pozitif psikoloji” olarak bilinen dal ilk kez 1998 yılında Dr. Martin Seligman tarafından bir grup psikologa tanıtıldı.

Pozitif psikoloji uzmanları hastaların olumsuz yönleri yerine, olumlu ve iyi yönlerini belirlemeye çalışıyorlar. Bizi üzen şeylerin üzerine gitmekten, kendimizi iyi duyumsamamıza neden olan şeylere odaklanıyorlar.

Tarihi boyunca psikoloji genellikle öncelikli olarak kişi zayıflıklarına ve başarısızlıklarına odaklandığından, bu yeni bir yaklaşımdı. Pennsylvania Üniversitesi’nde (ABD) psikoloji profesörü olan Seligman sorunlarımız

olduğunu yadsımıyor; o yalnızca, yaralarımızı iyileştirmek için güçlü yönlerimize odaklanarak farklı bir yaklaşımda bulunuyordu. Geniş çaplı araştırmalar

sonucu kimi alıştırmaların ve tekniklerin işe yaradığı, iyimserliğin öğrenilebilir ve öğretilerle öğretilebilir olduğu sonucuna vardı.

Seligman’ın ilk konuşmasından sonraki yıllarda pozitif psikoloji giderek gözde oldu. Yüzlerce

üniversite onu programına aldı, kimileri bu alanda yüksek lisans olanağı da sunuyor.

Tüm dünyada yüksek standartları ve sıkı rekabetiyle bilinen Harvard Üniversitesi'nde 2006 yılında en gözde ders pozitif psikolojydi. Ders araştırma ve veri sunmakla kalmıyor, aynı zamanda öğrencilere yaşamlarını ve deneyimlerini kuramlarla nasıl bağdaştıracaklarını öğretiyordu. Dersin sonunda birçok öğrenci pozitif psikolojinin yaşamlarının iyileşmesinde etkili olduğunu söylemişti. Amerika'daki yoğun ilgiden sonra İngiltere, İskoçya, Yeni Zelanda, Avustralya ve Çin'de de seminerler dü-

zenleniyor, dersler veriliyor. Seligman'ın "Gerçek Mutluluk" adlı kitabı ise 20 dile çevrildi.

Özellikle bugünün karmaşa dolu dünyasında bunalım her yerde artışta... Bunalım gidermeye yardımcı ilaçların kullanımı da giderek yaygınlaşıyor. Birçok kimse için yaşam çok stresli... Sürekli endişe, korku ve sinirlilik artık sıradan sayılıyor. Böyle olunca da çoğu kimsenin mutluluğa giden yolu aramasına şaşırılmak gerekiyor. Pozitif psikolojinin ilkeleri onlara arayışlarında yardımcı olabilir.

Yine de, pozitif psikoloji uzmanları sonsuz mutluluğun gerçekçi bir hedef olmadığını unutmamamız gerektiğini söylemekte gecikmiyorlar. Her zaman

mutlu olacağınızın güvencesini veren bir hap varsa, ondan hızla uzaklaşmalısınız! Uzmanlar her duygunun bir amaca hizmet ettiğini belirtiyor. Mutluluğun yanısıra korku, kızgınlık ve üzüntü gibi ruh durumlarına da bürünmemiz gerekiyor. Böylece çevremizde olup bitenlere daha bilinçli yaklaşabiliyor, gerektiğinde harekete geçebiliyoruz; bu da yaşamımızı sürdürmemize katkıda bulunuyor.

Kısıtlı miktarda bile olsa mutluluk arayışındaki sorun, mutluluğun nasıl bulunacağını belirli bir yanıtının olmamasıdır. Piyanogodan ödül kazanmak ya da ünlü olmak hep mutlu olunacağını güvencesini vermiyor. Çeşitli araştırmaların sonuçları, piyango

talihlilerinin ödülü aldıktan sonra bir süre boyunca aşırı derecede mutluluk yaşadıklarını, birkaç ay sonra ise genellikle ödülün önceki mutluluk (ya da mutsuzluk) seviyelerine geri döndüklerini gösteriyor.

Paranın dışında bizi mutlu edecek bir şeyin olması gerektiği ortada... Seligman, herhangi birinin işe yarayıp yaramadığını görmek için çok sayıda yaklaşım denedi. Araştırması, içinde bulunulan koşullar nasıl olursa olsun kimi yöntemlerin daha mutlu olmamıza katkıda bulunduğu sonucunu ortaya çıkardı. Daha hoşnut olmamıza, yaşamın daha

anamlı bir biçim almasına, daha büyük umutlara sahip olmamıza, daha çok gülümsememize ve gülmemize katkıda bulunuyorlar. Seligman'ın titiz araştırmasının ayrıntıları saygın akademik dergilerde yayımlandı.

Seligman yüzden fazla tekniği incelerken, iyimserliğe doğuştan sahip olmamız gerekmediği, bunun üzerinde çalışılıp geliştirilebilecek bir özellik olduğu sonucuna vardı. Deney gruplarındaki katılımcılar başarısızlıkları nedeniyle kendilerini azarlamak yerine, "Beğendiğim yönlerim neler?" ve "Bugün neleri doğru yaptım?" sorularını sormayı öğrendiler. Mutluluk ipuçlarının şaşırtıcı ve olağanüstü bir tedavi olmadığını kabul etmekte gecikmeyen Seligman'ın, yararı olduğunu gördüğü üç alıştırması var. Deneye katılanlar bu alıştırmaları tanımlamak için "yaşam değiştiren" ifadesini kullanmışlardı.

Neden siz de denemiyorsunuz? Herkesin yapabileceği denli kolay... İlki, üç iyi şey düşünmek... İkincisi, yeteneklerinizi

kullanmak... Üçüncüsü ise teşekkür etmek...

Nasıl başlayacaksınız? Her gece uyumadan önce, o gün başınıza gelen üç iyi şey düşünün. Sıra dışı ya da dünyayı sallayan bir şey olması gerekmi-

yor. Bir arkadaştan gelen telefon, lezzetli bir yemek ya da radyoda güzel bir şarkı dinlemek denli basit olabilir.

İkincisi, güçlü yönlerinizi kullanmak. Her birimiz kimi işlerde iyiyizdir. Kendimiz ayırđına varmasak da arkadaşlarımız bize söyler: "Bu işi gerçekten iyi yapıyorsun." Bu yetenekler cesaret, azim, esprili ve şakacı olmak, kibarlık, liderlik, alçakgönüllülük ya da öğrenme isteği gibi özellikler olabilir. Günlük işlerde bu gibi iyi özelliklerinizden birini yeni bir biçimde kullanmaya çalışın. Espri anlayışınız gelişmişse örneğin, bunu hararetli bir tartışmanın ortasında karşınızdaki kişiyi sakinleştirmek için kullanabilirsiniz.

Üçüncü alıştırmada, sizin için çok şey ifade eden ve önemli bir şey yapmış olan birini düşünmeniz gerekiyor. Durumu ayrıntılarıyla anımsayın ve yazın. Olanaklıysa, o kişiye bir teşekkür mektubu yazın ve mektubu ona kendiniz verin.

Bu alıştırmaların üçü de sahip olmadıklarınıza değil, olduklarınıza yoğunlaşmanızı sağlar. Kendinizi daha iyi, güçlü ve zinde duyumsarsınız. Daha iyi uyur, daha sağlıklı olursunuz. En azından pozitif psikoloji uzmanları öyle söylüyor. Pozitif psikolojiyi uygulayanlar da aynı biçimde düşünüyor.

Ben de onlarla aynı fikirdeyim. İlk alıştırmadan ileri gidememiş olsam da her gece uykuya dalmadan önce o gün yaşadığım üç iyi şeyi düşünmeyi alış-

kanlık biçimine getirdim. Gün içinde ne denli fazla düş kırıklığı ya da zorluk yaşadıysam yaşayayım, kendimi iyi duyumsamama neden olan üç şey her zaman buluyorum. Artık alıştığımdan, genellikle dört, beş ya da altı iyi şey düşünebiliyorum; ancak o zamana değin, beni dinçleştirecek derin bir uykuya dalmış oluyorum bile... Deneyin. Kolay ve işe yarıyor!•

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

Bir papaz, bir alkolik ve bir mübendis giyotinle ölüm cezasına çarptırılmışlardı. Sıra öncelikle papazdaydı. Görevli, papaza ölüm anında yukarıya mı, aşağıya mı bakmayı yeğlediğini sordu:

Papaz bu soruya hemen yanıt verdi:

"Yukarı bakmak isterim. En azından ölürken yüzüm Tanrı'ya dönük olur."

Papazın isteği yerine getirildi, giyotin bıçağı havaya kaldırıldı ve bırakıldı. Aniden bıçağın bızı kesildi ve tam papazın boynuna santimetreler kala duruverdi. Bu olay Tanrı'dan bir işaret olarak görüldü ve papaz serbest bırakıldı.

Sıra alkolığe geldi. Bir umutla o da yukarı dönük olmak istediğini söyledi. Aynı biçimde giyotin bıçağı tam adamın boynuna yaklaşmışken yavaşladı ve durdu. Bu da Tanrı'nın bir işareti olarak kabul edildi ve o da serbest bırakıldı.

Sıra mübendisteydi. Mübendis de yukarı dönük infaz edilmek istediğini belirtti. Tam bıçak havaya kalkmışken mübendis aniden bağırılmaya başladı:

"Durun bir dakika, durun bir dakika" dedi. "Bıçaktaki sorunun ne olduğunu anladım."•

1001 Güzel Söz

Derleyen: Halil Can

İYİ yaşamak için acele et ve şunu bil ki, her gün başlı başına bir yaşamdır.

Seneca

İKİ kolun kucaklayamayacağı denli büyük olan ağaç, saç denli ince bir kökten doğmuştur. Yedi katlı bir kule, bir toprak yığını üzerinde yükselir. Bin fersahlık bir yolculuk da bir adımla başlar.

La-Otse

HERKES dünyanın düzene girmesini ister. Fakat çabayı komşusundan bekler.

A. Tardieu

İNSANLAR görevlerini yapmanın kendilerini mutlu edeceğini, mutlu olmanın da bir görev olacağını öğrenselerdi, daha iyi bir dünyada yaşarlardı. Bir insanın mutlu olması başkalarının da mutlu olmasını kolaylaştırır.

John Labback

BİR şeyi ilk seferde doğru yapmanın kötü tarafı, onu yapmanın ne denli güç olduğunu hiç kimsenin anlayamamasıdır.

Waltwest

YAŞAMIMIZIN bir tek sayfasını yırtıp atamayız. Biz; ancak tüm kitabı ateşe atabiliriz.

George Sand

ELİMİZDE olan şeyleri çok seyrekle düşünürüz. Eksik olanlarıysa her zaman...

Schopenhauer

YAŞAMIMDA edindiğim en büyük bilgi şudur: Kendi kendine yardım etmeyi bilmeyene hiç kimse yardım etmez.

Pestalozzi

YAŞAMDA en kolay şey, insanın kendisini aldatabilmesidir. Çünkü her insan istediği şeyin genellikle gerçek olduğuna inanır.

Demosten

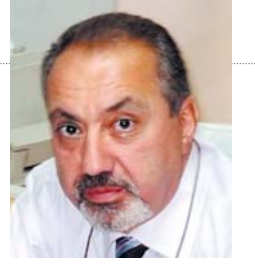
KİMİ kişiler henüz benliklerini bulamadıklarını söylerler. Ama benlik insanın bulunduğu değil, yarattığı bir şeydir.

Thomas Szasz

PARANIZI hâlâ sayabiliyorsanız, daha gerçek bir zengin değilsiniz demektir.

Paul Getty

KONUK YAZAR
Numan Aydınoğlu

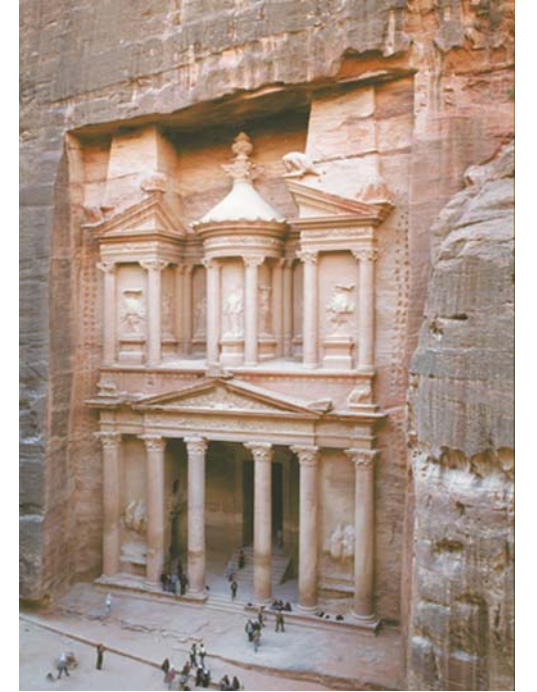
DÜNYANIN YENİ HARİKASI PETRA

Bir dünya harikasıdır. Adını, Yunanca'da "Kaya" anlamına gelen "Petra" sözcüğünden alan, tarihin en eski birkaç yerleşme merkezlerinden birinden geliyorum.

Hani hep söyleriz, "İstanbul insanı şair de yapar, alkolik de" diye... Manzaraları, doğal güzellikleri ve tarihsel kimliğiyle ile elbette kendine özgü bir görkemin sahibi İstanbul'umuzla oranlamak için değil; fakat bir gerçeği saptamak için söyleyelim:

Petra da kendine özgü tarihsel bir görkemin sahibi sayılı kentlerden biridir. Özgeçmiş öyküsünün ilk satırlarında "yaş"ının, cıvalı taş dönemine değin uzandığı ileri sürülüyor.

Günümüzde ise, yalnızca eski bir yerleşim merkezinin uzantısı olmasının yanısıra, yüzyıllar öncesinin yaşam kültürünü simgeleyen bir abide konumu da oluşturuyor.

Kaya evleri yer yer, bizim Hasankeyf'imizi çağrıştırıyor. Kayaların kendine özgü yapısal özelliği ve renkleri, Petra'yı dünyanın yeni 7 harikasından biri seçilmesinin nedenlerini oluşturuyor.

Petra'nın doğasına, İ.Ö. 7'nci yüzyılda yapılan sarnıçlarla toplanan bahar yağmurları yaşam veriyor. Yüzyıllar boyu sürdürdüğü yaşamında Petra, farklı toplumların yaşam merkezi olmakla kalmamış, ilerideki yıllarda üç semavi dini de kucaklamış, bu dinlere evsahipliği de yapmıştır. Petra'nın, dünyadaki yeni 7 harikadan biri seçilmesinin ön sıralarda gelen nedeni, kenti oluşturan kayaların yapısal özellikleri yanı sıra, bu kayaların, bir boya katalogunu çağrıştıran

çeşitli tonlardaki renkleridir.

Kente, kişiyi heyecanlandıran görkemli bir doğal geçitten geçilerek giriliyor. 1300 metre uzunluğundaki bu doğal geçidin genişliği yer yer 2 metreyi geçse de, genelinde 2 metrenin altında bir darlıkta ve her iki kenarının yüksekliği ise, yaklaşık 100 metre dolaylarında. Kapalı yer korkusu olan turistlerin, içine girmeden döndükleri bu "tünel-geçit", doğanın mucizesini simgeleyen bir anıt kimliği yanı sıra, tarihsel özelliğiyle de sergiliyor kendini...

Yüzyıllar önce oluşan depremler sonucu ikiye ayrılarak, kente geçiş olanağı veren ana kayanın üzerinde gökkuşağının tüm renkleri, dünyanın yalnızca bu noktasına özgü bir renk cümbüşüne dönüşüyor.

Gökkuşağı benzetmesiyle

anlatmaya çalıştığımız görüntü, çeşitli renklerin kayalar üstündeki bir yanması ya da bir göz yanılması olayı değildir. Bu renkler, kayalar üzerinde var olan ve hatta dokunduğunuzda, yumuşak yapısı nedeniyle elinize bulaşabilen somut renklerdir.

100 metre yüksekliğindeki ya da kalınlığındaki ve 1300 metre uzunluğundaki bir kayanın deprem sonucu ikiye bölünmesi olayını Petralılar, kutsal bir olay olarak yorumlamışlar, "Kutsal geçit" adı verdikleri bu tünelin de kutsal olduğuna inanmışlardır. Birçok Petralı, Tanrı'ya daha yakın olacaklarına inandıkları için ölülelerinin cesetlerini bu tünele bırakmışlar, tüneli bir çeşit "üstü açık mezar" olarak da kullanmışlardır.

Tünelin sonunda çıkılan geniş alanda, bir firavunun bugün "Hazine" olarak adlandırılan dev mezarı, yüksek kenarlı, dar ve uzun kutsal tünelden

çıkanlara "Geçmiş olsun... Hoş geldiniz" dercesine yükseliyor.

Bu "Hazine" konusunda bize verilen bilgiyi, biz de sizinle paylaşalım:

"Böylesi devasa bir mezara fi-

ravunun 'parasız, pulsuz' gömülmeceğini bilen dönemin Petralılar'ı, firavunun hazinesiyle birlikte gömüldüğünü varsayarak mezarın çeşitli yerlerini kazmışlar, içine girip çıkmışlar ama... Ya

firavun 'beş parasız' gömüldüğünden ya da kendileri çok geç kaldığından, mezardan elleri boş dönmüşler. Buna karşın mezar, "Hazine", (The Treasury) adını bugün de koruyor.

Yol boyunca, kaya mezarlar ve kayalara oyularak yapılmış Tanrı heykelleri sıralanıyor.

Bunların gün ışığına çıkarıldığı çalışmaların yapıldığı yöntemi de açıklıyor rehber. Hazinesinin

Kutsal Geçit'in çıkış ağız önündeki alanda, firavun'un dev mezarının birkaç metre ötesinde, yepyeni bir "insan yapısı harika" yükseliyor. Bir tiyatro... O dönemde yer alması önemli özelliğine ek olarak, bir başka önemli özellik daha taşıyor:

Bu tiyatro, dünyada kayalara oyularak yapılmış ilk tiyatrodur.

Bir doğa olayını, "kutsallık"la yorumlayan, hazinesiyle gömüldüğünü varsaydıkları firavunun mezarını yağmalamaya kalkışan ve yaşamını bir tiyatro kültürüyle bütünleştiren halk, özel yaşamını hangi koşullarda sürdürüyordu acaba? Uzmanların yanıtı, hiç de iç açıcı değil:

"Halk, yalnızca tek gözülü bir mağarada sürdürüyordu yaşamını."

Yüzyıllar öncesi bu yaşam biçimi, sayılar pek fazla olmasa da, Petra'da bugün de sürdürülüyor, bugün de ki-

mi aileler, tek gözden oluşan mağaralarda yaşıyorlar.

Petra, yeryüzünün sözcüklerle anlatılabilecek kentlerinden biri değil. Petra'yı duyumsamak, Petra'yı yaşamak, Pet-

ra'yı attığınız her adımda fotograflamak gerekiyor.

Önümüzde tırmanılacak tam 1100 basamak var. O 1100 basamağın sonunda, manastır var. O manastıra götürüyor kişileri o

1100 basamak... Manastır'ın ne özelliği mi var?

Varlığı dışında manastırın en büyük özelliği, Kudüs'e kuş bakışı bakmasını sağlıyor, 1100 basamağı çıkabilen kişilere...•

Bu Yazının Yazarı Numan Aydınöğlü'yla Tanışın

1953 yılında Mardin'de doğdu. İlk ve orta öğretimini Malatya'da tamamladı. 1977 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden matematik mühendisi olarak mezun oldu. 1980 yılında Türkiye bilişim sektörüne yazılımcı olarak katıldı. 1983 yılında NCR Bilişim Sistemleri'nde yazılım mühendisi olarak göreve başladı. 1989-1997 yılları arasında önce International Hospital daba sonra da Amerikan Hastanesi'nde bilişim direktörlüğü görevinde bulundu. Bir süre sektörel derneklere yönetim kurulu üyeliği ve başkanlık yaptı. 1997 yılında NCR Bilişim Sistemleri'ne geri döndü. 2000 yılı Ocak ayında Ortadoğu, Afrika, Doğu Avrupa Bölgesi Dışkaynak Hizmetleri Bölge Müdürlüğü'ne atandı. 2005 yılından buyana NCR firmasında Ortadoğu/Afrika-İtalya ve Türkiye Bölgesi Hizmet-Satış Destek Bölümü yöneticiliği yapıyor. Görevi gereği yaptığı iş gezilerini özenle fotograflamak amacı ile amatör fotoğrafçılık eğitimi aldı. "Telepati" dergisinde aylık yazıları yayımlanmaktadır. •

Bir sirkte her gece tehlikeli numaralar yapan bir trapezci, gösteri sırasında düştü ve ağır yaralandı. Hastaneye ziyaretine giden bir dostu, onun neden bu denli tehlikeli gösteriler yaptığını öğrenmek istedi:

"Niçin her gece ölümle burun buruna geliyorsun?" dedi. "Neden bu denli tehlikeli gösteriler yapıyorsun?"

Trapezci hemen yanıt verdi:

"Yaşamak için sevgili dostum" dedi. "Yaşamak için..."•

Bir şirketin depo şefi, çok çalışkan olmasına karşın anınsızın işten çıkarıldı. Bu olayı duyan öteki şeflerden biri dayanamamış olarak müdüre depo şefinin işten çıkarılmasının nedenini sordu:

"Çok dinamik ve saat gibi çalışkan bir gençti" dedi. "Neden işine son verdiniz?"

Müdür bu soruya gülümseyerek yanıt verdi:

"Saat gibi olduğu doğruydu; ama çalar cinsindendi."•

iki tarafında görülen ayak izlerini işaret ediyor ve o dönemde böyle bir tırmanış olduğunu ve tüm bu tür çalışmaların "yukarıdan başlayıp aşağıya doğru yapıldığını" söylüyor.

SUDOKU

Canan Onural

2				7	5			9
				3				4
	3	4						2
3		5	7		9	4		
8		1			3			9
			1		8	2		
	9			1	4			3
1	4			8				5
				2				7

Kolay

2			1	7	3			6
	3	1	2	8				
				2				
	1	8		6	7			
6			5					
							3	
5	8	4	7					2
		2	4					1

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 90'inci sayfamızdadır.

KONUK YAZAR

Yener Ergüven

Bırakmaz ki, Ayrılmak Olanaklı Olsun

Talas'tan

Ben Talas'tan ayrıldım; ama okuluyla, kentciğiyle Talas benden ayrılmadı. **Yaşamım boyunca ben nereye gittiysem, Talas kentciği de, Talas Amerikan Ortaokulu da benim hem de peşim sıra değil, yanım sıra benle geldi o gittiğim yere...**

Kayseri'nden on kilometre uzaklıkta ya da Kayseri'nin on kilometre yakınında, bahar ve yaz aylarında yemyeşillikler, kış aylarında bembeyaz gelinlikler içinde güzeller güzeli bir kentciğidir Talas...

Ona "Bucak" demeye dilim varmıyor, "Kasaba" demeye gönlüm elvermiyor. Büyük bir köy demenin ise, ona haksızlık etmek olacağını biliyorum. Bir kentcik özelliğiyle, bir kentcik güzelliğiyle yer etti beynimde ve gönlümde ve hep o özelliğiyle, o güzelliğiyle kaldı anılarımda...

Bir de, bir Amerikan Orta-

okulu vardı bir zamanlar, Talas'ta... Bir ilkokul mezunu olarak gelmişim o okula, dört yıl sonra yalnızca İngilizce konuşabilen ve okuyabilen bir ortaokul öğrencisi olarak değil, o ana değin Türkiye'de ve dünyada olup bitenleri de bilen, olup bitecekler karşındaysa hazırlıklı bir ortaokul öğrencisi olarak ayrılmıştım oradan...

Ben ondan ayrıldım; ama okuluyla, kentciğiyle Talas benden ayrılmadı. Yaşamım boyunca ben nereye gittiysem, Talas kentciği de, Talas Amerikan Ortaokulu da benim hem de peşim sıra değil, yanım sıra benle

geldi o gittiğim yere... Askerliği mi yapmakta olduğum Çankırı'da da çıkıverdi birgün karşıma yıllar sonra...

"Siz benim ağabeyimsiniz" dedi tanımadığım bir genç. "Yakanızdaki rozetinizden tanıdım sizi."

Hemen Çankırı Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gittim ve atanma kararımın geri alınmasını istedim. Çünkü benim yerime yeni bir atama yapılmadığı için 55 öğrencim ortada, öğretmensiz kalacaktı.

O da "Talaslı"ymış, meğer... O da Talas Amerikan Ortaokulu'nda okumuş, meğer... Aramızdaki ağabey-kardeş ilişkisinin doğallığı için, doğal bir nedendi bu, farklı zamanlardaki; fakat aynı mekandaki ortak yanımız...

Bilenler başışlasın, bilmeyenler için söylüyorum:

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra yedek subay adayı gençlere, isterlerse askerlik görevlerini yedek subay öğretmen olarak da yapabilmeye olanağı tanınmıştı.

Ben de bu olanaktan yararlandım ve 1964 yılında, Çankırı'nın Eskipazar ilçesinin Yazıkavak Köyü ilkokulu öğretmenliğine atandım.

Okulda 55 öğrencim vardı. Tüm sevgimle ve sorumluluğumla onları yetiştirmeye başlamıştım. Bir gün, Milli Eğitim Müdürlü-

ğü'nden bir yazı geldi okula... Yazıkavak Köyü öğretmenliğinden, Orta ilçesindeki bir ilkokula atanmış olduğum bildiriliyordu.

Atanma kararına neden olarak da, her an bir mide kanaması geçirebileceğim olasılığı gösteriliyordu. Yıllar önce geçirdiğim bir mide kanamasının o yaz tekrar etmesi sonucu hastaneden verilen bir rapor, meğer dosyama eklenmiş. Yapılan inceleme sonunda bu raporu gö-

ren yetkililer, benim bir köyde değil de, görevime hastanesi olan bir yerde devam edebileceğimi belirtmişler ve beni bu nedenle hastanesi olan Orta ilçesindeki bir ilkokula atamışlar.

Atanma emrim bana bildirildiğinde, kasım ayının birinci haftası bitmiş, ikinci haftası başlamıştı.

Hemen izin alıp iki gün sonra Çankırı Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gittim ve atanma kararımın geri alınmasını istedim. Çünkü benim yerime yeni bir atama yapılmadığı için 55 öğrencim ortada, öğretmensiz kalacaktı.

Yetkililer, dosyamdaki sağlık raporuma göre bu atamayı geri almalarının olanaksız olduğunu söylediler.

"Eğer devlet hastanesine gider ve bu raporun iptal edilmesini sağlayabilirsen, biz de atama kararımızı durdurabiliriz" dediler.

Sağlık müdürüne gittim, derdimi ona anlattım.

"Maalesef size yardımcı olamayacağız" dedi müdür. "Hastaneye başvurmanız gerekiyor. Çünkü bir hastaneden verilen rapor ancak, yine bir hastaneden alınacak raporla iptal edilebilir."

Sonra da özel bir bilgi verdi:

"Yalnız dikkat et, çok sert bir başhekimim vardır hastanenin" dedi. "Bakarsın seni kırabilir, üzebilir. Hazırlıklı ol."

Acele devlet hastanesine gittim ve başhekimim görmek istedim.

"Bugün 10 Kasım'dır" dedi bitişik odadaki sekreteri. "Atatürk'ü anma toplantıları var. Başhekim bey oraya gitti."

Kendisinin yardımcı olup olmayacağını sordu, ben de durumu özetledim:

"Dosyamdaki bu raporun iptal edilmesi gerekiyor" dedim. "Biraz önce sağlık müdürüne gitmiştim. Ancak hastaneden iptal edilebileceğini söyledi."

Sekreter hanımın yüzü bir anda değişti:

"Keşke hiç gitmeseydiniz sağlık müdürüne" dedi. "Bizim başhekimle araları hiç

yoktur. Ona gittiğinizi başhekim beye söylemeyin. Zaten sert bir yaradılışı vardır, sağlık müdürüne gittiniz diye size çıkışabilir, sizi üzebilir."

Beklemekten başka yapabile-

ceğim bir şey yoktu. Ben de hastanenin bahçesine çıktım, bir aşığı, bir yukarı yürüyerek zaman geçirmeye başladım.

Benim gibi bahçede dolaşarak başhekim beyi bekleyen bir kişi daha varmış. Yanıma geldi, önce "Siz de başhekim beyin dönmesini bekliyorsunuz, değil mi?" diye sordu, sonra da bir kuşkusu dile getirdi:

"Çok aksi, çok ters bir adammış başhekim bey" dedi. "Odasına girip derdimi anlatacağım; ama kendisini kızdırmadan, öfkelenmeden nasıl yapacağım bu işi, onu merak ediyorum."

O bana, ben de ona başhekim karşısında başarılar diledikten sonra, ikimiz de yürümelerimize devam ettik.

Bir süre sonra bahçenin orta yerindeki ağaca yaslanmış, dik dik bana bakan bir gence takıldı gözlerim... Benim de kendisine dik dik baktığımı görünce yanına geldi ve damdan düşer gibi "kar-

Bir süre sonra dik dik bana bakan bir gence takıldı gözlerim... Benim de kendisine dik dik baktığımı görünce yanına geldi ve damdan düşer gibi "kardeşim olduğunu" söyledi.

deşim olduğunu" söyledi. "Siz de benim ağabeyimsiniz" dedi.

Ben, bu tümcenin oluşturduğu şaşkınlığımla "Kimdir bu tanımadığım genç? Amacı nedir bunun böyle?" diye kendi kendime

sorarken, o kafamdaki tüm karışıklığı bir anda düzeltiverdi:

“Yakanızdaki rozetinizden tanıdım sizi” dedi.

Yakamda, mezun olduğum Talas Amerikan Ortaokulu'nun rozeti vardı.

Genç kardeşim bu kez daha içtenlikli bir biçimde sürdürdü gülmesini: “Onun tersliği, sertliği, sana bana geçer; ama” dedi. “Merak etme, anneme sökmez. Ben hallederim senin işini...”

“Ben de Talaslı'yım, ben de Talas'ta okudum” diye devam etti heyecanla... “Yüzünüzden sizin bir sıkıntınız olduğu anlaşılıyor, ağabey... Söyleyin, nasıl yardımcı olabilirim size?”

Bu gençle demek aynı okulda okumuştuk. Bu kısacık bilgi, bir anda aramızda gerçek bir ağabey-kardeş sıcaklığının oluşmasına yetmişti.

Onun bana bir yardımı olacağını beklediğimden değil, derdimi paylaşabileceğim bir kardeşle karşılaştığım için rahatlıkla içimi döktüm ona...

Gülmeye başladı:

“Ağabey, verin bana elinizdeki şu evrakları” dedi. “Ben de başhekimi bekliyorum burada... Gelince kendisiyle konuşacağım. Sizin işinizi de hallettiririm.”

Bana yapılan uyarıları, ben

de genç kardeşime yaptım:

“Aman, çok aksi, çok ters ve çok sert bir adammış başhekim” dedim. “Adamcağızı öfkelenendir, tepesini attırırsın, sonra bizim işi tümüyle çıkmaza girer.”

Genç kardeşim bu kez daha içtenlikli bir biçimde sürdürdü gülmesini:

“Onun tersliği, sertliği, sana bana geçer; ama” dedi. “Merak etme, anneme sökmez. Ben hallederim senin işini...”

Çocuğun ne dediğini, ne demek istediğini anlamaya çalışıyordum ki, bir araba geldi, hastanenin kapısı önünde durdu.

Biraz önce bahçede konuştuğumuz iki kişi birbirleriyle yarış ederlercesine arabaya doğru koşarlarken, ikisi de başlarını ben-den yana çevirip, birlikte beklediğimiz müjdeyi verdiler:

“Geldi, geldi” dediler. “Başhekim bey geldi.”

Benim de hareketlendiğimi gören genç kardeşim kolumu tuttu:

“Acele etmeyin, ağabey” dedi. “Onları başından savsın, sıra bize gelince gerisi kolay...”

Vermek istemememe karşın dayattı, elimdeki dosyayı aldı ve bana biraz burada beklememi söyledi. Sonra da ağır adımlarla hastane kapısından girdi.

Bana saatler gibi gelen on, onbeş dakika kadar sonra kapıda görüldü ve gülerek eliyle işaret etti:

“Hadi gel, ağabey” dedi.

“Başhekim bey sizi bekliyor.”

Neler olup, neler bittiğine akıl erdiremiyordum.

“Hayırdır inşallah” dedim, genç kardeşimin arkasından başhekim beyin odasına girdim.

Gerçekten de bana söylediği gibi, yüzü gülmeyen, sert ve ters yüz ifadeli bir adamdı. Fakat itiraf edeyim, içinizde kendisine sarılmak isteyeceğiniz bir duygu oluşturan tonton bir yapısı da vardı.

Burnunun ortasına düşmüş okuma gözlüklerinin üstünden, çıplak gözleriyle beni tepeden tırnağa süzdü, sonra da düşünceli düşünceli konuşmaya başladı:

“Eğer doğru anladıysam daha önce verilmiş bir heyet raporunun iptalini istiyormuşsun” dedi. “İşte bu imkansızdır; çünkü burası tam teşekküllü bir devlet hastanesi değildir. Bu nedenle sana da, dosyadaki raporu geçersiz kılacak bir rapor veremeyiz burada.”

Sonra gözlüğünü çıkarıp masasının üstüne fırlattı ve koltuğuna hem gömüldü, hem yaslandı:

“Şimdi ben sana bu raporu vermeyince, neler olacağını da söyleyeyim” dedi. “Bu oğlan var ya, bu oğlan...”

Eliyle, benim Talaslı genç kardeşimi gösteriyordu:

“Bu oğlan şimdi eve gidecek, sana bu raporu vermediğimi annesine söyleyecek. Annesi yanına kızımı alacak, bir de bu oğlan, üçü birlik olup, ben akşam eve gittiğimde başıma çullanacaklar. Annesi kızımın da, bu oğlanın da önüne geçecek ve başlayacak beni suçlamaya:

“Oğlumuzun bir ağabeyi gelmiş taa buralara kadar ve sen nasıl olur da onun bir işini yapmazsın, ha?” diye kafamın etini yiyecek. Sonra da evde günlerce ne huzur kalacak, ne tat, ne tuz...”

Ben hâlâ neler olup bittiğine akıl sır erdiremezken, başhekim beni azarlarçasına bir ses tonuyla kükredi:

“Siz Talaslılar, birbirinize ne biçim bir bağla bağlısınız anlamıyorum” dedi. “Anlamıyorum; ama hayranım da aranızdaki bu bağa...”

Okşarcasına gözleriyle bir süre baktı bana:

“Vereceğim” dedi. “İstedğin

Annesi bu oğlanın önüne geçecek başlayacak beni suçlamaya: “Oğlumuzun bir ağabeyi gelmiş taa buralara kadar ve sen nasıl olur da onun bir işini yapmazsın, ha?” diye kafamın etini yiyecek.

bu raporu vereceğim sana... İki nedenle vereceğim sana bu raporu... Biiiii, aranızdaki bu ağabey-kardeş bağınıza hayranlığımdan vereceğim, ikiiii...”

İkinci nedenini söylemeden

önce kocaman bir kahkaha attı başhekim bey:

“İkiii, evde aile huzurumu bozmamak için vereceğim.”

Sonra yine eliyle gösterdi Talaslı genç kardeşimi:

“Bu oğlan var ya bu oğlan... dedi. “Ben sana bu raporu vermezsem, bu oğlan ablası ve annesiyle bir olup, üçü birden dünyayı zehir ederler başıma, yoksa...”

Sekreterini çağırdı, daktiloya bir kağıt takmasını söyledi. Sonra kendi söyledi, sekreteri yazdı.

“Ver şimdi o kağıdı bana” dedi. Kağıda damgalar, mühürler bastı, imza attı ve bana uzattı:

“Al, yavrum” dedi. “Bu rapor senin işini görür. Hayırlı olsun...”

Kendimi daha fazla tutamadım,

boynuna sarılamadım; ama eline sarıldım, yüzünü gözünü değil, ama elini öptüm birkaç kez...

“Size çok teşekkür, efendim” dedim. “Bu rapora benden çok, aslında köydeki 55 öğrencimin gereksinimi vardı. Onlar öğretmen-siz, ortada kalmayacaklar artık...”

Tam 44 yıl geçti bu anımın üzerinden... O 10 Kasım günü Çankırı Devlet Hastanesi'nin bahçesinde tanıdığım kardeşimi de, artık aramızda olmayan babası başhekim bey amca'yı da, aradan geçen o yıllar boyunca hiçbir zaman unuttum, unutmuyacağım da...

Bir değil, binbir nedeni vardır, kentçiğiyle de, okuluyla da Talas'ı unutmamamızın, unutmayaçağımızın da, biz Talaslılar'ın...•

Bu Yazının Yazarı Yener Ergüven'le Tanışın

1936 yılında İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Ankara Mimar Kemal İlkokulu ve Ottawa, Kanada'da da, ortaöğrenimini 1949-1952 yılında Talas Amerikan Ortaokulu ve 1953-1957 yılında TED Ankara Koleji'nde yaptı. Ankara İktisadi İlimler Yüksekokulu, İşletme Bölümü'nden mezun olduktan sonra, çalışma yaşamına Amerikan Yardım Teşkilatı (USAID/T)'nda başladı. The Tumpene Şirketi'nde iş ilişkileri uzmanı, IBM Türk Şirketi'nde ve 18 yıl da Caltex Petrol A.Ş.'de (adı sonradan Texaco Petrol A.Ş. olarak değiştirildi) genel müdür olarak çalıştıktan sonra 1991 sonunda emekli oldu.

1992 yılından buyana, Bilkent Üniversitesi'nde tam zamanlı öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Yener Ergüven, lise sınıf arkadaşı Füsün'la evlidir. İki erkek çocuk, iki kız torun sahibidir. •

Cezaevi müdürü, hiç ziyaretçisi gelmeyen mabkumun ailesi olup olmadığını merak etti:

“Senin hiç kimsen yok mu?” dedi. “Gelenin gidenin hiç olmuyor.” Mabkum bu soruya boynunu bükerek yanıt verdi:

“Var efendim” dedi. “Var; ama hepsi içeride...”•

İNSANLAR YAŞADIKÇA Mehmet Ünver

Mucit Babamın Anısına

Babam Mustafa Ünver İçin...

Babamın yaşam öyküsü aslında bir macera filmi gibidir. Romanya'nın Kara Ormanlar Bölgesi'nde bir Osmanlı vatandaşı olarak doğmuş, ailesinin çiftliğinde büyümüş, Romen ordusunda askerlik yapmış. Ne yazık ki durum Balkanlar'da yaşayan Osmanlı vatandaşları için kötüye gitmeye başladığında tarlalarını, çiftliklerini geride bırakarak, atları, koyunları, köpekleri de dahil olmak üzere getirebildiklerini bir geminin ambarına yükleyip anavatana gelmişler.

Türkiye'deki yaşama alışması, annemle tanışması payıry bir öykü... Onunla ilgili en eskiye dayanan anımsa, bahçemizde Boğaziçi'ni kuşbakışı gören bir ağacın çatal dalına ikiz kardeşimle benim için yaptığı ağaç eve sermek için kilimler ve yastıklar çıkarttığı o unutulmaz haziran sabahıdır. He-

nüz beş yaşındaydık ve o gece ağaç evimizde uyumak için yalvarmış, bize kıyamayan babam da kabul etmişti. Sabah yatak odamızda uyandıığımızda bizi gecenin o saatinde ağaç evden uyandırmadan nasıl indirebildiğine aklımız ermemişti bir türlü...

Kar fırtınasının bizleri dört duvar ardına hapsedtiği kış günlerinde evde oturmaktan bunalmaya-lım diye birbirinden ilginç buluşlar yapardı. Bir gece, üç parmak kadar su doldurduğu bir tencereyi harıl harıl yanan sobanın üstüne yerleştirmiş, ayrıca içine köpürtülmüş deterjanlı su koyup ağzına da rengarenk bir rüzgargülünü bağladığı şişeyi o tencerenin içine oturtmuştu. Bir süre sonra şişeden anlamlı bir müziğe benzer ıslık sesleriyle birlikte baloncuklar çıkmaya başlamış, aynı anda rüzgargülü büyük bir hızla dönerek bu baloncukları odanın dört bir

yanına savurmuştu. Düş gibi bir görüntüydü. Bu babamın bizi oyalamak için yaptığı ilginç buluşlardan yalnızca biriydi.

En ilginç buluşuyla yine bir yaz sabahı tanışmıştık. Kötü bir kaza sonucu oyun arkadaşlarımızdan birinin bahçelerdeki kör kuyulardan birine düşüp yaşamını kaybetmesi sonucu babam bizim de aynı kaderi yaşamamamız için ciddi önlemler arayışına girmişti. Anımsadığım kadarıyla sırf uzaklara gitmeyip güvenli sınırlar içinde dolaşalım diye bahçemizi hiç sıkılmadan sürekli kalabileceğimiz cazip bir yer duruma getirmeye çabalıyordu. Tam o sırada annem bizi yanına alıp iki günlüğüne Ortaköy'de oturan akrabalarımıza yatılı misafirliğe götürdü. İki gün sonra Boğaz'ın karşı kıyısından vapura binip döndüğümüz sabah bahçemizde düş bile edemeyeceğimiz bir görüntüyle karşılaşmıştık:

Belirgin bir eğime sahip arazide arka bahçeden başlayarak tüm ağaçlar arasına makaralar, palan-galar, ipler, metal halkalarla bir tür teleferik sistemi kurmuştu babam... Arka bahçedeki, dev incir ağacının en kalın dalını ana istasyon olarak kabul ederseniz, babamın buraya yerleştirdiği sandık benzeri bir kabine, sandala biner gibi binip içindeki metal kolu çevirmeye başlayınca makara düzeni harekete geçiyor ve bu ilkel te-

leferik bizi ağaçların üst dalları arasında dolaştırmaya başlıyordu. İncir ağacında başlayan bu zevkli yolculukta babamın geliştirdiği teleferik-sandık bizi önce ceviz ağaçlarının en tepe dalları arasında dolaştırıp akasya ağacındaki, kuş yuvalarına elle dokunacak denli yakından geçirdikten sonra evimizin damı üzerinden aşırı ön bahçeye ulaştırıyordu. Orada biraz alçalıp bizi bu kez çınar, erik, atkestanesi ağaçlarının dalları arasında havada yüzen bir sandal gibi gezdirdikten sonra ağaç evimize yani alt istasyona getiriyordu. Eğer istersek aynı yöntemle, yani, yine mekanik kolu çevirerek, ters yöne doğru yolculuğa çıkabilmemiz de olanaklıydı.

Bir öteki sürprizse yine arka bahçeden başlayıp aşağıya değin inen bir ray hattı üzerinde hareket eden iki kişilik tahta arabaydı. Üst istasyondan bindiğimizde bahçenin eğimiyle rayda kayarak aşağılara değin iniyor, sonra arkasına bağlı başka bir telle arabayı hiç yorulmadan yokuş yukarı çekip Boğaziçi'ne karşı tekrar tekrar kayıyorduk. Artık tüm gün ya ağaçlar arasında teleferik gezisi yapıyor ya da raylı arabamıza biniyorduk. Babamsa bu buluşuyla içi rahat bir biçimde işine gidiyordu. Artık bahçemizde öyle güzel zaman geçiriyorduk ki, öteki çocuklara uyup uzaklara gitmek aklımızdan

bile geçmiyordu. Bu durumda komşu arsalarındaki kuyulara düşme tehlikesinden de uzaktık.

Ta ki dayımın çocuklarının bahçede yapılan sünnet düğününe değin...

Geniş bahçe sünnet töreni için günler öncesinden temizlenmiş, ağaçlar arasına bayraklar, flamlar, renkli ampuller gerilmiş, yepyeni yataklar, ipek yorganlar serilmiş, kukla tiyatrosu, hokkabaz ve müzisyenler için bir sahne hazırlanmıştı. İkindiden buyana sökün eden konuklar erguvan ağaçlarının altına kurulmuş yataklarındaki sünnet çocuklarını ziyaret edip armağanlarını bırakıyorlardı. Ahhh, o armağanlar! Kardeşimle kıskançlıktan çıldıracak duruma gelmiş-

tik. Neler yoktu ki? Arabalar, trenler, tahta asker setleri, toplar, içine bir çocuğun rahatlıkla sığacağı genişlikte kasası olan kamyonlar, yelkenli tekneler, gemiler, iri gövdeli, koca bacalı römorkörler... Ertesi sabah erken saatlerde teleferiği falan unutup dayımların kapısına dayanıvermiştik. Bu güzelim oyuncaklara ortak çıkmazsak içimiz rahat etmeyecekti doğru-

su... Artık günlerimiz onların evinde oyuncaklar arasında geçiyordu. Pansumanları bitip de bahçeye çıkacak duruma geldiklerindeyse kamyonları, topları, arabaları alıp hep birlikte komşu arsalara doğru yollandık. İşte babam ilk kez o akşam işten döndüğünde kuyulara yakın arsalarda oynadığımızı görünce kendini kaybedip popomuza birkaç şaplak vurarak bizi cezalandırdı.

Sırf bahçemizde oyalanmamız için onca ilginç buluşlar yaptığı halde bunların değerini bilmeyip kendimizi tehlikelere atacağımız uzak arsalara gittiğimiz için çok kızmış ve kırılmıştı. Ertesi sabah tüm cazip (!) davetlere karşın bahçemizden çıkmaya yanaşmadık.

Bir sonraki akşam babam elinde neredeyse sandık büyüklüğünde bir kutuyla kapıda beliriverdi. Anneme iş yerinden birkaç günlük yıllık izin aldığını söyledi. Kutunun içinde incecik beyaz tahta plakalar, boyalar, her biri bir karıştan biraz uzun olan dikdörtgen prizması şeklinde kalın tahtalar ve renkli kumaşlar vardı. Sabah erkenden kalkıp gitti. Çıkarken anneme,

“Marangoz Osman Ağabey’in atölyesinde olacağım” demişti. Üç gün boyunca akşamları geç saatlerde döndü. Dördüncü gün biz uykuya yatarken henüz gelmemişti. Marangozun yanında ne yaptığını merak ediyorduk.

Beşinci günün sabahı uyandıığımızda halının üzerinde akıl almaz bir görüntüyle karşılaştık. Rengarenk kumaşlardan üniformalar giymiş olan onlarca asker, topçekerler, kaleler, sayısız burçlarıyla şatolar, koca damperli kamyonlar, kenarları nakış nakış işlenmiş saltanat arabaları bizi bekliyordu. Kardeşimle sevinçten çıldıracak duruma gelmiş, gözlerimiz kamaşmıştı. Tam o sırada babamın pencereden seslendiğini duyduk:

“Bundan böyle başkaların oyuncaklarıyla değil, kendi bahçenizde, kendi oyuncaklarınızla oynayacaksınız.”

Babam başkalarının oyuncaklarına özenip bu uğurda evden uzaklaşmamıza üzülmüş ve bizim için günler boyu marangoz atölyesinde çalışarak daha güzellerini yapmıştı. Artık bir evi dolduracak denli oyuncağa sahip olduğumuz için oyun ve oyuncak peşinde bahçemizden ayrılmamıza gerek kalmamıştı. Sabahtan akşama değin askerlerimizi, kalelerimizi, toplarımızı karşılıklı mevzilerdirip meydan muhaberesi yapıyor, saltanat arabalarına şatola-

rın çevresinde tur attırıyorduk. Artık dayımın oğulları her sabah bizim bahçeye damlamaya başlamışlardı. Yıllar sonra annem o malzemeleri alabilmek için babamın, dedesinden yadigar kalan bir antika saati satmak zorunda kaldığını anlatacaktı.

Babam o sonbahar çalıştığı fabrikada geçirdiği bir iş kazası sonucu sol elinin parmaklarını kaybetti. Her gece eve gelen bir sağlık görevlisinin sargı bezlerini açıp pansuman yapışı zihnime kazınmış durumda. O olaydan sonra bizler için binbir buluş yapan, uzun kış geceleri soba başında sürekli ilginç konular bulup anlatan babamın huyu değişti. Biraz karamsar, dalgın bir insan olup çıkmıştı. Gözlerinin içi eskisi gibi pek gülmüyor, anneme iki de bir, “Ahh Nüşet, birimizden biri ölecekse önce ben öleyim. Sen bu çocuklara hem analık hem babalık yaparsın; ama ben yapamam” gibi kaygı taşıyan sözler söylüyordu.

Bir süre sonra rahatsızlandı. Kalp sorunları yaşıyordu. Annemle Samatya hastanesine onu ziyarete gidişimizi, yaşımızın küçük olması nedeniyle içeri alınmayışımızı, üst kattaki koğuşunun camından bize el sallayışını, bulunduğumuz bahçeden Marmara ve adaların tablo gibi göründüğünü anımsıyorum.

Bir süre sonra taburcu oldu.

Bu kez de bizi olanaklı olduğunca çok gezmeye götürmeye başladı. Bir gün Florya’ya plaja, ertesi gün Gülhane Parkı’na, ondan sonraki günse vapurla Kavaklar’a götürüyordu. Sanki bilemediğimiz bir acelesi vardı.

Uçakları yakından görmemiz için Yeşilköy’e doğru yola çıktığımız sabah sokakta karşılaştığımız yengemiz Nadiye Hanım’a, “Çocukları uçakları görmeye götürüyorum. Yarın öbür gün ölürüm falan da kimse götürmez sonra” demişti.

Babam o sözü söyledikten bir

gün sonra iş yerinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etti. Annem isteyken tanımadığımız adamların gelip ablama bir şeyler söylediklerini, ablamın birden ağlamaya başladığını, birilerinin anneme haber verdiğini anımsıyorum. Aradan kırkaltı yıl geçmiş. Güzelim bahçemiz ve şirin evimizdeki yaşamın değerini bilmemiz için binbir çeşit buluş yaparak bize bu anıları armağan eden cennetteki mucit babacığımıza sevgilerimi yolluyorum. •

MehmetUnver@butundunya.com.tr

Hasan, annesini akşam yemeğine davet etmişti. Yemek sırasında anne, oğlunun ev arkadaşının ne kadar çekici olduğunu düşünmeden edemedi ve oğluyla kız arasında neler olduğunu merak etmeye başladı. Bunun ayırdına varan Hasan annesine bir açıklama yaptı:

“Anneciğim Ayşe ile aramızda, inan, hiçbir şey yok” dedi. “Biz yalnızca ev arkadaşız.”

Bir hafta kadar sonra Ayşe, Hasan’a kepçeyi bulamadığından dert yanmaya başladı:

“Annenin yemeğe geldiği gecedен buyana kepçeyi bir türlü bulamıyorum” dedi. Nerede olduğu konusunda bir fikrin var mı? Sence annen almış olabilir mi?”

Hasan bir süre düşündükten sonra, “Aldığını sanmıyorum ama bir e-posta gönderip ona sorayım” dedi ve annesine şöyle yazdı:

“Anneciğim, sana ‘Aldın’ demiyorum, ‘Almadın’ da demiyorum; ama gerçek şu ki bize yemeğe geldiğinden buyana kepçe kayıp...”

Birkaç saat sonra anneden yanıt geldi:

“Sevgili oğlum, sana Ayşe ile ‘İlişkin var’ demiyorum, ‘İlişkin yok’ da demiyorum. Ama gerçek şu ki eğer o kendi yatağında uyuyor olsaydı, şimdiye değin kepçeyi çoktan bulurdu.” •

Annemle babamın gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Duyduklarına inanamıyorlardı. İki birden bana sarılıp beni öyle içtenlikle ve sınıksızca kucakladılar ki, sonsuza değin konuşsam hiç bıkmadan dinleyecekler gibiydiler beni, ikisi de...

Zor Oldu Babamla Anlaşabilmemiz

GÖNDERİ: ORHAN ADIGÜZEL

Bir gün susmayı öğrendim. Öyle bir sustum ki, belki sonsuza değin susacaktım. Çünkü susmak, benim küçücük dünyamda babamla kurduğum ve tümüyle bize özgü iletişim biçimiydi.

Babam akşamları eve yorgun dönerdi. Ben gün boyunca evde sıkılır, onun gelişini ipe çekerdim. O daha kapıdan girer girmez boynuna atılır, onunla oynamak isterdim. Babam da bana sarılır, öper, koklar sonra da, "Hadi şimdi odana git" derdi.

Yemek hazırlanınca annem çağırır, bu kez masada biraraya gelirdik babamla... Annemle konuşurken ben araya girer, sesimi

duyuramayınca da bağırdım.

Ben bağırınca babam sinirlenir, "Zaten sabahtan akşama değin insanlara laf anlatmaya çalışmaktan yoruldum, bıktım, bir de senin bağırmanı dinlemeyeyim şimdi" derdi.

Öyle anlarda annem de çıkarır, "Tüm gün zaten seninle uğraştım, bir çift laf da mı konuşturmayacaksın babanla?" diyerek beni odama gönderirdi. Boynumu büker, odama yani cezavime doğru yol alırdım. Babam, böyle durumlarda sesini özellikle yükselterek bağırdı arkamdan:

"Bizim bir odamız bile yoktu, çocukluğumuzda" derdi. "Şimdi bunlar herşeye sahip, hâlâ ne istiyor anlamıyorum."

Babamın bu sorusunun yanıtını hep içimden verirdim:

"Keşke benim de bir odam olmasaydı" derdim. "Keşke bizim de evimiz tek odalı olsaydı da, o tek odada hep birlikte otursaydık" derdim kendi kendime... Fakat bir kez bile bu yanıtımı sesli vermeye cesaret edemezdim.

Yemekten sonra babam kanepeye uzanır, eline kumandayı alır, televizyon seyredirdi. Beni üzdüğüne pişman mı olurdu ya da beni özler miydi bilemem, yanına gelmemi ister, biraz severdi. Onun izleyeceği önemli bir şey varsa beni adeta yerimden bile kıpırdatmazdı. Azıcık hareket edip koşup oynamaya çalışsam oda hapsim yeniden başlardı.

Bir gün anladım ki, sesimi çıkarmayıp sustuğumda, babamla daha iyi anlaşılıyor. O andan sonra konuşmadan oynayabileceğim oyunlar geliştirmeye başladım.

Önce resim yaparak başladım işe... Çizdiğim resimleri babam çok beğeniyordu:

"Bak böyle uslu uslu oyna."

Kimi zamanlarda yaptığım resimlerime göz ucuyla bakıyor, kendisine resim konusunda birşey sorduğumda yanıt veremiyorsa, bana kızıyor; fakat artık odama göndermiyordu.

Annem de çok hoşlanıyordu benim bu yeni yöntemimden:

"Son günlerde ne de akıllandı benim oğlum" diye komşulara övünerek söz ediyordu bende ki gelişmeden...

Resimlerim arttıkça, ortalık dağılmaya başladı. Annem "Odanı topla" diyerek beni odama kapatıyordu; ama ben toplama işine nereden başlayacağımı bilemiyordum.

Bir şeyler yapayım istiyordum; fakat odamı, annemin istediği gibi toparlamayı bir türlü beceremiyordum. Bir gün annem, bu beceriksizliğimi ağır bir biçimde cezalandıracağını söyledi.

"Odanı derli toplu tutmayı öğrenemezsen, sana resim yapmayı yasaklarım" dedi.

Suskunluğumu, usluluk olarak değerlendiren ailem, resim yapmayı da elimden alırsa, peki ben ne yapacaktım o zaman?

Bu düşüncelerle bir aile tablosu yaptım. Babam eve gelince onun uygun bir zamanını kolladım. Her zamanki gibi yemekten sonra oturma odasına geçtiğimizde, babamın kanepeye uzanmasını bekledim ve yaptığım resmi o an getirdim, gösterdim kendisine...

Babam resimdeki aileye dikkatle baktı. Önce, “Hıuummm, çok güzel olmuş” dedi, sonra da tablodaki kendini işaret etti:

“Bu adam ben olmalıyım herhalde” dedi.

Ben de parmağımla, tablodaki çocuğu gösterdim:

“Hayır baba, o adam değil, bu çocuk sensin” dedim.

Babam, kendi görüşünde dayattı:

“Hayır, bu adam benim” dedi. “Sen bu çocuksun, bu küçük kız da bir arkadaşın” dedi.

Ben de dayattım görüşümde: “Hayır baba, o büyük adam benim, bu küçük adam sensin, bu küçük kız da annem...”

Babam daha fazla dayatmadı, benimle uğraşmayı bıraktı:

“Peki söyle öyleyse bakayım” dedi. “Annenle beni neden küçük çocuklar gibi yaptın?”

Heyecanla başladım kafamdakileri anlatmaya:

“Ben büyüyüp adam olacağım, iş bulup çalışacağım, siz yaşlanıp küçüleceksiniz. Beliniz bükülecek, komşumuz Ahmet Amca ile Ayşe Teyze gibi küçü-

cük kalacaksınız. Ben işten geldiğimde yorgun olacağım. Siz benimle konuşmak isteyeceksiniz; ama iş yerinde yorgunluktan kafam şişmiş olacak, sizi duymayacağım. Çünkü dinlemeyeceğim bile sizi...”

Annemle babam birbirlerinin yüzlerine baktılar. Ben onlara alırdırmadan sürdürdüm kafamdakileri anlatmayı:

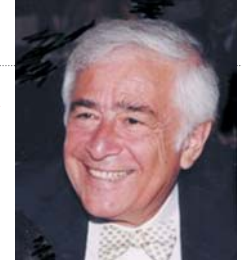
“Siz benimle bir şeyler paylaşmak istediğinizde ‘Hadi odanıza çekilin de biraz kafamı dinleyeyim’ diyeceğim. Sonra da arkanızdan bağıracağım:

“İstedikleri herşeyi alıyorum, her gereksinimlerini karşılıyorum, sıcacık odaları da var, daha ne istiyorlar bunlar?” diyeceğim.

Annemle babamın gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Duyduklarına inanamıyorlardı. İki birden bana sarılıp beni öyle içtenlikle ve sınıksızca kucakladılar ki, sonsuza değin konuşsam hiç bıkmadan dinleyecekler gibiydiler beni, ikisi de...

Ayırdında olmalı insan... Kendisinin, yaşamın olayların, gidişatın ayırdında olmalı. Ömür dediğin, şunun şurasında topu topu üç günlük bir süredir. Dün geldi, geçti, yarını ise, bilmiyoruz. Belki de hiç olmayacak yarın... O halde ömür dediğin süre, yalnızca bir gündür. O gün de, bugündür. Sevgiyle kalın, sevdiklerinizle kalın. •

HEM NALINA HEM MIHINA
Metin Atamer

İbrahim Bey Emekli, Şimdi

Günün, her günkü günleri gibi sıradan bir gün değil de, sıra dışı bir gün olduğunun yavaş yavaş ayırdına varabilen eşinin çarpıntıları düzene girerken **İbrahim Bey, 50 yıllık eşinin kolunda hem bir damat olarak çocukları ve torunları arasındaki yerine hem de yeniden kazandığı ordu komutanı kimliğiyle, bu kez daha kalabalık erlerden oluşan ordusunun başındaki makamına doğru yürüyordu, bir yandan da eşinin kolunda, ona eşlik ederken...**

Diş görünümüyle gün, her günkü günler gibi sıradan bir gündü; ama İbrahim Bey'in yapması gereken çok önemli işleri vardı o gün... Tüm sıradan günlerinde olduğu gibi, bu günün sabahı da yine erken saatte uyanmış, evden yine, sıradan her günün sabahında çıktığı saatte çıkmaya hazırlanıyordu.

İbrahim Bey'in o gün yapması gereken en önemli işi, günün her zamanki gibi sıradan bir gün özelsizliği taşımadığını, eşine belli etmemesi olacaktı.

Yıllarca Devlet Demiryolları'nda çalışmış, bir yıla yakın bir süre

önce de emekli olmuştu. Birkaç ay, her sabah işe gidirmiş gibi erken kalkıyor, tıraş oluyor, giyinip evden çıkıyor, öğleye değin çarşıda, sokakta, parklarda yürüyüp sonra eve dönüyordu. Kolay alışamıyordu emeklilik günlerinin sabahlarına... O nedenle sürdürüyordu çalıştığı yıllardaki saatte uyanma alışkanlığını, o nedenle kahvaltısını yapar yapmaz, fazla oyalanmadan, yine aynı saatte çıkıyordu evden...

Gerçi yaşını, başını almıştı; ama bedensel sağlığı da, ruhsal sağlığı da, şeytan kulağına kurşun, yerindeydi. Fakat zaman zaman, kendinin bir işe yaramadığını düşünmeden de edemiyordu.

Aklından bunları geçirirken arada bir kendine haksızlık ettiğini düşünüyor, sonra yine başlıyordu suçlamalarına:

“İşe yarasaydın emekli olur muydun?” diye çıkışıyordu.

Gerçi kendi istemişti emekli olmayı; ama yıllarını verdiği koskoca Devlet Demiryolları'nda bir amiri, bir müdürü, hatta emrinde çalışanlardan biri de çıkıp da, “Nereye gidiyorsun bizi bırakıp da, İbrahim Bey?” diyerek onu bu kararından döndürmeye çalışamaz mıydı?

“Sensiz nasıl yapabiliriz?” diyebilirdiler. “Sen olmasan buradaki işler böyle saat gibi düzgün gitmez ki” diye önüne geçebilirler, “Bırak vazgeç hem de bu yaşında emeklilik sevdasından” diye dayatarak onu bırakmayabilirlerdi.

Ama çalışma arkadaşlarının hiçbirini, bunların hiçbirini yapmamıştı.

Elbette sevinçlerinden göbek atıp oynamamışlardı; ama hemen hepsi de “Hadi hayırlı uğurlu olsun” diyerek bu kararını onaylamışlar, emekli oluyor diye onu hatta kutlamışlardı bile...

Çalıştığı günlerde olduğu gibi her sabah yine aynı saatte uyanmasının, işe gidiyormuş gibi yine aynı saatte evden çıkmasının altındaki neden acaba, hâlâ işe yaradığı duygusunu kendi kendine kanıtlamak gereksinimi miydi?

Yürüyüşe başlarken hemen

her sabah aklına koşarcasına gelen ve aklından koşarcasına giden düşüncelerden biri de buydu. Fakat aklına gelip de kolay kolay gitmeyen, takıldığı yerde uzun süre kalan bir de inatçı düşünce vardı.

Aynı saatte uyanıyor, aynı saatte evden çıkıyordu; ama kapıdan çıkarken arkasından eşinin ettiği dua, çalıştığı günlerde ettiği duanın aynı değildi şimdi...

Eşi yıllarca onu işe uğurlarken “Hayırlı işler, hayırlı çalışmalar” derdi, şimdi “Hayırlı yürüyüşler, sağlıklı yürüyüşler” duasıyla uğurluyordu onu...

Emekliydi artık, işe gitmiyordu; ama evde hanımın dizi dibinde oturuyor da değildi. Eskiden emekli olmuş arkadaşlarından birinde duyduğu bir sözünü hiç unutmamıştı:

“Emeklilik demek, pineklemeğe değildir.”

Madem ki artık kendisi de emekliydi, evde pineklemeğe yerine, dışarı çıkıp, temiz havada uzun uzun yürüyüşler yapmalıydı. Bu yürüyüşleri zaman geçirmek için de yapıyor olmamalıydı; özellikle emeklilik döneminde insan, hem bedensel hem de ruhsal sağlığını koruyabilmek için yürümeliydi uzun uzun...

Aylardır, işte bu nedenle yapıyordu düzenli yürüyüşlerini...

Yürüdükçe de, bu konuda duyduklarının gerçekten de doğru olduğuna, daha çok inanıyordu. Çünkü her geçen gün kendini biraz daha sağlıklı, biraz daha hatta, nasıl söylese, gençleşmiş gibi duyumsuyordu.

Yaşamı boyunca pek yapmamıştı böyle uzun uzun yürüyüşler... İstemediğinden, sevmediğinden değil, aslında zaman bulamamıştı. Tüm yaşamı, çocuklarını büyütmeğe, yetiştirmeğe, onları okutabilemeğe, birer meslek sahibi olmalarını sağlayacak okullarda okutabilemeğe için çalışmakla geçmişti hep...

Dokuz çocuğunun yalnızca sonuncusu erkekti. Onun asıl amacı, öncelikle kızlarının birer meslek sahibi olmalarını sağlamaktı. “Kız çocuk, erkeğe benzemez onlar” derdi hep... “Okumazlarsa, para kazanabilecekleri bir meslek sahibi olmazlarsa, yaşamları boyu eşlerinin ellerine bakmak zorunda kalırlar sonra... Hem, bakarsın evlenmeyebilirler de... Ya da evlenir de ayrılabilirler de... O nedenle ekmeksiz kalmamalı bir kız çocuğun eli... Hep kendi ayakları üzerinde durabilmeli kız çocuk dediğin...”

Oğlunu da elbette, sekiz ablasını sevdiği ölçüde sevmişti; ama kızlarına nedense gözü gibi özen göstermişti hep... Kızların, kendi ekmeklerini kendilerinin kazandığını gözleriyle görmeden onları yalnız bırakabileceği olasılığı, onu çok korkutuyor, kimi geceler uyutmuyordu bile...

Göz açıp kapayıncaya denli kısa bir sürede geldi, geçti tüm bu sıkıntılar ve onların getirdiği tüm bu korkular, uykusuzluklar...

Önce en büyük kızı “elinde ekmekle geldi eve”. Onu, bir yıl sonra küçük kardeşi izledi. Dördüncü kızının da eve ekmekle geldiği yıl, büyük kızı “evden gitti”. Gönlünün sevdiği, aklının yattığı bir gençle evlendi, ken-

di evine yerleşti. Büyük kızının düğün gecesi aklına gelen bir şakayı, önce akrabalarına derken, sonra dostlarına da, arkadaşlarına da anlatmaya başlamıştı:

“Evde sekizi kız, bir erkekten kurulu dokuz askerli bir ordunun komutanıydım” diyerek başlamıştı şakasına... “Şimdi askerlerimden günü dolmuş olanını terhis ediyorum.”

En çok kendi sevdiği bu şaka-

sını, daha sonra ikinci kızının düğününde, ondan sonra üçüncü kızının düğünde yapmış, daha daha sonraki yıllarda sekizinci kızını kendi evine uğurladıktan sonra da yapmış; fakat oğlunun düğününde bu şakasının yerine yenisi yapmak zorunda kalmıştı:

“Ordumun tüm askerlerini teker teker terhis ettim, şimdi sıra, kendimi ordu komutanlığından terhis etmeye geldi...” demişti.

Oğlunun düğününde konuklarıyla bir yandan halay çekerken, bir yandan da şakasını yinelemiş, hatta üstüne yeni ekler yaparak, birkaç kez yinelemişti de...

“Bu gece bizim orduda iki terhis olayı birden yaşanıyor” demişti. “Bu gece ordumuzun hem son neferini terhis ediyoruz, hem de komutanını...”

Sonra daha da coşmuş, “Yalnızca bizim neferin değil, ordu komutanının da terhisini kutluyoruz bu gece” diyerek, herkesi kahkahadan kırıp geçirmişti.

Durdu, kuşkuyla çevresine baktı. Karşıdan gelen ya da bir iki adım yanında olan bir kimse yoktu. İçinden “Oh” diyerek derin bir soluk aldı, rahatladı:

“İyi ki bir gören olmadı” diye söylendi kendi kendine... “Yoksa rahatlıkla ‘Deli bu adam’ derdi, benim böyle kendi kendime gül-

düğümü gören biri olsaydı.” Madem çevresinde de, karşısında da kimsecikler yoktu, biraz daha gülmesinde de bir sakınca yoktu o zaman.

“Ama ne neşeli geceydi o, kendi kendimi ordu komutanlığından terhis ettiğim gece” diyerek sürdürdü biraz önceki anısını... Sonra evde, eşiyile yalnız başlarına kaldıkları o son düğün gecesinin sabahı geldi aklına...

“Kimsesiz kalmış gibi olduk, hanım” diyecek olmuştusu eşine de, nasıl da sert bir azar yemişti eşinden:

“Sus öyle konuşma, bey” diye çıkmıştı eşiyile. “Ne demek ‘Kimsesiz’ kaldık? Dokuz çocuğumuz vardı, şimdi onsekiz çocuğumuz oldu. Allah’ıma şükürler olsun...”

Aklına eşinin bu azarlaması gelince, o gün yaptığı gibi, şimdi bu kez de “Tövbe, tövbe” dedi içinden...

Ibrahim Bey o gün eve geldiğinde eşiyile, yine her zamanki güler yüzüyle açtı kapıyı, yine her zamanki güler yüzüyle karşıladı onu... Sonra da birlikte oturdular hazır sofraya...

“Biliyor musun, yaşamımız boyunca biz hiç senle bir lokantada karşılıklı oturup birlikte bir yemek yemedik” dedi eşiyile ve ona, bugüne değin yapmadığı bir öneride bulundu:

“Var mısın gel bu akşam çıkalım, bir lokantaya gidelim, karşı-

lıklı oturup ikimiz baş başa bir yemek yiyelim?” dedi.

Eşi onun bu önerisi karşısında hem şaşırıldı hem sevindi hem de galiba biraz korkar gibi oldu.

“Yabancı bir yerde, o kadar yabancıda içinde yemek yemeyi becerebilir miyiz dersin, bey?” diye sordu çekinerek...

“Merak etme sen...” dedi İbrahim Bey. “Ben de yabancıyım lokantaların... Bir deneriz. Bu da bizim, felekten bir gece çalmamız olsun.”

Akşam saati yaklaştığında ikisi de özenle hazırlandılar. Biri tıraşını yaptı, biri makyajını yaptı, saçlarını taradılar, en düzgün giysilerini giydiler ve evden kol kola çıktılar, sokakta kol kola yürümeye başladılar.

On, onbeş dakika sonra çarşıda bir lokantanın önünden geçerken İbrahim Bey, eşiyile lokantayı gösterdi:

“İşte yıllardır her gün önünden geçtiğim lokanta, burası” dedi. “Hadi gel, bu lokantaya girelim...”

Yaşamı boyunca kendisine bir kez bile karşı bir görüş ileri sürmeyen eşiyile, şimdi de “Peki,

bey” dedi her zamanki uysallığıyla... “Hadi girelim.”

Kapıdan girişte biri mantosunu, öteki paltosunu çıkardı, görevliye teslim ettiler.

“Biz yemek yemeye gelmiştik” dedi İbrahim Bey. “Hangi kapıdan gireceğiz lokantaya?”

Görevli, karşılıklı iki kapıdan birini gösterdi, onlardan önce davranıp kapıyı kendi açtı ve “Buradan buyurun, efendim” dedi.

İbrahim Bey yine eşinin koluna girdi ve birlikte açık kapıdan

içeri ilk adımlarını attılar ve o an ikisi de, oldukları yerde durmak zorunda kaldılar.

“E v l a d ı m , yanlış kapıyı göstermiş olmayasın?” dedi İbrahim Bey. “Burası karanlık, ışıkları yanmıyor.”

Görevli bir yanıt vermedi.

Çünkü orada değildi. Onları içeri aldıktan sonra dönmüş, kapıdan çıkmış ve arkasından da kapıyı kapatmıştı.

Tam “Allah Allah, n’oluyor böyle?” demek üzereyken, bir anda lokantanın tüm ışıkları yandı ve gök gürültüsünü çağırıştıran yükseklikte bir alkış koşturdu karşılıklarından...

Çocuklarının düğün gecelerinde olduğu gibi, yine tüm aile biraradaydılar.

Adam sevgiyle sarıldı eşiyile: “Hep biz onları evlendirecek değiliz ya, hanım” dedi. “Şimdi de onlar bizi evlendiriyorlar bir kez daha, evlendiğimiz geceden tam 50 yıl sonra bu gece...”

İşte kızları, damatları... İşte oğulları, gelinleri... İşte üç torunları... Büyük kızıyla büyük damadı, babalarıyla karşılıklı göz kırptılar. Hiçbir aksaklık olmaksızın herşey, düzenlendiği gibi "işliyordu".

Tümü dev bir koro oluşturmuşlar, şimdi karşılarında bir yandan elleriyle tempo tutuyorlar, bir yandan da "İyi ki evlendiniz" diye şarkı söylüyorlardı.

Eşi, yürek çarpıntıları içinde adamın koluna yapıştı:

"Yanında tansiyon ilacın var mı, bey?" diye sordu. "Bir çarpıntı başladı kalbimde... Neler oluyor, akıl erdiremiyorum. Kötü bir şey yok, değil mi?"

Adam sevgiyle sarıldı eşine:

"Hep biz onları evlendirecek değiliz ya, hanım" dedi. "Şimdi de

onlar bizi evlendiriyorlar bir kez daha, evlendiğimiz geceden tam 50 yıl sonra bu gece..."

Neler olup bittiğini yavaş yavaş anlayabilen ve günün, her günkü günleri gibi sıradan bir gün değil de, sıra dışı bir gün olduğunun yavaş yavaş ayırdına varabilen eşinin çarpıntıları düzene girerken İbrahim Bey, 50 yıllık eşinin kolunda hem bir damat olarak çocukları ve torunları arasındaki yerine hem de yeniden kazandığı ordu komutanı kimliğiyle, bu kez daha kalabalık erlerden oluşan ordusunun başındaki makamına doğru yürüyordu, bir yandan da eşinin kolunda, ona eşlik ederken...•

MetinAtamer@butundunya.com.tr

İstanbul'da bir fakültede okuyan Ahmet, derslerinin dışında her konuyla ilgiliydi. Yıl sonu yaklaşırken kötüye giden derslerini düzeltmeyeceğini anladı. Sınıfını tekrar edeceği kesin gibiydi. Hemen annesine telefon etti:

"Anneciğim, sanırım sınıfı tekrar edeceğim. Lütfen babamı bu konuya hazırla."

Ertesi gün Ahmet'e annesinden yanıt geldi:

"Baban zaten hazır... Sen kendini hazırla."•

"Sudoku"nun Yanıtları

2	1	6	4	7	5	3	8	9	8	7	6	9	4	5	1	2	3
9	5	8	6	3	2	7	4	1	2	4	5	1	7	3	8	9	6
7	3	4	8	9	1	6	2	5	9	3	1	2	8	6	7	4	5
3	2	5	7	6	9	4	1	8	7	5	3	8	2	9	6	1	4
8	6	1	2	4	3	5	9	7	4	1	8	3	6	7	2	5	9
4	7	9	1	5	8	2	6	3	6	2	9	5	1	4	3	8	7
6	9	7	5	1	4	8	3	2	1	9	7	6	5	2	4	3	8
1	4	2	3	8	7	9	5	6	5	8	4	7	3	1	9	6	2
5	8	3	9	2	6	1	7	4	3	6	2	4	9	8	5	7	1

Kolay

Zor

EVRENSEL KÜLTÜR
Songül Saydam

DON KİŞOT VE DON KİŞOTLUK

Don Kişot ve Don Kişotluk üzerine üzerine ciltler dolusu yazılar yazıldı ve yazılıyor. **Filozof Jose Ortega y Gasset kitabı şöyle tanımlıyor: "İnsan onu hayatında üç kez okumalıdır. Kahkahanın kolayca dudaklara fırlayıp duyguları harekete geçireceği gençlikte, mantığın egemen olmaya başladığı orta yaşta, herşeye felsefe açısından bakıldığı ihtiyarlıkta..."**

Ne olduğunu, kim olduğunu hemen hepimizin bildiği Don Kişot'la ilgili olarak önce, iki de bilinmeyenini bildirelim: Don Kişot, dünya'da İncil'den sonra en çok okunan ve en çok yabancı dile çevrilen kitaptır. Bir bilinmeyenini kaldı: Kitabı adını veren roman kahramanının bu adı, kitabın çevrildiği tüm yabancı dillere, o dilde kendine yer edinen bir deyim oldu.

"Don Kişot'luk yapmaya kalkıştı", "Onun yaptıklarına Don Kişot'luk denir", "O bir önder değil, tam bir Don Kişot" gibi

deyişler bugün tüm dillerde kendilerine özgü yerlerini aldılar.

Don Kişotluk, çok güç koşullarda bile kendi çıkarlarına ters düşen davaları savunmaktan hoşlanan ya da gereksiz yere kahramanlık göstermeye kalkışan her kişinin tanımlandığı bir ad olmuştur.

Don Kişot, yer aldığı dillerin deyimleri arasında sıkışıp kalmakla yetinmedi, çeşitli ülkelerde sinemadan, tiyatroya, çizgi film ve resimden heykele değin birçok sanat dalında, sanatçılar için tükenmeyen bir esin kaynağı da oldu.

Cervantes'in İspanyolca ka-

leme aldığı “Don Kişot”’un kendine özgü bir başka özelliği de, roman tarihi açısından bir kilometre taşı olmasıdır. Edebiyatta roman türünün öncü yapıtıdır, Don Kişot.

Don Kişot’un dördüncü bilinmeyi ise, gerçek adıdır. İlk kez 1605 yılında yayımlanan bu yapıtın ilk adı, “La Mancha’lı Yaratıcı Asilzade Don Kişot”tur.

“Don Kişot” kitabıyla ilgili bu bilinmeyenleri bildikten sonra, şimdi de Don Kişot’un kendini tanıyalım.

Don Kişot, 50 yaşlarında, zayıf yapılı ince yüzlü, avcı bir çiftlik sahibidir. Duyduğu ve okuduğu şövalyelik öykülerinden ve söylencelerinden öylesine etkilenmişti ki, atalarından

kalma eskimiş, paslı zırhları onarıp onlardan kendine giysi yaptı. Fakat miğferi eksikti. Onun da çaresini buldu, bir karton parçasını kesti, katladı, bük-tü, başına geçirdi. Tamam işte, bir miğferi de vardı artık...

Canlı bir iskelet görünümünde de olsa, bir de atı vardı. Sor-sanız, bu atın İskender’in gör-kemli atından üstün ve güçlü olduğunu söylerdi size... Sekiz gün düşündükten sonra, kullanacağı bir ad da buldu kendine: “Don Kişot”. Adı da tamamdı; ama her eksikliğini tamamladığında bir yeni eksikliği çıkıyordu ortaya... Sevgilisi yoktu. Bir şövalye için büyük bir eksiklikti bu... Çünkü her şövalyenin kesinlikle bir sevgilisi olması gerekirdi. O sorununa bir çözüm buldu: Düş dünyasında bir sevgili yarattı ve bir de, prenseslere yakışır bir ad verdiği sevgilisine: Toboso’lu Dulcinea.

Hemen hemen tüm eksikler giderilmişti; ama bir seyisi yoktu. O işin de üstesinden geldi. Bir süre sonra valilik sözü vererek Sanço adlı bir çiftçiyi yanına se-yis olarak aldı. Sanço Panço bir anda, eşeğiyle serüvenlerin içinde buldu kendini...

Don Kişot uzaktan dev olarak gördüğü yel değirmenlerine saldırdı. Bir sonraki macerasında miğferini yitirdi. Bir berberin güneşten korunmak için başına geçirdiği traş leğenini efsanevi miğfer sanıp adamın üzerine sal-

dırıp elinden kaptı, başına geçirdi. Zaferden zafere at koşturdu. Sonunda öldüğünde mezar taşına şunlar kazındı:

*“Burada yatan, ünlü yiğit
soylunun
Ölüm bile yenemedi hayatını
Meydan okudu dünyaya
Dünya korktu bostan
korkuluğundan
Çılgınca yaşayıp
Bilgece öldü”*

Don Kişot ve Donkişotluk üzerine ciltler dolusu yazılar yazıldı ve yazılıyor. Filozof Jose Ortega y Gasset, “İnsan onu hayatında üç kez okumalıdır. Kahkahanın kolayca dudaklara fırlayıp duyguları harekete geçireceği gençlikte, mantığın egemen olmaya başladığı orta yaşta, herşeye felsefe açısından bakıldığı ihtiyarlıkta” derken Cemil Meriç, “Don Kişot olun. Tek hürmet ettiğim adamdır. Kaybedilmiş bir davanın bu kadar fedakâr bir kahramanı olabilir” diyor, Nazım Hikmet ise, sevgilisini alkışlıyordu: “Haklısın elbette senin Dulcinea’ndır en güzel kadını yeryüzünün.”

Cervantes’in kendisi de bir Don Kişot’tu. Cervantes yedi çocuklu yoksulluk, borç ve sıkıntı içinde bir aile ortamında doğup büyüdü. Sağlık memuru babası borçları yüzünden hapsedildi. Cezası bitince ailece ka-

sabadan Madrit’e taşındı. Çok geçmeden Madrit başkent ilan edildi. Bu düzenli bir eğitim alma olanağı bulamayan Cervantes’e kendi kendini yetiştirme kapılarını araladı.

Cervantes edebiyata şiirle başladı. Ölen kraliçe için yazdığı şiir onu küçük çaplı üne kavuşturdu. Şiiri bir okul dergisinde yayımlandı. Bu coşkusu uzun sürmedi Cervantes’in adı bir kavgaya karıştı. Sağ elinin kesilmesi ve 10 yıl sürgün edilmesi cezasına çarptırıldı. Bu cezadan kurtulmak için kaçtı. Don Kişot’un serüvenlerine esin kaynağı olacak bir yolculuğa çıktı. İtalya’ya gitti. Bu sırada Osmanlı Kıbrıs’ı ele geçirdi ve papa büyük Haçlı Ordusu’nu toplamaya başladı. Cervantes orduya yazıldı. İnebahtı Savaşı’na katıldı. Savaşta yaralandı. Sağ elini kurtar-

mak için kaçtı; ancak bir top güllesi ile sol elini yitirdi. İspanya kralının kardeşi ona tavsiye mektupları verdi. Madrit'e doğru yola çıktı. Ancak yolda Türk korsanların eline düştü. Köle olarak Cezayir'e götürüldü.

Yanındaki mektupları onu ölümden kurtardı; ama salıverilmesi için istenen fidyenin de yüksek tutulması-na neden oldu. İspanya kralı fidyeyi vermeyince ailesi para toplamaya başladı. Birkaç kez kaçmaya çalıştı; ama başarılı olamadı prangaya vuruldu. Ailesinden gelen fidye yalnızca kardeşinin salıverilmesine yetti. Yıllar sonra ailesi fidyeyi ödeyebildi. Hasan Paşa'nın kölesi olarak İstanbul'a götürülürken yolda salıverildi. O kadar sevindi ki yapıtında bunu "Bana sorsanız, yeryüzünde insanın yitirdiği özgürlüğüne kavuşması denli büyük bir mutluluk yoktur" sözleriyle dile getirdi.

Cervantes tutsaklığı sırasında kendisine büyük yararlar sağlayan, ölümden kurtarıp soylu biri yapan mektuplarla Madrit'te büyük düş kırıklığı yaşadı. İlgisizlik ve beklediği himayeden yoksun kalması onu yazar olmaya zorladı. Evlendi. İki yıl sonra evlilik dışı bir ilişkiden kızı oldu. Babasını yitirince ailesinin tüm yükü üstüne kaldı. Önce oyun yazmayı denedi, ar-

dından destan yazdı; fakat bunlardan kazandığı para, büyük ailesini geçindirmeye yetmedi.

İş bulmak için gittiği Seville kentinde İngilizler'e karşı savaşta hazırlanan İspanyol donanmasına yazıldı. Ambar memuru oldu. Donanma savaşta yenik çıkınca bu kez vergi memuru oldu. Hesap defterlerini iyi tutamayan Cervantes açık verdi. Birkaç kez hapse girdi. Hapiste geçen zaman içinde, ona ölümsüz bir ün kazandıracak olan Don Kişot'u kafasında kurgulamaya başladı.

Don Kişot yayımlandığında büyük bir ilgi gördü. İnsanları gülmekten kırıp geçirdi. Bir gün sarayın balkonundan bakan kral bahçede gülme krizine tutulan birini gördü. Yanındakilere "Ya o adam deli ya da Don Kişot okuyor" demekten kendini alamadı. Yedi yıl geçmeden kitap Avrupa'ya yayıldı. İngilizce'ye çevrildi.

Bu ün ve basılan kitaplar Cervantes'in ekonomik sıkıntılarını gideremedi. Başlı bir türlü beladan kurtulmuyordu. Evinin önünde biri bıçaklandı. Ailesiyle birlikte tutuklandı. Bir hafta sonra salıverilen Cervantes ortadan kayboldu. Napoli'ye vali olarak atanan sanatçı dostu bir kontun himayesine girmek istedi. Olmadı. Yaşamı boyunca karşılaştığı olumsuz-

luklara karşı umudunu asla yitirmedi. O şuna inanıyordu:

"Servetini yitiren çok zarar eder. Arkadaşını yitiren daha çok zarar eder. Cesaretini yitiren herşeyini yitirmiş demektir. Yaşamın olduğu her yerde umut da vardır."

Bu arada kimliği öğrenilemeyen bir kişinin Don Kişot'un ikinci bölümünü yazıp bastırıldığını öğrendi. Hızla çalışarak himayesine giremediği konta adayarak destek aldığı Don Kişot'un ikinci bölümünü yazdı.

Berber tası miğferin altında dünyanın tüm yükünü sırtlamış, sorunları çözmek için çalışan bir

beyin, zayıf ve hüzünden kurumuş bir yüz, üzerindeki miğferin ağırlığıyla çelimsizliğini, zayıflığını gizleyemeyen bir beden, elinde mızrak, "adaletli bir dünya" için kendisi gibi zayıf atıyla ve eşeğin üzerindeki kısa şişman Sanço Panço ile "yel değirmenleri" ile savaşmaya çıkan ölümsüz bir kahraman yarattı.

Cervantes bugün aramızda yok ama... Onun yarattığı Don Kişot'lar, zaman zaman aramızda, zaman zaman da başlarımızda, varlıklarını hemen her dönemde sürdürüyorlar. •

SongulSaydam@butundunya.com.tr

İki yaşlı bayan, öğle yemeğinde eşlerini çektiyordu:

"Onu bir türlü trnak yeme alışkanlığından vazgeçiremedim dedi birincisi. "Hem bu alışkanlığma sinirleniyorum hem de onu vazgeçiremediğim için kendime kızıyorum."

İkinci bayan gülmeye başladı:

"Benim eşim de aynı şeyi yapıyordu; ama sonunda kafamı kullandım, vazgeçirdim bu alışkanlığımdan..." dedi.

Birinci bayan birden heyecanlandı ve arkadaşına, bunu nasıl yapabildiğini sordu.

"Hiç zorluk çekmedim" dedi kafasını kullanan bayan. "Yaptığım tek şey, takma dişlerini saklamak oldu." •

Giysileri, elleri ve yüzü çamur içindeki çocuk eve geldiğinde, kapıdan içeri girmeden annesine sordu:

"Sayın Bayan, bilin bakalım, ben kimim?"

Annesi, çocuğunun yeni öğrendiği bir oyunu oynamak istediğini sandı ve ellerini yana açarak yanıtladı:

"Kusura bakmayın; ama beyefendi, kim olduğunuzu söyleyemeyeceğim. Çünkü sizi tanımıyorum."

Annesinin bu yanıtı üzerine çocuk iki adım geri yürüdü ve komşu bahçedeki kadına seslendi ve "Çok baktıymışsınız, teyze" dedi. "Dediğiniz gibi, beni bu halimle annem bile tanıyamadı." •

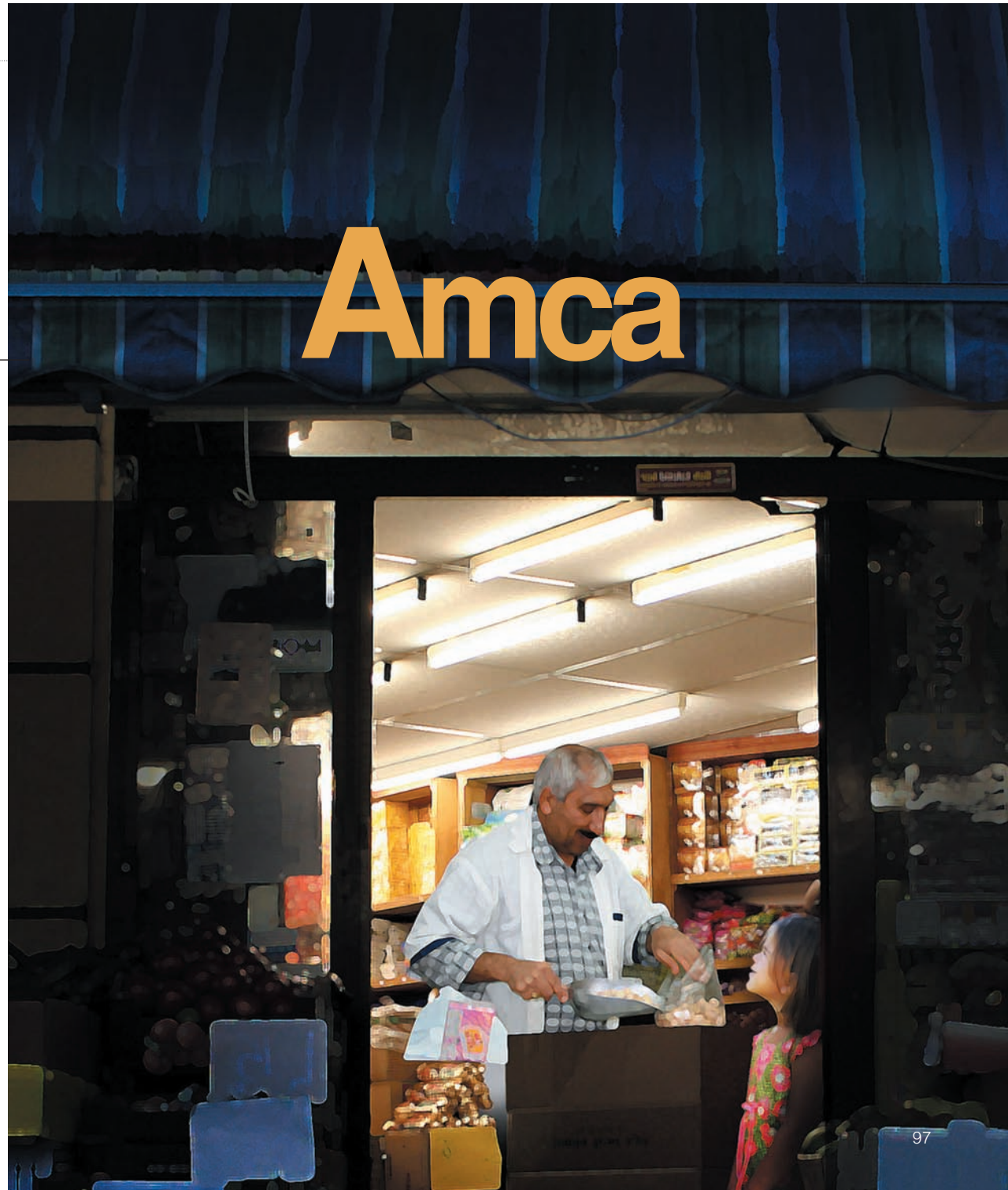
YAZAR DEDE VE TORUNLARI
Muzaffer İzgü

Bakkal

Ben Bakkal Amca'yı **seviyorum**.
Bakkal Amca kim mi?

Bizim bakkalımız canım... Şu hani köşe başında İhsanlar'ın evi var ya, işte onun altındaki dükkan... Böylesi kaç metre bilmem, bu yanı kaç metre yine bilmem, işte ufacık bir yer... Çuvallar var, çuvalların içinde nohut, mercimek, pirinç, şeker, un var. Sonra raflarda makarnalar, yağlar, bisküviler, sabunlar, deterjanlar var. Ya o kavanozlarda ne var? Uf uf uf, en sevdiğim şeyler... Şekerlemeler, çikolatalar, bilmeceli, içi şanslı yumurtalar... Yo yo, o bildiğimiz yumurtalardan değil. Bu da yumurta gibi görünüyor; ama içinden çikolatalar, şekerler ve hediyeler çıkıyor. Bana kaç tane toka çıktı, hem de renk renk...

Amca

“Nurii Amcaa, bir tane fiyonk makarna, bir de çiçek yağı...”

Her zaman Nuri Amca demeyiz canım... Çok arkadaşım bakkalımızın adının Nuri olduğunu bile bilmez. Biz ona hep, “Bakkal Amca” deriz.

“Bakkal Amca, on yumurta, o günkü teneke peynirinden yarım kilo, bir paket de şu sabundan...”

Bakkal Amca'nın yüzü çok sevimli... Bir kez kocaman bir kafası var. Kocaman kafada fildir fildir dönen küçücük mavi gözler... Sanki saç çok uzunmuş gibi, o kısa saçlarını, bir gün bu yana yatırır, bir gün öteki yana, bir gün de arkaya doğru tarar.

Kulakları da böyle çıkık mıdır nedir. Sanki çocukların ne dediğini hemen anlamak için kocaman kocamandır.

Gülücüğü mü? Hiç eksik olmaz yüzünden... Kocaman yüz, sanki kocaman bir gülücüktür.

“Ee hoş geldin bakalım Ayça, ne alacaksın bakalım?”

Benim gözlerim hep o kavanozlarda... O kavanozlardaki şekerlemelerde... Yok canım, öteki kavanozdaki lokumlardan da olur. Şu kocaman kavanozda fındıklı lokum var. Ondan verirse

Bakkal Amca, yaşadım. Gül kokuyor, yumuşacık, hem fındıklı olunca öyle güzel ki...

Gerçekten, ne alacaktım ben? Lokum aklımı başımdan aldı gitti. Elbette lokum almayacaktım. Lokumu alışverişin sonunda Bakkal Amca bana sunacak. Kavanozun kapağını açacak, elime o tahta maşayı verecek, “İçinden bir lokum al Ayça” diyecek.

Ay ay, arkadaşlarımızla oynadığımız evcilik oyunundaki gibi, “Ay niçin zahmet ettiniz Bakkal

Amca?” diyeceğim. Bakkal Amca da, “Aaa zahmet olur mu, ben sizin Bakkal Amca'nızım” diyecek. Ben de lokumu alıp, lüp diye mide-me indireceğim.

Ben onun için süpermarketleri sevmiyorum.

Ben Bakkal Amca'mı seviyorum. Süpermarketler çocuklara lokum vermiyor ki... Sonra o süpermarkette kasanın başında oturan ablanın yüzü öyle asık ki... Sanki yaşamında hiç gülmemiş. İnsanın yüzüne bakmıyor bile... Hep alınanlara, hep kasaya, hep o tuşlara bakıyor. Sesi de öyle ses ki, sanki bir aygıttan çıkıyor.

“Toplam yirmialtı lira, otuzbeş kuruş...”

Benim Bakkal Amca'm öyle demez ki...

Ben Bakkal Amca'mı çok seviyorum. Süpermarketler çocuklara lokum vermiyor ki... Sonra o süpermarkette kasanın başında oturan ablanın yüzü öyle asık ki...

“Ayça'cığım, oniki liracık... Yoksa sonra verirsiniz.” Evet evet, hep söyler Bakkal Amca. “Ben şu deftere yazarım Ayça'cığım, annen akşam geçerken, baban yarın işe giderken verir.”

Veresiye sözcüğünü babamdan duydum. Ben doğmadan önce annem çalışıyormuş. İş bulamamış. Salt babam çalışıyormuş. İşte o zaman babamın maaşı peşin alışverişe yetmediği için veresiye alıyorlarmış. Yani borca alıyorlarmış. Bakkal Amca bir deftere yazıyormuş. Babam aybaşında maaşını alınca, ilk iş Bakkal Amca'ya uğruyormuş.

“Bak bakalım Nuri Bey, bizim borcumuz ne kadar?” diyor.

Bakkal Amca da söylüyormuş. Babam borcunu ödüyormuş, Bakkal Amca da defterin o yaprağındaki borcu siliyor, yeni ayın borç sayfasını açıyormuş.

Oh oh oh, şimdi biz süpermarkete gitmişiz. Alışveriş arabasının içine makarnaları, sucukları, yağları, deterjanları, sabunları doldurmuşuz. Kasanın başına gelmişiz. Kasadaki bayan kasanın tuşlarını tuktıklamış.

“Efendim doksansekiz lira otuzbeş kuruş...” demiş.

Annem de, “İyi, yazın şimdi bunu deftere, aybaşında size verelim!..”

Herhalde o kasadaki ablanın gözleri böyle büyür büyür, bi-

zim Bakkal Amca'nın gözleri denli olur.

“Siz ne dediniz hanımefendi?” “Veresiye” dedim.

Elbette güvenlikteki adamı çağırılmaz; ama anneme tuhaf tuhaf bakar. Bizim altımızdaki daireye Özge'ler yeni taşındılar. Onlar Bakkal Amca'dan borca alıyorlar. Yani benim babamın önceleri yaptığı gibi... Özge de Bakkal Amca'yı çok seviyor.

Bazen Özge'yle birlikte gidiyoruz. Özge deftere yazdırıyor diye ona kavanozdan lokum vermemelik etmiyor. Deftere alınan şeylerin ederini yazıyor, sonra kavanozun kapağını açıp tahta maşayı Özge'ye uzatıyor.

“Buyur Özge Hanım, ağzın tatlınsın kızım...”

Ben bir şey almadım. Ama olsun. Bakkal Amca maşayı bana da uzatıyor, “Buyur Ayça Hanım, bir lokum da siz alın lütfen...”

Hıh, süpermarketteki abla bize lokum kavanozunu uzatacak ha? Özge de süpermarketleri sevmiyor.

Hem öyle şakacıdır ki bizim Bakkal Nuri Amca'mız...

“Ben duydum ki Bulut, bugün sen matematikten zayıf almışın...”

“Nerden duydun?”

“Hıh bak, şu iki karga var ya, onlar söylediler.”

“Ama yalan söylemişler. Ben matematikten zayıf almadım.”

“Taman o zaman ben o kargaları cezalandırırım. Her gün dükkanın önüne baş parmağım denli peynir koyuyordum, bugün serçe parmağım denli koyacağım.”

Aslında hepimiz biliyoruz. Bakkal Amca, Bulut'u da çalıştırmak istiyor. Ne mi? Matematik canım? Evet, sokağımızda kim kitaptaki problemi çözemezse soluğu Bakkal Amca'nın yanında alır. Aman aman, o zaman öyle mutlu olur ki Bakkal Amca... O kocaman gülücüğünün içinde güller açar, bir yanağı kayısı, bir yanağı kiraz olur.

“Ver bakalım Itır, neymiş bakalım şu problem bir görelim...”

Görüverir Bakkal Amca...

“Hııı... Hııı daa, hıııı... Hıııı, hıııı...” Kafasını kaşır, gözlerini fıldır fıldır devirir. “Hıııı... Hıııı daa, hıııı... Hıııı, hııııı...” Gözü kitapta, kavanozun kapağını açar, tahta maşayı uzatır, “Çocuklar siz şuradan birer lokum alın bakalım.”

“Hıııı... Hıııı daa, hııııı... Hıııı, hııııı...”

Sonra, “Hah hah haaaaa!.. Çok kolay çocuklar... Şimdi bak Itır...” Öğretmeyi ne çok sever Bakkal Amca'mız.

“Şimdi Itır'cığım...” diye bir başlar, bir yandan problemi çözer, ardından sağlamasını yapar. Onun ardından problemi yineler. Onun ardından problemi Itır'a çözdürür.

Oh oh oh, süpermarkette, alışverişimizi yapmışız, daha doğrusu yapıyoruz, o raflara bir şeyler koyan ablaya kitabımızı uzatmışız, “Ablacığım, acaba şu problemi çözmemde bana yardımcı olabilir misiniz?”

Herhalde ablacık, şaşkın şaşkın gözlerimizin içine bakar. Elbette bakar, o ablacık Bakkal Nuri Amca değil ki...

Ömer var, hepimiz Ömer'i severiz. Sokağımızın gülü... “R” harflerini söyleyemiyor; ama bakkala geliyor.

Annesi eline parayı veriyor, uça uça bakkala geliyor, alacağını alıyor, sonra ağızındaki lokumu çiğneye çiğneye uçup evine gidiyor. İşte onu ağız lokumluyken yakaladık, hele bir şey sorduk muydu, onun konuşmasına bayılıyoruz. O zaman sanki ağızında sözcükler lokum gibi eriyor, ne dediği hiç anlaşılıyor.

Yakında Ömer'in sünneti olacak. Ona hep bileğini gösteriyor Bakkal Amca ve soruyor:

“Ne kadar zaman kaldı sünnete Ömer?”

Ömer parmaklarıyla günleri gösteriyor, “Yiymi gün kaldı Nuyi Amca...”

Bakkal Amca Ömer'e yine bileğini gösteriyor.

“Ben Nuri'ye öyle bir sünnet hediyesi alacağım ki...”

Belli, saat alacak.

Evet, Bakkal Amca'mız bizim düğünlerimize, sünnetimize de gelir. Hasta olanları da yoklar. Hem de en iyisinden kolonyalar getirir.

Süpermarkettekiler gelmezler ki... Hıh, o marketin patronu mu Ömer'in sünnetine gelecek? Yani şöyle:

Ömer soruyor:

“Bu mayketin sahibi kim?”

“Ne yapacaksın marketin sahibini küçük?”

“Benim haftaya Pazay günü sünnetim vay da...”

“Eeee?...”

“Habey veyeyim dedim.”

“Bu süpermarketler bir zincir... Yani bunun gibi birçok market İstanbul'daki birinin... Hem o kişi sünnetçi değil ki... En iyisi sen söyle, baban sana bir sünnetçi bulsun.”

Eh kasadaki abla da gelmez. O raflara bir şeyler koyan uzun boylu ağabey de gelmez. Kim gelir. Bakkal Nuri Amca gelir.

Bakkal Amca'mız para da verir. O gün annem işten gel-

di. Hop kapımızın zili çaldı. Bir paket getirmişler, annem istemiş o paketi...

“Kırkbeş lira ödemeli hanımefendi” dedi kapıdaki adam.

Annem çantasını açtı baktı, sonra bana, “Koş kızım Bakkal Amca'ndan yirmi lira iste gel” dedi. Koştum, Bakkal Amca'dan yirmi lira aldım geldim. Annem paketi getiren adama verdi.

Yani annem beni o süpermarkete koşturacak, “Koş kızım süpermarketten yirmi lira al gel...” diyecek. Hıh... Hiç olmaz...

Onun için biz çocuklar Bakkal Amca'mızı çok seviyoruz. O bize şarkılar bile söylüyor. Evet evet, hem de okul şarkıları... Tartının kefesini eline alıyor, tım tım da tım tım tım tım da tım tım...

“Haydi çocuklar hep birlikte...”

“Dağ başını duman almış, gümmüş dere durmaz akar...”

Of of of... Nasıl söylesem ki... Olmaz... Olamaz... Hep çocuklar böyle diyoruz.

“Olmaz Bakkal Amca olmaz!..”

“Ne yapayım çocuklar, olmuyor artık, dayanamıyorum artık...”

Dayanamıyormuş Bakkal Amca niye? Neye dayanamıyor ki Bakkal Amca'mız?

“Dayanamıyorum çocuklar, dayanamıyorum!..”

Biz Bakkal Amca'sız mı kalacağız? Biz süpermarketleri seviyoruz ki...•

Sokağımızda kim kitaptaki problemi çözemezse soluğu Bakkal Amca'nın yanında alır. Aman aman, o zaman öyle mutlu olur ki Bakkal Amca..

YAKINDAN TANIDIKÇA
Yücel Aksoy

Gustav Mahler

Gustav Mahler, 7 Temmuz 1860 tarihinde Kaliste'de doğdu. Kaliste Mahler'in doğduğu yıllarda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bağlı Bohemya'nın bir kentiydi. Sonra Avusturya'ya dahil edilen kent, bugün Çek Cumhuriyeti'nin sınırları içindedir. Mahler, Yahudi bir ailenin 14 çocuğundan ikincisiydi. Kardeşlerinden beşini difteri salgınında kaybetti. Geri kalanların da çoğu genç denilecek yaşta çeşitli hastalıklar nedeniyle öldüler.

Mahler'in doğumundan bir süre sonra aile, günümüzde yine Çek Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Jihlava'ya taşındı. Mahler'in çocukluğu bu kentte geçti. Gustav'ın müziğe olan yeteneğinin ayırdına varan ailesi, yoksul olmasına karşın ona 6 yaşından itibaren piyano dersleri aldirmaya başladı.

Piyanist olarak ilk kez 10 yaşında Jihlava'da izleyici karşısına çıktı. Onbeş yaşında müzikte ulaştığı düzey, Viyana Konservatuarına kabul edilmesini sağlayacak denli mükemmeldi. Okul döneminden sonra, kendisine daha güvenli bir geçim sağlamak için 1880 yılından itibaren orkestra şefliğine yöneldi ve geçen yıllar içinde mesleğinde devamlı bir yükseliş

gösterdi. Örneğin, 1881'de Ljubljana, 1883'te Viyana, 1885'de Prag, 1886'da Leipzig, 1888'de Budapeşte Operalarında şeflik görevini başarıyla sürdürdü.

Budapeşte'de sahnelenen Wolfgang Amadeus Mozart'ın ünlü "Don Giovanni" operasını izlemeye gelen Johannes Brahms, Mahler'in orkestrayı olağanüstü yönetimine hayran kaldı.

Hamburg Operası'yla yaptığı sözleşme 7 yıl sürdü. 1897'de Viyana Operası'yla anlaştı.

Mahler Yahudi bir ailenin çocuğu olmasına karşın, kendisi bu dine eğilim duymadı; Katolik'ti. Çocukken katolik kilisesi korosunda görev aldı.

Mahler'in çok önem verdiği bir kuralı vardı. Hangi operada çalışırsa çalışsın her yıl dokuz ay görev yapar, yazları mutlaka üç ayını beste çalışmalarına ayırırdı. Ve genellikle de, güney Avusturya'da Wörth Gölü kıyısındaki küçük bir kasaba olan Maiernigg'deki evinde geçirirdi.

9 Mart 1902'de kendisinden 20 yaş küçük Alma Schindler ile evlendi. Alma da müzisyendi ve beste çalışmaları yapıyordu. İki kızları oldu. 1907 yılı Temmuz ayında büyük kızı Anna Maria'nın difteriden ölümü, zaten bunalımlar içinde olan besteciyi perişan etmişti.

Mahler'in sağlığı iyice bozul-

du. Kızının ölümü üzerinden bir yıl geçmemişti ki kalp rahatsızlığı olduğu saptandı. Bu Mahler'in hareketlerini kısıtlar duruma geldi. Hem de aşırı derecede sağlığına dikkat eder oldu. Yürüyüşünü bile kısıtlı yapmaya başladı. Hatta bunun için bir pedometre ile adımlarını sayıyor ve fazla yorulmamaya çalışıyordu.

Psikolojik olarak da rahatsızdı. Operadaki çalışmalarındaki hırçınlıkları çevresinde, her gün biraz daha artan düşmanca duygular yarattı. Basın da kendisi hakkında yıpratıcı yazılar yazmaya başlamıştı. 1907'de dokuz yıldır yönettiği Viyana Operası direktörlüğünden istifa etti. (Kimi kaynaklara göre istifaya zorlandı.) Ama mesleğinde ulaştığı düzey yadsınamayacak denli iyi olduğu için aynı yıl kendisine önerilen New York Metropolitan Operası yöneticiliğini kabul edip Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti.

1 910 yılında New York Filarmoni Orkestrası'nı yönetmek üzere bir sözleşme imzaladı ve ikinci kez Amerika'ya gitti. 1911 Şubat'ında, ki New York'un en yoğun konserlerinin verildiği aydır, önceleri nedeni belli olmayan bir ateşli hastalığa yakalandı. Harcanan tüm çabalara karşın ateşi bir türlü düşmüyordu. Yapılan incelemeler sonrasında buna streptokok enfeksiyonunun neden olduğu anlaşıldı. Son konseri-

ni ateşler içinde ve bitkin bir biçimde yönetti. O dönemde Amerika'da hastalığı bir türlü tedavi edilemiyor, ateş düşürüleliyordu. Paris'te bu bakteriye karşı yeni bir serum geliştirildiğini öğrenince Paris'e gitti. Ancak burada da uygulanan tedavi bir yarar sağlamadı. Kendi isteğiyle Viyana'ya getirildi. Bu kentte, bir türlü yenemediği enfeksiyon nedeniyle 18 Mayıs 1911'de son olarak bestelemeye başladığı 10'uncu senfonisini bitirmeden öldü. Son tümceyi biraz açacak olursak, Mahler, sağlığında 9 senfoni besteledi; ama sonuncusuna "9. senfoni" numarasını vermedi, ya da veremedi. Çün-

kü kimi eleştirilenler, Mahler'in giderek artan ölüm korkusu içinde olduğunu ve hayran olduğu Beethoven ve Bruckner'in, yazıp bitirdikleri 9. senfonilerinden sonra ölmelerinin onu korkuttuğunu, kendi sonunun da aynı olacağı paniği içinde bu yapıtına "9. Senfoni" adını vermediğini ileri sürerler. Acıdır ki, Mahler de bu düşüncesini doğrularcasına, 10. senfonisini tamamlayamadan öldü.

Viyana'da Grinzing mezarlığında toprağa verildi. Mezar taşına da kendi vasiyetine uyularak yalnızca "Gustav Mahler" yazıldı. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

Bir çift, pazar sabahı kahvaltı ederlerken köpekleri, her pazar olduğu gibi yine ağızda gazeteyle geldi.

Kadın gülererek, "Ne kadar olağanüstü bir köpeğimiz var değil mi?" dedi. "Her pazar, biz kahvaltı masamıza oturur oturmaz dışarı çıkıyor ve ağızda gazeteyle geliyor."

Adam, eşinin bu sözlerine karşı çıktı:

"Ben köpeğimizde olağanüstü bir özellik olduğuna inanmıyorum" dedi. "Birçok köpek, sahibine ağızda gazete getirebilir..."

Kadın bu sözler karşısında köpeğin olağanüstü olma nedenini eşine anımsattı:

"Fakat biz hiçbir gazeteye abone değiliz ki..." •

"Sonradan olma zengin" bir iş adamı, arkadaşına, liseye giden kızını övmeye başladı:

"Bizim kız çok çalışkan" dedi. "Herşeyi öğrenmek istiyor. Şimdi Fransızca, İngilizce ve Cebir dersleri alıyor."

"Sonra da arkadaşına ne denli baklı olduğunu bir örnekle kanıtlamak istedi ve kızını yanına çağırdı:

"Haydi güzel kızım, Cebirce 'Nasılısınız?' diye sor da..." dedi. "Senin ne denli çalışkan olduğunu amcan da görsün..." •

**ÇOCUK BÜYÜKLER,
BÜYÜK ÇOCUKLAR İÇİN**
Ali Murat Erkorkmaz

Temel'den Sevgilerle

Temel bir gün otobüse binmiş ve feryadı basmış "Ula yine mü sizsiniz?" diye... Çünkü otobüste bir Amerikalı, bir Fransız ve bir de Alman varmış.

Bir Amerikalı, bir Fransız, bir Alman ve bir de Temel diye başlayan küçük, komik öykücükler kısaca "Fıkra" olarak tanımlanırlar. Bunu bilmeyen kimse yoktur, olmaz ve olmaz; çünkü fıkralar asık yüzlerimize geçici de olsa gülücük yapıpıtrabilen nadir "şey"lerden biridir. Herkesin her zaman bir fıkraya gereksinimi vardır; ama kendi çoğu zaman bunun bilincinde değildir.

Geçmişe baktığımda aklımda

kalan ilk fıkranın bana ilköğretim sıralarında rastladığını anımsarım.

Bir gün domatesle patates tren yolunda gidiyorlarmış. Domates, patatese habire ne kadar güzel ve pürüzsüz olduğunu, kır-

mızı canalıcı rengini anlatıp patatesin yamru yumruluğuyla alay ediyormuş. Tam o sırada bir tren gelivermiş. Domates konuşmaktan duyulmamış; ama patates atladığı gibi kaçıp

kurtulmuş. Tren domatesin üstünden geçip gitmiş. Patates dönmüş ve "Hıh, salça..." demiş.

Bunu anlattığımda annem kahkahalarla gülmüştü. Yaşamını yitirene değin de anlatıp anlatıp

güldü. Ben de böylece bu fıkranın tarihini anımsadım durdum.

Annemin güldüğü fıkra mı, yoksa benim anlatım tarzım mıydı bunu bilemem ve hiçbir zaman da bilemeyeceğim. “Annemi mutlu etmek için yeni fıkralar öğrenmeye başladım” desem garip olurdu; ama inanın nedense öğrendiğim

her fıkrayı hemen koşup anneme anlatıyordum. Annem ölene değin de bu, böyle devam etti. Hasta ve acı içindeyken bile zorlana zorlana bile olsa kahkahalarla gülerdi. Arkasından tutan öksürükten kurtulur kurtulmaz da telefon rehberinde ne kadar numara varsa çevirip dünya aleme yayın yapardı.

Temel daha doğmamıştı, çevrede başka başka fıkra kahramanları vardı. Deliler, doktorlar, kaynanalar, mişon, öğrenciler falan filan gibi...

Delinin biri el fenerini yakıp öteki deliye sormuş:

“Şu ışığı görüyor musun?”

“Görüyorum.”

“Tırmanabilir misin?”

“Deli miyim ben? Tam tırmanmışken kapat da ben de düşeyim, di mi?”

Tam bir gerçek yaşam öyküsü... Basit bir çocuk fıkrası kılığında felsefe dersi...

Gemi açık denizde içi ceset dolu bir taka görünce yanaşmış kaptan ve yardımcıları cesetler arasında henüz ölmemiş birinin ayırına varmışlar.

Adam inliyormuş:

“Defineee... Defineee...”

“Ne definesi?” diye sormuş kaptan, “Nerede define?”

“Farzedelüm dedük.”

Sizce bu bir fıkra mı?

Adamın biri Fıkra Sevenler Derneği'ne gidip bir köşeye oturmuş. Fıkra anlatma saati başlamış; fakat insanlar uzun uzun fıkra anlatacaklarına yalnızca anlatacakları fıkranın numarasını söyleyip kahkahalarla gülüyorlarmış. Sıra bizimkine gelince o da bir numara söylemiş.

“Otuzüç...”

Kimse gülmemiş. Adam başka bir numara söylemiş.

“Yetmiş iki...”

Yine kimsede kıpırtı yok. Birkaç numara daha söylemiş. Yine kimseler gülmeyince sormuş:

“Yahu niye kimse benim söylediğim fıkraya gülmüyor?”

Yanındaki adam yanıtlamış:

“Anlatmaktan anlatmaya fark var, arkadaş...”

Bu herkesin bildiği varsayılan fıkralardan biri... Buna ben de bir ek yaptım.

Yine biri bir numara söylemiş, herkes gülmeye başlamış. Bu arada oturanlardan biri çılgın gibi gülüyormuş. Adamımız dayanamayıp sormuş:

“Sen niye böyle deli gibi gülüyorsun?”

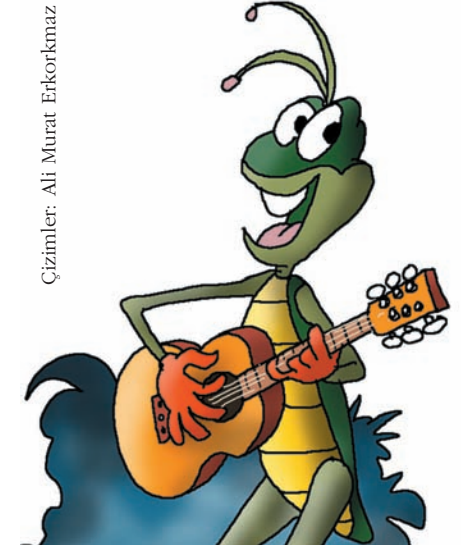
“Ben bu fıkrayı ilk kez duyuyorum da onun için...”

Bir dönem “Hürriyet” gazetesine güldürü eki çıkartırdım. Adı “Bonbon”du. Cumartesi günleri gazeteyle birlikte dağıtılan bu ek, daha sonra “‘Gırgır’ adlı mizah dergisinin doğuşuna nedendir” derler. Ekteki fıkraların bir bölümü başka yerlerden alınmaydı, bir bölümünü de kendim uydururdum. Hem karikatürler çizirdim hem de güldürü yazardım. Yavaş yavaş komiğin nasıl uydurulabileceği konusunda fikir sahibi olmaya başlamıştım. Aşağılama, çift anlamlı kelimeler, iki ayrı kişiye aynı anda yanıt verirken konuları karıştırma gibi teknikler, düşmek ya da başını merdivene çarpmaktan oluşan Amerikan tipi komikten çok daha komikti; ama yine de içinde zekâ pırıltısı olmayan fıkra hiçbir zaman ilgimi çekmedi. Şöför ağzı ve belden aşağı sözcük ve anlamlar

çekirge, tüm yaz saz çalıp şarkı söyleyerek dans edip durmuş. Oysa karınca çalışmış, didinmiş, kış için erzak biriktirmiş. Tabii canı da çıkmış. Kış gelip yuvasına çekildiğinde yavrularına yazını mahvetme karşılığında kışı ne denli rahat geçireceklerini, oysa zavallı çekirgenin muhtemelen soğuktan donup öleceğini söylerken aniden kapı çalınmış. Kalkıp açmış kapıyı...

çekirgenin güldürmekten çok somurturlar zaten beni... Saflık ve şeytanlığın savaşımı, sürprizler ve bölünüşün aklı yenmesi bile yetersizdir çoğu zaman...

Bir dönem de, bir banka için bir çocuk dergisi çıkartmıştım. Otuzaltı yıl önce yaptığım bu çalışmada “Affedersin La Fontaine” diye bir dizi yapmıştım. Ünlü La Fontaine fabl'larını alıp sonlarını mahvediyordum. İşte bir tanesi:

Çizimler: Ali Murat Erkokmaz

Gelen çekirgeymiş. Altında son model spor bir araba, sırtında kürk, keyfi yerinde... Karınca'nın afalladığını görünce konuşmuş: "Hani tüm yaz saz çalıp dans ediyordum ya, beni bir televizyon yapımcısı keşfetti, paraya boğdu. Şimdi de tatile Paris'e gidiyorum. 'İstedğin bir şey var mı?' diye soracaktım."

"Var" demiş karınca, Paris'te 'La

Fontaine' denen biri var. Görürsen söyle ona, canı cehenneme...

Bu öyküyü yazdıktan yaklaşık yirmi yıl sonra, Fransa'da, aynen yazdığım biçimde; ama İngilizce olarak görünce gözlerime inanamadım. Türkiye neresi, Fransa neresi... Demek fıkralar uluslararası dolaşabiliyorlardı. "Fıkranın makbulü kısa olanıdır" derler; ama ben aynı düşüncede değilim. İyi fıkra anlatabilen birini dinlerken daha ilk tümcede gülmeye başlayabilirim. Anlat-

mak da fıkra denli önemlidir. Kimi insanlar daha fıkrayı anlatmadan insanları güldürebilirler. Birçok ünlü komedyen konuşmaya başlamadan önce öylesine bir sırtırlar ki, siz adamın beyin frekanslarına kapılıp kikirdelemeye başlarsınız.

Bir Amerikalı, bir Fransız, bir Alman ve Temel konuşuyorlarmış. Amerikalı demiş ki, "Bizde teknoloji çok eskiye dayanır. Her metre on yıla karşılık gelse, yeri kazınca on metre aşağıda kabloları göreceksiniz. Bu demektir ki bizde yüz yıldır teknolojik iletişim var."

Kazmışlar yeri, gerçekten on metre aşağıda kablolar varmış.

Fransız gülmüş ve "Bizde, demiş, yirmi metre aşağıda bile kablolar var. Bu da iki yüz yıl eder."

Kazıp bakmışlar ki doğru... Kablolar orada...

Bu kez Alman dönmüş ve "Bizde ise otuz metre aşağıda her taraf kablolarla sarılı. Kazın da görün."

Gerçekten de kazdıklarında her yerin kablolarla bağlandığını görmüşler.

Temel kahkahayı basmış:

"Piyrun pizum oralara. Pakun pakayum iletişim nasıl olmuştur."

Gelmişler Türkiye'ye kazmışlar kazmışlar, otuz metre, elli metre, yüz metre... Kablo mablo yok.

"Cördünüz mü uşaklar" demiş Temel, pizde pin yıldur 'wireless' (kablosuz) iletişim vardır da..."

İşte bu komik ve güncel...

Muh-temel-en yabancılarda da aynı fıkra vardır; ama bize çok yakıştığını düşünmüyor musunuz?

Gel de Temel'in pratik zekâsına hayran kalma... Türkiye'nin en zeki insanların Karadeniz'den çıktığı bence aşikârdan bile aşikâr... Zekâ, pratik çözümler ararken aklın ataleti çelimsiz kalır ve bu nedenle akıllı insanlar zekileri küçümsemeye gereksinimi duyarlar.

Zekiler ileri dönük, uzun soluklu planlar yapmazlar, bu nedenle de kısa vadede iş görür gibi olan; ama zamana yenilen çözümler üretirler. Belki de en çok bu nedenle komik duruma düşerler. Herhalde her ülkede fıkraların o ülkenin en zekileri üzerine giydirmeleri bu nedenledir.

Son zamanlarda ortaya çıkan sarışın kadın fıkraları ise tam ters hedefe vurma eğiliminde...

"Kulağınıza ne oldu hanımefendi?"

"Ütü yapıyordum, telefon çaldı. Yanlışlıkla ütüyü kulağıma yapıştırdım doktor bey..."

"Peki, öteki kulağınız neden yandı?"

"Doktora telefon açayım dedim de..."

Sarışın kadının gösterişli olması, akla karşı zekânın frapanlığı gibi değerlendirilebilirse sistemin mantık yapısı da üç aşağı beş yukarı belirlenmiş olur; ama acaba durum öyle midir? Her nedense

fıkralar en gösterişliye yamanmakta ustadırlar. Sıradan bir insana ya da pasif bir hayvana fıkra giydirmek zordur; ama bir devlet başkasına, bir maymuna ya da güzel bir kadına ne taksanız gösterir.

Adamın biri sirk müdürünün odasına girmiş. O gün de müdür kimseyi işe almaya gönüllü değil.

"Şahane bir numaram var" demiş adam.

"İlgilenmiyorum, gidebilirsiniz."

"Lütfen bir kez bakın. Çok zor bir numara."

Müdür başından savmak için "Pekala, pekala, göster bakalım" deyivermiş. Adam elinde çantası yürüye yürüye duvarı tırmanıp başaşağı tavanı geçip öbür duvardan yine yürüye yürüye inivermiş.

"Ne olmuş?" demiş müdür. "Bu yaptığını sinekler bile yapar!"

Gülmek denli güldürebilmek de zor iştir; ama kimi zaman sinekler bile yapar. •

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

GÖZLE GÖNÜL ARASI
Dr. Mehmet Uhri

Ardıç Kuşu

“Sevgi yok beyim... Kentte sevgi yok. İnsan emeğini sever. Ben bu kaşıkları tek tek elimde yapıyorum. Beğeninceye değin uğraşıyorum. Elimin emeğinin beğenilip bir yerlerde kullanıldığını bilmek hoşuma gidiyor. Kent insanıysa emek vermediği için sevmesini de bilmiyor. Ardıç kuşu gibi yaşıyor. rdiç kuşu gibi yaşıyor, semiriyor, ürüyor; ama geride kalan ardıç ağacının çektiği acıyı bilmiyor, görmüyor. Görse bile anlamıyor.”

Ankara’da işim uzamıştı. İstanbul’a dönüş için aldığım biletimi değiştirmem gerekiyordu. Öğle arasında Sıhhiye’deki otobüs yazıhanesine gidip biletimi ertelemek için acele ediyordum. Kalabalıkta koşarak yazıhaneye ulaşmaya çabalarken çarpıştık o yaşlı adamla... Sendeledi, elindeki büyük sepette bulunan tahta kaşık, maşalar yola saçıldı. Sanırım o da belediye zabıtasından kaçıyor. Kısa süren şaşkınlıktan son-

ra adamın kalkmasına, yola saçılanları toplamaya yardımcı oldum. Heyecanlanmış, rengi solmuş, soluk soluğa kalmıştı. Sakinleşmesi için koluna girip yol kenarındaki banka oturmasını sağladım. Savrulan kaşık ve maşaları toplayıp ben de yanına oturdum. Sepetten dağılanları yerine dizip bir yandan da

“Bırakmıyor şu belediye zabıtalrı üç kuruş para kazanalım. Eve katkımız olsun” diyerek söyleniyordu. Tahta kaşıkları dizmesine yardım etmeye çabalarken “Dur hele, şımşır ve ar-

dıç olanları diğerlerine karıştıрма” diyerek engel oldu.

“Hepsi tahta kaşık işte, ne fark eder?”

“Olur mu beyim? Şımşır ve ardıç ile ıhlamur, gürgen bir olur mu?”

“Bilmem. Görsem ağaçlarını bile tanımam herhalde... Ne fark var aralarında?”

Eline aldığı kaşıklardan birinin sırtını parmaklarıyla okşayarak bana doğru uzattı.

“Ardıç, şımşır sert ağaçtır. Kolay bırakmaz kendini, işleyesin. Zordur ardıçtan kaşık çıkarmak... Ama yıllarca kullanırsın. Ihlamur, gürgen ise yumuşaktır. Kolay işlersin; ama çabuk yumuşar, dayanmaz.

Daha sonra Sivas’ın Hafik ilçesinde çiftçilik yaptığını, sağlık sorunları nedeniyle kızının yanına Ankara’ya yerleştiğini, evin geçimine katkısı olsun diye kaşık ve maşa yapıp işportada sattığını anlattı. Özellikle ardıç ağacının zor bulunduğu yakındı. Elindeki maşayı eliyle okşayarak “Ardıç kuşu ağacını terk etti. Bir araya gelmeleri çok zor, artık” dedi. Anlamamış gözlerle bakmış olacağım ki, açıklama yapma gereksinimi duydu.

“Beyim, ardıç kuşunu bilmez çoğumuz... Bilenler de unuttu, gitti. Ardıç ağacı yabandır. Öyle tohumundan

üretemezsin, çeliklemeyle de olmaz. Ağacın üretmesi meyvelerinin ardıç kuşu tarafından yenilip pisliği ile atılmasına bağlı. Ağacın tohumu ancak o zaman filizlenebilir duruma gelir.”

“Yani bu kuş olmazsa ardıç ağacı üreyemiyor, öyle mi?”

“Evet, aynen öyle... Bunlar birbirine mahkum sevdalılardı.”

“Peki sonra ne oldu, kuşlar mı azaldı?”

“Kuşlar azalmadı, hatta çoğaldılar bile... Ama kentler büyüdükçe çöplükleri de büyüdü. Kuşlar ardıcın meyvelerini yemektense çöplükten beslenmenin daha kolay olduğunu keşfettiler. Ardıç kuşu ağacını unuttu, şimdi kentlerin, kasabaların çöplüklerinde yaşıyorlar. Ardıç ağaçları ise kayboluyor gözümüzün önünden...”

Elindeki kaşığı, ötekilerin arasına yerleştirdi. Sepetine tekrar göz atıp çıkardığı maşayı bana doğru uzattı.

“Bak bu ardıç... Çürümez, nemlenmez. Eskiden ölüleri gömdükten sonra mezarlara konulurdu. Çürümediği için mezar çökmezdi. Son yolculukta arkadaşta, insanlara... Şimdi değer kazandı. Mezarlarda yumuşak ağaçları kullanıyorlar.”

“Olsun, aynı işi gördükten sonra varsın dayanıksız olsun.”

“Kentliler de hep senin gibi konuşuyor, benim... Herkes ardıc kuşu gibi zorluk çekmektense çöplükten kolay geçinmenin, kolay yaşamının yolunu arıyor. Ardına bakmıyor. Çocuklarım bile kasabada yanımda kalmaktansa ardıc kuşu gibi kentte daha kolay yaşadığını görüp uçup gittiler. Sorsan hallerinden çok memnunlar. Ama geride bıraktıklarını bilmiyor, görmüyorlar.”

“Sonunda sen de gelmişsin işte kente... Bu kentten yardım bekliyorsun.”

“Ama ben ardımda kalanların ayırdındayım. Kentte emeğin hiç değeri yok. Herşey bol, kolay ve ucuz... Biraz paran olsun emek vermeden yaşayıp geçip gitmek olanaklı bu kentte...”

“Ne var bunda, kentler hep böyle...”

Sustu bir süre... Kafasını sal-

layıp kendi kendine söylendi:

“Sevgi yok beyim... Kentte sevgi yok. İnsan emeğini sever. Ben bu kaşıkları tek tek elimde yapıyorum. Beğeninceye değin uğraşıyorum. Kızımın evine katkım olsun diye satıyorum ve bu beni mutlu ediyor. Elimin emeğinin beğenilip bir yerlerde kullanıldığını bilmek hoşuma gidiyor. Kent insanıysa emek vermediği için sevmesini de bilmiyor. Ardıc kuşu gibi yaşıyor, semiriyor, ürüyor; ama geride kalan ardıc ağacının çektiği acıyı bilmiyor, görmüyor. Görse bile anlamıyor.”

Bir süre daha konuşmadan oturduk, o bankta. Ardıc ağacından yapılmış bir çift kaşık satın almak istedim. Sepetine göz atıp seçtiği kaşıkları gazete kağıdına sarıp uzattı. Söylediği fiyattan fazla para vermek istedim, ederdinden fazlasını almadı. Sepetin ipini omzuna atıp kucakladı. Hallelleştik. Sıhhiye'ye doğru ağır adımlarla yürüyerek kentin kabalığına gözden kayboldu. •

MehmetUhri@butundunya.com.tr

Bir genç, büyükbabasını arkadaşına övüyordu:

“Benim büyükbabam tam doksanaltı yaşında” dedi. “Bu yaşına karşın temmuz ayı dışında yılın her günü düzenli olarak ata biner.”

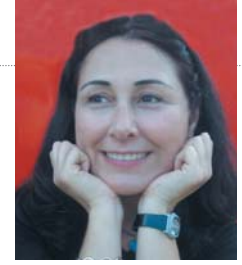
Arkadaşı büyükbabanın neden temmuz ayında ata binmediğini öğrenmek istedi.

Akıllı torunun yanıtı hazırdı:

“Çünkü, sevgili arkadaşım” dedi. “Büyükbabamı ata bindiren seyis, her yıl temmuz ayında izne çıkıyor da ondan...” •

YAŞAMDAN YANSIMALAR

Nuray Bartoschek

Kayıp Aranıyor!

Çoğumuz için sabırsızlıkla beklediğimiz yaz mevsiminin başlangıcı olan haziran ayı binlerce genç için stresin zirvesi anlamına geliyor. OKS, SBS, ÖSS, ÖSYM derken binlerce öğrenci gece yarısı karabaşanlar içinde uyanıyor.

Zaman zaman ilköğretim okullarından öğrencilerle, öğretmenlerle hatta velilerle söyleşi için çağırıyorum. Her sınıfta bir ders saatiyle kısıtlı söyleşilerde inanın zaman yetmiyor bize... Gençler öylesine yorgun, öylesine dolular ki, sitemlerini dile getirmek, seslerini duyurabilmek için teneffüse bile çıkmak istemiyorlar. Birisi onları gerçekten anlamaya çalışarak can kulağıyla dinlesin, içinde kaybol-

dukları labirentin çıkış yolunu gösterebilirler.

Duyularını öylesine güzel ifade ediyorlar, yüreklerindeki sevgiyi öylesine cömertce sunuyorlar ki, onları dinlerken gelece-

ğe ilişkin umutlarım yeniden yeşeriyor.

Ama bir de yüreğimi yakan yanıtlar var elbette...

Sınıflarda soruyorum:

“Çocuklar en son ne zaman uçurtma uçurdunuz?”

Birkaç şanslı çocuk “İki yıl önce uçurtmuştum” derken, ötekiler

“Uçurtma mı? O da ne?” dercesine yüzüme bakıyorlar.

“Peki, en son ne zaman saklambaç oynadınız, ip atladınız ya da top oynadınız? Bırakın oyun oynamayı en son şöyle

**12-18 Yaşları Arasında
Sarışın, Kumral,
Esmer Elinde Test
Kitapları Bulunan,
OKS Çıkışından
ÖSYM Yönüne Doğru
Gitmekte Olan
Gençlerimiz Zorunlu
Olarak Girdikleri
Labirentte
Kaybolmuşlardır!**

kafanızda hiçbir sorun olmadan ne zaman çimenlerin ya da kıyıda kumların üzerinde çıplak ayakla yürüdünüz?”

Tüm sınıf tek bir ağzından sorumu yanıtlıyor:

“Hiçbir zamann.”

Birisi diğerlerinden cesaret alarak “Öğretmenim, tüm bunları ne zaman yapacağız ki... Sabahın yedisinde kalkıp okula gidiyoruz. Okuldan sonra da genellikle dershaneler, kurslar arasında koşuyoruz. Eve gelince uyku saatine değin ödevler, testler tüm zamanımızı alıyor. Hafta sonlarımızda öteki günlerden farklı değil ne yazık ki?” diyor.

Hepsi de öylesine koşullandırılmışlar ki bu yarışa, istedikleri okulları kazanamazlarsa dünyanın sonu gelecek sanıyorlar.

Dergimizin nisan sayısında kızıma yazdığım mektubu okuyan öğrenciler ısrarla “Keşke bu mektubu ailelerimize de okutsanız; çünkü onlar bizim çabalarımızın ayırında bile değil, onlar adeta kendi aralarında bir bahis oynuyorlar üzerimize... Kimin çocuğu daha fazla puan alacak onu düşünüyorlar yalnızca... Ve sürekli ‘Biz sizin sahip olduklarınızın yarısına sahip değildik’ diyerek bizi nankörlükle, değer bilmezlikle suçluyorlar” dediler.

Kızımın arkadaşına soruyorum:

“Bir hedefin var mı gelecek için, ne olmak istiyorsun?”

Çocuk ağzını açmadan anne atılıyor hemen “Onun bir şey söylemesine gerek yok, biz doktor olmasına karar verdik, o kadar özel ders aldırıyoruz, dershaneye gönderiyoruz, o da bizim bu çabamızı boşa çıkaracak değil ya, gece gündüz çalışıp doktor olacak, başka yolu yok!” diyor.

Tekrar çocuğa dönüyorum:

“Peki, sen istiyor musun doktor olmayı?”

Çocuk acı içinde kıvranarak, adeta yalvarırcasına gözlerimin içine bakıyor.

Anne kesin bir dille “Onun ne istediği önemli değil!” diyor. “Biz ne diyorsak o olacak, parasını biz veriyoruz.”

İçim sızlıyor. Anne kendi çocuğundan söz ederken “parasını verdiği için” herşeyi istemeye hakkı olan bir patron gibi konuştuğunun ayırında bile değil.

Bir başka çocuk ise “Valla, sınavlar umurumda değil, babam sağolsun, barajı aşarsam özel üniversiteye giderim, daha olmadı yurt dışında okurum” diyor.

Bir yanda kendi geleceğini kendi belirlemek isteyen; ama ailenin şans tanımadığı bir kesim, öte yanda az sayıda da olsa ne kendi geleceği, ne de başkasının geleceği konusunda en küçük bir endişe duymayan, maddi olanak-

ların sonuna değin sunulduğu, sorumsuz bir gençlik...

Aslında çocuklara bu koşullarda “Sen ne olmak istiyorsun?” diye sormanın bile bir anlamı yok. Ailenin kararını da bir yana bırakalım. Aslında nereyi tutturabilirlerse o konuda eğitim görecekle. Yani doktor olmak isteyebilir; ama puanı mühendisliğe yetiyorsa mühendis olacak. Ya da Mimar olmanın düşünü kurmalarına karşın kendilerini veterinerlik eğitimi görürken bulabilirler!

Sonuç mu? Şöyle bir bakalım çevremize... Çalıştığı işten memnun, o işi yaparken gerçekten mutluluk duyan kaç kişi var? Böyle kişilerin sayıları o denli az ki, bu nedenle iş yerlerinde genellikle asık suratlı, mutsuz, her an patlamaya hazır, istediği için değil, yalnızca zorunlu olduğu için, aybaşında maaşını alabilmek için çalışan insanların arasında ruhumuz kararmakta...

Kulaklarımızı tıkadığımız, ağır sorumlulukların altında ezilen çocuklarımız bizden hızla uzaklaşmakta...

Sevgili anne babalar, eğitimcilerimiz, lütfen çok geç olmadan bir şeyler yapalım.

Çocuklarımızın yetenekleri doğrultusunda eğitim görmelerini sağlayamıyorsak, en azından onların üzerine bahis oynama-

mayalım. Onların geleceği için kaygılanırken, en güzel yıllarını onlardan çalmayalım. Hiçbir şey yapamıyorsak onları dinleyelim, anlamaya çalıştığımızı onlara duyursatalım. En güzel yıllarında yaşamı ıskalamalarını biraz olsun engellemeye çalışalım. Bir akşam test kitaplarını kapatıp birlikte gülelim, açık havada dolaşalım. Onlarla herşeyden önce arkadaş olalım.

Sevgili gençler... Tüm yıl çalıştınız, çabaladınız. Şimdi lütfen yaslanın arkanıza, derin bir soluk alın, pencereyi açın, açık havaya çıkın, temiz havayı soluyun ciğerlerinize... Sınav sonrasında sizi eleştirenlere, suçlayanlara kulaklarınızı tıkayın lütfen... Hepinizin elinizden geleni yaptığınıza inanıyorum. Buna siz de yürekten inanın.

Korkmayın, OKS, SBS, ÖSS, ÖSYM ve daha pek çok sınav yaşamın sonu değil. Önünüzde güzel bir yaz sizi bekliyor, gereksiz üzüntü ve pişmanlıklarla yaşamı kendinize zehir etmeyin.

Gençlerimizin yetenekleri ve istekleri doğrultusunda eğitim görebilecekleri, sevdikleri işlerde çalışan insanların huzurlu bir toplumu oluşturdukları günleri hep birlikte görebilmek dileğiyle...•

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

GEZDİKÇE GÖRDÜKÇE
İzlen Şen

Ölümün Sonsuz Mutluluğa
Dönüştüğü Yer:

Varanasi

Hindistan'ın kuzeybatısındaki Himalayalar'dan doğup geçtiği topraklarda 300 milyondan fazla insana yaşam veren kutsal Ganj Nehri, 7 kilometre boyunca Varanasi kentinin içinden geçiyor. Nehir, Varanasi'den sessizce akıp giderken, Hindistan'ın farklı yerlerinden trenlerle, otobüslerle ya da yürüyerek gelen insanlar da kente doğru akıyor, önce dar sokaklara yayılıyor kalabalık, sonra Ganj Nehri'nin kıyısına doğru akıyor insan seli... Hinduizm'in önemli tanrılarının "Yaratıcı ve Yok edici" Tanrı Şiva'nın bu dünyadaki evi olduğuna inanılan kent, kutsal kitaplarda Hindistan'ın ruhani merkezi olarak geçiyor. Hindular için bu kutsal kentte yaşamını yitirmek sonsuz mutluluğa, huzura ve kurtuluşa (Moksha'ya) ulaşmak anlamına geldiğinden, halk ülkenin farklı yerlerinden Varanasi'ye yaşamını yitirmek için geliyor; burada yaşamlarını yitirdiklerini, bedenlerinin yakılarak küllerinin Ganj Nehri'ne serpiildiğini düşünüyorlar.

"Benares" ve "Kashi" de denilen, Vara (Kutsal) ve Nasi (Yerleşim alanı) Irmaklarının arasında olduğu için Varanasi adını alan, kuruluşu İ.Ö. 1400'e uzanan kent, dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biri. Hintliler, kente ayrıca "Öğrenen ve Yanan Kent" diyor-

lar, öğrenme Hindistan'ın en eski ve büyük yüksek öğrenim kurumları olan Benares Hindu Üniversitesi ile Sanskrit Üniversitesi'nden gelirken, yanma da ölülerin yakılışını simgeliyor.

Hindistan'ın ünlü sitar ustaları Ravi Shankar ve Bismillah Khan'ın da mezun olduğu Benares Üniversitesi'nin şifalı bitkilerden de ilaç yapılan eczacılık bölümü, falcılık ve dokumacılık gibi farklı bölümleri de var. İpek kumaş toplarının, halıların, ipek üzerine simle işlenmiş minyatürlerle bezeli değerli örtülerin satıldığı dükkanlara da evsahipliği yapan Varanasi'nin ipeklerinin ve beyaz ipek üzerine altın sim işlemeli Benares gelinliklerinin ünü yalnızca Hindistan'a değil, tüm dünyaya yayılmış.

İpekler ve altın simlerin sergilendiği, parası olanların alışveriş yaptığı dükkanların hemen önünde, sokaklarda, kaldırımlarda, yol kenarlarında uyuyan, yemek pişiren, yaşayan yoksul insanlar var. Ölümünden sonra "yeniden doğum"a inanan halk, yoksulluğu da zenginliği de sorgulamadan, şikayet etmeden kabul ederek, kendine verilen yaşamı sürdürüyor.

Sabah saat 05:30'da, kentin dar sokaklarından Ganj Nehri kıyısına doğru yürürken, sanki havadaki külü, isi, dumanı soluyorum. Yol kenarlarında yaşayanların yaktıkları, üzerinde yemek pişirdikleri ateşlerin arasından yürürken farklı kokular yayılıyor çevreye; hayvan dışkısı, kaynamış süt, tütsü, yağ ve baharat kokuları birbirine karışıyor. Yürüdüğüm sokak kalabalık, Ganj Nehri'ne giden yolda benim gibi turistler

de var, nehirden alacağı suyla dükkanını kutsayarak açacak esnaf da, elindeki güğümü nehir suyuyla doldurup ev işlerine evini kutsayarak başlayacak ev kadınları da, ibadet etmeye, günahlarından arınmaya gidenler de...

Çevre sessiz, kimse konuşmuyor, çoğunluk çıplak ayakla yürüdüğünden ayak sesi bile duyulmuyor, kimi zaman kadınların ayak bileklerindeki halhaların sesleri, bebeklerin ağlamaları ve yaşlıların inlemeleri sessizliği bozuyor. Yaklaşık 15 dakikalık bir yürüyüşten sonra nehre ulaşıyoruz.

"Nehre inen basamaklar" anlamına gelen, her mevsim suyun değişen yüksekliğine göre nehre ulaşmayı sağlayan "ghat"ların neredeyse tüm basamakları insanlarla dolu. Bakır güğümlerini suyla doldurup yıkananlar, tümüyle suyun içine girerek dua edenler,

küçük yapraklardan yaptıkları kaplara yerleştirdikleri kadife çiçekleriyle süslü mumları suya bırakanlar... Parlak yıldızlar gibi akıyor suyun üzerinde mumlar...

Nehir kıyısını daha iyi görebilmek için ince, uzun teknelerden birine binıyorum. Nehrin kıyısında, yüzü güneşin doğduğu yöne dönük olarak basamakların hemen üzerine yanyana yerleşmiş saraylar yaşlanmış, eskimiş. Binalar sanki mihracelerin orada oturduğu eski güzel günleri özler gibi buruk, terk edilmişliklerini bastırmak ister gibi yoksul ve aç insanlara açmışlar odalarını... O insanlar gibi evlerin de kapıları, pencereleri kırılmış, dökülmüş, ölümü bekler gibi...

Hintli kadınların bileklerine dizdikleri rengarenk cam bilezik-

ler gibi, nehir kenarındaki basamaklar da yan yana sarı, turuncu, kırmızı, yeşil sarılı kadınlarla, yarı çıplak erkeklerle dolu. Dualar tümüyle düzlük olan karşı kıyıda doğan güneşe karşı yapıyor.

Tekneyle ilerlerken, banyo ve

yun geçtiği yerlerdeki taş, toprak, maden ve bitkilerden aldığı güçle, her türlü kiri ve kötülüğü temizlediğine inandıkları için çamur görünümünde de olsa nehrin suyunu içenler de var. Bir kutsanma biçimi olduklarına inandıkları için kusanlar, dişini fırçalayanlar, gözleri sürmeli, elleri, ayakları kınalı bebeklerini suya batıranlar, nehir suyuyla gargara yapıp, boğazını temizleyenler, yüzenler...

Muson yağmurları yağdığı anda tümüyle sular altında kalan bu basamakların nehre uzak kalan bölümlerindeyse, sekizgen biçimdeki balkonlarda, mantar gibi görünen kumaş şemsiyelerin altında oturarak meditasyon yapanlar ve dua edenler var. Orta yaşlı bir kadın, sırlıklam olmuş sarı renkli sarisiyle beline dek suyun içine girmiş, ellerini göğsünde birleştirip başını öne eğerek selam veriyor, elindeki bakır ka-

seden başına döktüğü su, alınında kaşlarının tam ortasındaki kırmızı boyanın üzerinden süzülüp, tekrar nehre karışıyor.

Zaman geçtikçe gün ağarıyor, güneş turuncu bir kadife çiçeği gibi yusuvarlak yükseliyor ne-

rin üzerinde. Ganj, ona gelenlerin ruhlarını yıkarken, ölüleri günahlarından arındırırken, çamaşır yıkamaya gelenleri de geri çevirmiyor. Kadınlı, erkekli bir grup, nehir kenarındaki taşlara çarpa çarpa çarşafı, sarileri, iç çamaşırını yıkıyor, 45-50 derece sıcaklıkta çabuk kuruyacaklarını bilerek hemen oradaki basamaklara ve setlere yayıyorlar.

Güneşin ilk ışıklarıyla birlikte, ölü yakma törenleri için ayrılan "ghat"lardan da dumanlar tütmeğe başlıyor. Yıllardır sönmeden yanan Kutsal Şiva ateşinin burada olduğuna, yeryüzünün burada yaratılmış ve burada son bulacağına inanılan "Manikarnika Ghat"ta, dumanların yükseldiği ateşin hemen arkasına turuncu kefenlere sarılı cansız gövdeler dizilmiş. Bu gövdeler, kutsal nehrin sularıyla yaptıkları son banyodan sonra, odunlar ve dallar üze-

rine yatırılarak alevlere teslim ediliyor. Ateş ölenin büyük oğlu ya da en yakın erkek akrabası tarafından, beden çevresinde birkaç tur döndükten sonra tutuşturuluyor. Saçları tümüyle tıraş edilerek, beyaz elbiseler giyen bu kişi, ailenin öteki erkekleriyle birlikte beden küle dönüşmesine tanıklık ederken, ailenin kadınları töreni uzaktan izliyorlar.

Yalnızca ayakları açıkta kalan bedenler en fazla 6 saat sonra küle dönüşerek, Ganj Nehri'nin sularıyla buluşuyor. Hamile kadınlar, yedi yaşından küçük çocuklar ve din adamları yakılmaktansa kefene sarılıp bir taş bağlanarak Ganj Nehri'ne bırakılıyor.

Bir yanda kutsal törenlerde ölümün sonsuz mutluluğa dönüşmesi ve Ganj Nehri'nde yıka-

ibadet için kullanılan yan yana sıralanmış "ghat"larda farklı görüntülere tanık oluyorum. Suyun içine doğru yürüyenler, dualar ederek, kutsanarak, Ganj Nehri'nde günahlarından arındırıyorlar bedenlerini, ruhlarını... Bu su-

nanların yüzündeki huzur, öteki yandaysa bu törenlerden, odunlardan para kazanan ticaret, cetselerin küllerini karıştırarak aranan altın ve mücevherler iki farklı dünyayı aynı kentte buluşturuyor gibi... Hem gerçek hem de gerçek ötesi bir dünya... Sarsıcı, silkeleyici, yaşamı öğretici, kimi zaman da ziyaretçilerini gözyaşlarına boğan bir dünya...

Nüfusun dörtte birinin Müslüman olduğu Varanasi'deki din ayrılıkları da sürekli bir çatışma potansiyeli yaratarak Ganj kıyısındaki huzura bir çelişki oluşturuyor. Buradaki bir başka gerçek de ölümün varlığının kimseyi korkutmaması, ölüm gündelik yaşamın bir parçası Varanasi'de... Yüzlerce tapınağın olduğu bu kentte ölüm kurtuluş, ölüm özgürlük demek...

Tekneden inip neredeyse iki kişinin yan yana zor yürüdüğü dar sokaklara girdiğim de dilenciler sarıyor çevremi... Buraya ölmek için gelmiş yaşlılar ve hasta-

ların çoğu dileniyor, aralarında burnu, kulağı, parmakları olmayan cüzzamlılar var. Sokaklarda kutsal sayıldığı için dokunulmadan gezen inekler, maymunlar dolaşiyor, yemek pişirenler, sebze, meyve satanlar, saç, sakal traşçı yapanlar, dikiş dikenler, parmağıyla diş fırçalayanlar hepsi daracık sokaklarda yan yana... Bu renkli, kötü kokulu ortamda okula giden çocuklar için de, yoksullar için de, zenginler için de yaşam devam ediyor.

Yaşamdaki doğum ve ölüm yolculukları sürerken, Ganj Nehri sessizce Varanasi'den çıkıp Bengal Körfezi'nde denizle buluşup buharlaşıp yağmur olarak Himalayalar'a doğduğu topraklara dönüp yeniden Varanasi'ye gelmek üzere yeni bir yolculuğa başlıyor. Ben de ellerimi göğsümde birleştirip başımı hafifçe eğerek "Namaste" diyerek selamlıyorum Varanasi'yi... Hindular'ın bu selamının zihin, beden ve sözü, ruhu ve yüreği birleştirdiğini bilerek...•

IzlenSen@butundunya.com.tr

Konuşmacı saatlerdir konuşuyor ve ara vermek de istemiyordu. Kendisini dinleyenlerden biri "Biraz yorulduunuz, galiba" dedi. "Beş dakika dinlenseniz..."

Konuşmacı bu öneriyi geri çevirdi, "Hayır, biç yorulmadım" dedi.

Konuşmacının bu sözleri üzerine dinleyenler toplu bir biçimde yeni bir öneri daba getirdiler:

"O halde" dediler. "Bırakın biz biraz dinlenelim..."•

KÜÇÜK BÜYÜK BULUŞLAR

İlker İnal

Kimi milat öncesi çağların en derininden, kimi yalnızca 10-15 yıl önceden gelip yaşamımızın tam merkezine yerleşti.

Ampulden cep telefonuna, prezervatiften televizyona, bisikletten diş fırçasına, internetten kibrite, sutyenden kurşunkalem CD'den radyoya... Herhangi birinin eksikliğini düşünebiliyor musunuz?..

Kurgulu radyo, 1991: Üstüne takılı kolun çevrilmesiyle çalışan ve elektriği olmayan gelişmemiş bölgeleri dünyadan haberdar eden

kurgulu radyoyu, eski profesyonel yüzücü Trevor Baylis tasarladı. Bayliss, Afrika'da hâlâ güvenli seks eğitiminin ulaşamadığı, doğum kontrol yöntemlerinden habersiz insanların bulunduğu bölgeler olduğunu öğrenince böyle bir radyo geliştirmeye karar vermiş.

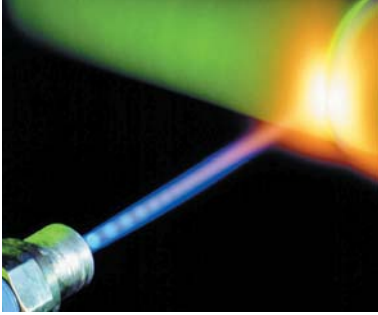
Kurşunkalem, 1564: Kurşunkalemde kurşun olmadığını biliyoruz. Böyle denmesinin nedeni, kalemlerde kullanılan grafit maddesinin, 1564'te ilk bulunduğu mucitler tarafından kurşunla akraba olduğunun sanılmasıdır.

Lastik bant, 1845: Kağıt, zarf ve daha birçok şeyi bir arada tutmak için kullandığımız lastik bantların patenti, 1845'te bantları üretmeye başlayan Lond-

ra'daki bir lastik firmasının sahibi olan Stephen Perry'ye ait.

Lazer, 1960: Teorik temelleri Einstein tarafından atılan lazer ışınlarını ilk oluşturan, fizikçi Theodore Maiman'dı.

Makineli tüfek, 1884: Makineli tüfeğin yaratıcısı Amerikalı Hiram Maxim, esinini bir arkadaşının şu sözlerinden almış: "Zenginliğe giden yol, Avrupalılar'ın birbirlerinin boğazını daha verimli bir biçimde kesmelerini sağlayacak bir buluştan geçiyor."

Matbaa, 1454: 500 küsur yıl önce Johannes Gutenberg tarafından geliştirilen baskı makinesinde ilk olarak 300 adet İncil basılmıştı. Bu İncil'lerden 48'i günümüze değin gelebilmiş ve her biri bugün milyonlarca dolar değerindedir.

Mekanik saat, 1092: Mekanik saatlerin ilk örnekleri 11'inci yüzyılda Çin'de ortaya çıkarken, ilk meydan saati 1335'te Milan konunun sarayına konulan saati.

Mikroçip, 1958: 1952 yılında Geoffrey Dummer adlı bir mühendisin tasarımıyla ortaya

çıkan mikroçipe bugünkü biçimini ABD'li mühendis Jack Kilby vermiş.

Mikrodalga fırın, 1946: Radar dalgaları üzerine araştırma yapan ABD'li Dr. Percy Spencer, laboratuvara girdiğinde cebinde taşıdığı gofretin eridiğini görünce, bu işte bir iş olduğunu anlamıştı. Bir yıl içinde ilk mikrodalga fırın prototipini geliştirdi.

Mikroskop, 1590: Zacharias Janssen'in tasarladığı mikroskop sayesinde bitkilerin hücrelerden oluştuğunu, bitlerin kılı bacakları olduğunu öğrenmek ortaçağ insanlarını çok şaşırtmıştı.

Mouse, 1964: Amerikalı radar teknisyeni Douglas Engelbart tarafından geliştirilen "mouse"ların dünyadaki nüfusunun bu yılın sonunda 1 milyarı aşması bekleniyor.

Nintendo Gameboy, 1989: 80'lerin sonunda piyasaya sürülen "gameboy"ların ardından çok oyun konsolu piyasaya çıktı; fakat "gameboy"un efsane oyunları "Tetris" ve "Super Mario Land" unutulamadı. •

HAYVANLARIN DÜNYASI

Erdoğan Sakman

Hayvanlar arasında yaşadığı koşullarda ortaya çıkan sorun ya da sorunları çözemeyen hiçbir canlı yoktur. Kaya kartalı ya da altın kartal da (*Aquila chrysaetos*) çok önemli bir sorunla karşı karşıyadır. Sanki bu kartal için değişmez bir kuralmış gibi, ilk çıkan civciv, ikinci çıkan çoğu zaman parçalayıp yer. Altın kartal bu sorunu çözüp birden çok yavru büyütüp soyunun sürmesini sağlamalıdır.

İlkbaharla başlayan bolluk günlerinde bile ormandaki hay-

vanlarla beslenen avcılar, altın kartalın yeteri kadar besin almasına engeldirler. Çünkü onların da besleyecek yavruları vardır. Bunun ayırdına varan anne ve baba kartallar güç de olsa kışın yumurtlayıp civciv çıkarmanın yavruları koruyacağına ve hızla gelişeceklerine karar vermişlerdir.

Altın kartal kışın yapraklarını döken geniş yapraklı ağaçların oluşturduğu ormanlarda yaşar. Orman tabanındaki herşey karla kaplı olduğundan en silik bir canlı izinin bile hemen ayırdına varılır. Beslenmek amacıyla kar üzerinde gezinenler, ne kadar ha-

fif ayaklı olurlarsa olsunlar, kendilerini ele verirler. Dışkı, kan gibi maddelerden yayılan radyo dalgalarını algılar ya bunların sahiplerini hemen bulur ya da yaşadıkları alanı sürekli ve yoğun biçimde gezetler.

Altın kartal çok usta bir uçucu olduğundan kanatlarının olgandan yatay olan durumunu ağaç dalları arasında uçabilmek için düşey durumuna getirerek hiç olmadık aralıklardan hızla geçer. Bu özellikleri avlarına, iki-üç metre önde ilerleme olanağı bile vermez.

Tüm bunlara ek olarak orman tabanındaki en hafif çıtırtıyı bile duyar, başını doğru yöne çevirerek gürültü çıkarana görür. İnsanlardan iki kat daha iyi gördüğü

söylenir. Böylece, fiziksel özellikleri ve kazanılmış becerileri sayesinde kışın daha bol ve rahat avlanacağı sonucuna varmıştır. Fakat kışın orman tabanında gezinenler genellikle tavşanlar ve farelerdir. Yılan, kertenkele ve kurbağalar görünmezler. Tüm bu hayvanlardan oluşacak besinin çeşitliliği büyük civcivin hem iyi beslenmesini hem açlık duygusunu gidermesini sağlayıp kardeşine saldırmasını önler. Altın kartal çeşitlilik yerine bolluk yaratıp küçük civcivin öldürülmesini önlemeyi amaçlar.

Hele bu durum, her civcivin genlerine yerleştiğinden onları durdurmak oldukça güçtür. Üçüncü bir civciv olursa ikinci, kendine yapılanları üçüncüye uygular. Aynı duruma leyleklerde de rastlanır. Leylek anne babası yuvadan yavru atmazlar.

Bir kartal yavrusu denli yırtıcı olmadığından kardeşini didik didik edip yiyemeyen ilk yavru, küçük kardeşini gagasıyla ite ite yuvanın kenarına değin getirir ve oradan aşağıya atar. Böylece, yuvaya gelen tüm besinler ona kalır. Nedeni, en kısa sürede büyüyüp kendini kurtarmaktır. Çünkü anna-baba korumasının uzun sürmeyeceğini bilir.

Altın kartal çiftinin ilk civcivi de kısa sürede büyüyüp kendini koruyacak duruma gelmek için yuvaya gelen besinlerden bol bol yiyip büyümek ister. Bu nedenle, ikinci boğaz olan kar-

deşini yok eder. Yaşam çevrelerinde bol besin olan yıllarda civcivin bu saldırganlığı görülmez. Altın kartalın bu durumundan esinlenerek denilebilir ki, insanlar arasında sorunsuz ya da en az sorunla

yaşamayı sağlayacak besin paylaşımı hırsları, kıskançlıkları ve sonuçta düşmanlıkları azaltabilir ya da önleyebilir.

Altın kartal sorunu çözmek için yaşam biçimini bile değiştirmiş, öteki avcı kuşlar yılın uygun zamanlarında rahat yaşarlarken kartal bilerek kendini güç koşullara bırakmıştır. Bunun temel nedeni, soyu sürdürmektir. •

Çalışanlardan biri müdürün odasına girdi, “Bugün biraz erken çıkabilir miyim?” diye sordu. “Eşimle birlikte alışverişe gideceğiz de...”

Müdür öfkeyle “Olur mu öyle şey” dedi. “Nerede görülmüş bu?”

Adam büyük bir memnuniyetle ellerini oğuşturmaya başladı. “Çok çok teşekkür ederim, efendim, sağ olun, eksik olmayın, efendim” dedi. “Benim de istediğim buydu. İzin vermediğinizi bemen eşime haber vereyim...” •

Aralarında toplanmışlar hasta olan arkadaşlarından söz ediyorlardı. İçlerinden biri, “Konsültasyon yapmak için üç doktor geldi. Bir odaya kapandılar ve aralarında uzun uzun konuştular” dedi. Durumu yeni öğrenen bir arkadaşları merakla sordu:

“Peki bir karara vardılar mı?”

Durumu anlatan arkadaşı, doktorların kararını açıkladı: “Evet, vardılar” dedi. “Her biri 500 YTL isteyecek...” •

MEMLEKET ÖZLEMİ
İlyas Halil

Mucizeler Yılıydı 1939

Sabah sevinciyim, rüzgara benzerim. Bahçede iki dal ve güller, aralarında eser, gezerim. Geceyim koku ile büyür genişlerim. Güller, gül olduğundan sevinçli, sevinç saçıyorlar, esiyorlar. Rüzgarım, yapraklar oyuncuğum... İki dal ben, çiçek dolu avucumun içi, çoğalacaklar yakında...

Güneş gelin gelir her sabah özel sokağıma... Oyun dolu çocuk koşarım yalın ayak haziran günlerine... Arı ben, "Sokağa oyun günleri geldi" diye ellerimi çırpırım. İlkokula başlayalı üç yıl olmuş. Günlerim kanatlı böcek, renklere kokulara bulaşmış gezerim.

Yazdı. Renk perileri gökyüzünden, kokular ortansyalardan... Geyiklere binmiş, yeşelleri yelde geyiklerle uçuyordum.

Bahçemizde armutlar, elmalar kızıl, sarı, büyük... Ben ağaçlara tırmanmış çocuk, rüzgarda sallanıyorduk.

Renkler sihirdi güneşte, sarı kızıl, mor... Sabah güneşinden sarı inmiş ışıktım ben, saniye be saniye günü gölgeye itiyordum. Kızıldı, batıya göçen gün, gece mor, sessiz uzanırdı toprağa...

Sesler sihir, sihirli bahçede... Gonca, gül olur ağzını, yaprağını açınca, rüzgarda... Begonvil kokularını, masal yapardı yel, büyümekten korkan çocuklara...

Haziran geldi, bahçemize ışık geldi. Günler, yemekle doyulmaz taze ekmektir.

Haziran iki kapı arası unutulmuş bir avuç zaman... Böcek sesi dolu, sevinç anlatan...

Çocuktum. Dokunduğum yeşil, dalda çiçek, elma olurdu, ben sevinince...

Kısa bir süredir acele büyümekteydim. Dokuz yaşında olmuşum, o yaz... Mahalle arka-

daşlarımla bezden topla futbol oynayacak, haftalık "Binbir" roman dergisini okuyacaktım.

Ellerim cebimde ılık çalacak, çocuk günlerimi rafa kaldıracak, sonra bir gün şekere banmış elma gibi anacaktım.

Zamana oyun oynamayı, şaşkınlığı seviyordum. Bir pencerede güneş parlarken, öteki pencerede yağmur yağdığına, hem yağmadığına hayıflanıyordum.

Bahçeye çıktım. Ağaçlar büyümüş. Dut dallarından, kızıl elmalar sarkıyordu. Babama "Dut ağacının altında, komşu kızı Vi-

ki'yi gördüm" dedim. "Elmaya benzersin" dedim. "Dişlerim dokunmadan yanağını ısırardım."

İşte böyle o gün, yaşantımın dokuzuncu haziran ayı, renkli başlamıştı. Murtların akı, çiçeklerin kızılı, eriklerin sarısı, hep bizim bahçedeydi. Sevinçliydim. Renkler içinde yaz tatiline başlayacaktım.

Sevincim kursağımda kaldı. Şişko babam zebellah gibi karşına dikildi. Göbeğini hoplata hoplata "Eh oğul, büyüdün artık" dedi. "Yarı delikanlı oldun. Yarın benimle eczanede çırak olarak işe başlayacaksın."

"Çırak olmak istemiyorum" dedim. "Çocuk olacağım."

"Olmaz, iş öğreneceksin" dedi babam, "Parasız kaldığın gün çalışmadığına pişman olur, işin yorgunluğunu ararsın."

"Yahu" dedim. "Bu yaşta ben nasıl parasızlık çekerim."

"Oğul" dedi babam, "Kişi her yaşta parasızlık çeker. Yiyeceğin olmadığı gün yiyeceksiz değil, parasızsin demektir. İş hayatı sana açlık ile tokluğun, sarhoşluk ile ayık olmanın

birbirine ne kadar yakın olduğunu öğretecek."

"Baba" dedim. "Dokuz yaşındayım sarhoşlukla benim ne ilgim var."

"Verdiğin cevaplardan" dedi babam, "Çırak olmanın sana çok şey öğreteceğini görüyorum."

"Neden?" dedim.

"Örnek mi istiyorsun" dedi babam, "Devenin olduğu ülkede uzun yolu sabır kısaltır. Susuzlu-

*"Mucize" dedi annem,
"Dikkat etmediğin
bir gerçeğin güzelliği,
güzelliğin gerçeği
söylemesi... Mucize
gören, yalan sevmeyen
sibirbazdır. Sibirli bir
hayat yaşar. Zengin
olur zengin olmadan,
mutluluk bulur
üzüldüğü an bile..."*

ğa dayanıklı olmayı öğretir.”
“Hey Allah'ım” dedim. “Baba şu mahalleye bak, çöle benzer yanı var mı?”

O gün sınıfı geçtiği-me, yarı delikanlı olduğuma pişman olmuştum. Bilmece gibi konuşan şişko babama kızmaya hakkım olmadığı için kıziyordum.

Oysa yaz gelmiş, günler suda ışıldayan çakıl taşlarına benziyordu. Çocuk olduğunu bilen çocuk olup çocukluğumu yaşamak istiyordum.

“Baba” dedim. “Müsaade edersen ben yarı delikanlı değil, kendim olmak istiyorum. Hani kim olursa olsun birinin yarısı olmak pek istenilecek bir matak değil.”

“Ne biçim söz bu?” dedi babam, “Ayıp değil mi, utanmıyor musun?”

“Utaniyorum” dedim. “Ama yine hiç kimsenin yarısı olmak istemem. Delikanlı olmamı beklersen daha iyi çırak olurum. O zaman işin yarısını öğreneceğime tamamını öğrenirim. Çıraklık bana ne öğretecek sanki...”

“Öğretecek” dedi babam, “Her gün faydalı bir bilgi edineceksin. Yediği ekmeği iyi tutmasını bilmeyen, ekmeği çamura düşürür. Ekmeğin nasıl tutulduğunu öğreneceksin.”

“Hoppala” dedim. “Ekmek yemesini bilmeyen kimse var mı?”

“Bana bak” dedi babam,

“Ömür boyu dokuz yaşında kalmana razı değilim. Yarından tezi yok, çıraksın oğul.”

“Okulda öğrenirim” dedim.

“Hayır” dedi babam, “Okulda sana sayı saymasını öğretirler. Burada para saymasını öğreneceksin.”

Anneme dert yandım. “Ben eczacı çırağı olmak istemem” dedim. “Her gün hasta ile uğraşmak hoş değil. Babamın anlamsız sözlerinin bana ne faydası var?”

“Baban” dedi annem, “Gerçeklerin çirkin yüzünü öğretiyor sana... Büyüyünce ne demek istediğini anlayacaksın.”

“Ben sihirbaz olacağım” dedim. “Onlar herşeyi bilir.”

“Sihirin varlığına inanma” dedi annem, “Sihirbazların yaptıkları göz boyamaktan başka bir şey değil. Ama gerçeği sihirli görmek istersen, güzelliği görmeyi öğren. Gerçekte beliren sihir, güzeldir. Mucize olur.”

“Mucize nedir?” dedim.

“**M**ucize” dedi annem, “Dikkat etmediğin bir gerçeğin güzelliği, güzelliğin gerçeği söylemesi... Mucize gören, yalan sevmeyen sihirbazdır. Sihirli bir hayat yaşar. Zengin olur zengin olmadan, mutluluk bulur üzülmediği an bile...”

“Mucizeyi nerede bulurum?” dedim. “Nasıl göreceğim?”

“Etrafına bak” dedi annem, “Küçük şeyler hep mucize dolu...”

Yıl 1939. Yaşım dokuzdu. Annemle konuşmamdan sonra, her sabah güneş doğunca, bahçede ağaçların altında, çiçeklerin içinde mucize aradım. Mucizeyi görsem nasıl tanıyacağımı düşünüyordum. Neye benzediğini bilsem annemin dediğini daha iyi kavrayacaktım.

Mucizeyi nasıl bulacağımı anneme sordum.

“Mucize karşına çıkmaz” dedi annem, “Mucizeyi senin tanımlaman gerek. Sevdiğin şey mucizedir. Sevginin son ölçüsüdür. Sevmesini bilen insanın karşısına her an bir mucize belirir. Yolda, yağmurda, bahçede her an ‘Merhaba’ diyen bir mucize var. Ancak duymasını bilmen gerek. Sana bir örnek vereyim. Meyvelerin yağmur üstü tatlarının deştiğini biliyor muydun?”

“Hayır” dedim.
“Gel bahçeye çikalım” dedi.
“Ama her taraf çamur” dedim.
“Olsun” dedi annem, “Mucize dolu bir şey göreceksin.”

Elma ağacının altında durduk. Annem elma dalını silkeledi. Yağmur damlalarını yüzümde buldum.

“Üstünün başının ne koktuğunu biliyor musun?” dedi annem.

“Bir şey kokmuyor” dedim. “Ama ıslandım sanırım.”

“Yörene dikkat etmedin” dedi annem, “Bak topraktan du-man çıkıyor.”

“Evet” dedim.

“Bak hava elma kokuyor” dedi.

“Kokuyor” dedim.

“Başka” dedi. “Toprak da kokuyor” dedim.

“Buldun” dedi annem, “Daha önce duymadığın bir koku buldun. Yağmur üstü toprak kokusu ile tanıştın bugün. Şimdi yiyeceğin elma, yağmur kokacak, yağmur üstü toprak tadı

*“Mucize karşına çıkmaz” dedi annem,
“Mucizeyi senin tanımlaman gerek.
Sevdiğin şey mucizedir.
Sevginin son ölçüsüdür.
Sevmesini bilen insanın karşısına her an bir mucize belirir.
Her an ‘Merhaba’ diyen bir mucize var.*

verecek. Elmayı ısırınca bu haziran gününü ısıracaksın. Her elma yediğinde dokuz yaşını yaşayacaksın. Bak ilk mucizeyi gördün, tattın işte.”

“Gel” dedi. “Yağmur yağmışken sana bir şey daha göstereceğim. Bahçenin sebze ekilen köşesine gittik.

“Etrafına iyi bak” dedi. “Ne görüyorsun?”

“Marul ekili bir bahçe” dedim.

“Başka ne görüyorsun?” dedi annem.

Sustum. Karşılık vermedim.

“Sarı gözlü minik çiçeği görüyor musun?” dedi annem.

“Evet” dedim.

“Bu çiçekler” dedi. “İki bin yıldır her bahar bu bahçede çıkar. Romalılar’dan kalma nergistir. Koklamamı istiyorum.”

Koparmak için eğildim.

“Koparma” dedi annem, “İki bin yıl bu bahçede yaşamasını becermiş bitkiyi yok etme.”

“Kokusu güzel” dedim.

“Bu küçük çiçek iki bin yıl bu kokuyu taşıdı” dedi annem, “Kokusunu değiştirmedim. Koku verme zamanını şaşırmadım. Yaptığı işi sevdi, sabırla yaptı. Bu ikinci mucize...”

Sonra elimden tuttu, “Gel” de-

di. “Sana evin önündeki mandalina ağacını göstereceğim.”

Mandalina ağacının önünde durduk. “Ağaca bak” dedi annem, “Ne görüyorsun?”

Annemin dediklerini biraz anlar gibi olmuştum. Haziran ayındaydık. Ağaçta mevsimin son mandalinaları... Üstleri başları yağmur damlaları ile ıslaktı.

“Mandalinalar ıslak” dedim.

“Ben ıslak olsaydım eve koşar, kuruldum kendimi...”

Annem güldü. “Buldun” dedi.

“Mucizeler kapısının anahtarı elinde şimdi...”

Mandalinaya baktım. Mandalina dalda ıslak beklemesini bilirse, ben çirak olmasını beceririm herhalde...•

halililyas@yahoo.ca

Yeni zengin olmuş adam, gittiği lüks lokantada garsona sipariş vermeye başladı:

“Bana lütfen bir şişe şarap getirin” dedi. “Fakat en pahalı şarabınız hangisiyse onu getirin.”

Garson müşterisinin şarap yılını söylemediğinin ayırdına varınca bir yanlışlık yapmamak için şarap yılını öğrenmek istedi:

“Hangi yıl istersiniz?”

Adam duraksamadan yanıt verdi:

“Bir sakıncası yoksa hemen bu yıl, şimdi istiyorum.”•

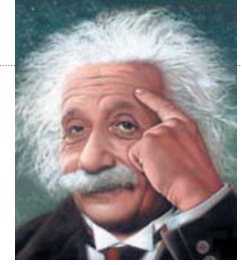
Sinoplu filozof Diyojen, bir gün çok dar bir sokakta yürürken, zenginliğinden başka hiçbir özelliği olmayan kibirli bir adamla karşılaştı. İkisinden biri kenara çekilmedikçe, ikisinin de geçmesi olanaksızdı. Kibirli zengin, küçümser bir tavırla ünlü filozofa baktı ve “Ben, bir serserinin önünden çekilmem” dedi.

Diyojen, umursamaz bir biçimde karşılık verdi:

“Fakat ben çekilirim.”•

BİLGİNİZİ DENETLEYİN

Diyar Mahmutoğlu

- 1 İlk Türk romanı olan “Taaşuk-ı Talât ve Fitnat”ın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Ahmet Mithat Efendi
 - b) Şinasi
 - c) Şemsettin Sami
 - ç) Reşat Nuri
- 2 Halit Ziya Uşaklıgil’in ünlü romanı “Aşk-ı Memnu” adının Türkçe’deki anlamı nedir?
 - a) Yasak aşk
 - b) Aştan memnun
 - c) Aşka sürgün
 - ç) Aşka mahkum
- 3 Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun tiyatroya da uyarlanan, ünlü romanı hangisidir?
 - a) “Kiralık Konak”
 - b) “Ankara”
 - c) “Yaban”
 - ç) “Sodom ve Gomore”
- 4 Kültür Bakanlığı’nca 2008 hangi şairimizin yılı ilan edildi?
 - a) Tevfik Fikret
 - b) Mehmet Akif Ersoy
 - c) Nazım Hikmet
 - ç) Yahya Kemal Beyatlı
- 5 Tanrıların yaşadığı Olimpos’tan ateşi çalıp insanlara getiren mitoloji kahramanı aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Herkül
 - b) Atlas
 - c) Epimeteus
 - ç) Prometeus
- 6 “Kagemuşa”, “Ran”, “Düşler”, “Yedi Samurai” gibi unutulmaz filmlerin Japon kökenli yönetmeni kimdir?
 - a) Akira Kurosava
 - b) Yasujiro Ozu
 - c) Hayao Mizayaki
 - ç) Hideo Nakata
- 7 Kayseri kökenli ve asıl soyadı da “Kazancıoğlu” olan ünlü ABD’li sinema yönetmeni aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Norman Mailer
 - b) John Casavetes
 - c) Elia Kazan
 - ç) Q. Tarantino
- 8 Son bölümünü yazarın eşinin yazdığı ünlü bir savaş romanı hangisidir?
 - a) “Savaş ve Barış”
 - b) “Waterloo”
 - c) “Moskova Önlerinde”
 - ç) “Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok”

9 Osmanlı Devleti yurttaşı olarak Rusçuk'ta doğmuş, 1981'de Nobel Edebiyat Ödülü almış yazar hangisidir?

- a) Necip Mahfuz
- b) Yorgo Seferis
- c) Elias Canetti
- ç) Orhan Pamuk

10 Aşağıdakilerden hangisi Yaşar Kemal'in romanı değildir?

- a) "İnce Memed"
- b) "Yer Demir Gök Bakır"
- c) "Binboğalar Efsanesi"
- ç) "Yedi Çınar Yaylası"

11 "Halikarnas Balıkçısı" adıyla yazan Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın Bodrum'a sürgün edilmesini anlattığı romanı hangisidir?

- a) "Aganta Burina Burinata"
- b) "Mavi Sürgün"
- c) "Ötelerin Çocuğu"
- ç) "Deniz Gurbetçileri"

12 Mevlana Celaleddin Rumî şiirlerini hangi dilde yazmıştı?

- a) Türkçe
- b) Farsça
- c) Arapça
- ç) Rumca

13 Önce müzisyen olarak tanınan, sonra yazarlık, yönetmenlik ve köşe yazarlığı da yapan sanatçımız kimdir?

- a) Sezen Aksu
- b) Orhan Gencebay
- c) Zeki Müren
- ç) Zülfü Livaneli

14 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda yazdığı bir yazının başlığı "Eylenin Çocuklar" olduğu için yargılanmış yazarımız hangisidir?

- a) Aziz Nesin
- b) Nazım Hikmet
- c) İlhan Selçuk
- ç) Rıfat Ilgaz

15 1876-1924 yılları arasında yaşamış ünlü Türk düşünürü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Rıza Tevfik
- b) Beşir Fuat
- c) Abdullah Cevdet
- ç) Ziya Gökalp

16 1069'da "Kutatgu Bilig"i yazan Yusuf Has Hacip hangi Türk toplumundandı?

- a) Gazneli
- b) Akkoyunlu
- c) Oğuz
- ç) Karahanlı

17 Aksak Timur, Timurlenk hangi imparatorluğun hükümdarıydı?

- a) Moğol
- b) Timur
- c) Cengiz
- ç) Hun

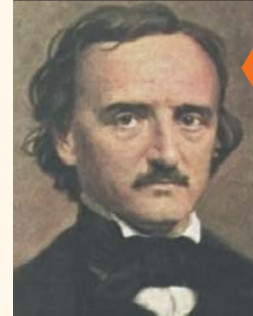
18 "Ölü Timur Gökyüzüne Bakıyor" şiirinin yazarı ünlü şairimiz hangisidir?

- a) Yahya Kemal Beyatlı
- b) Oktay Rifat
- c) Melih Cevdet Anday
- ç) Fazıl Hüsnü Dağlarca

Yanıtlar 144'üncü sayfamızdadır.

KENDİLERİNE ÖZGÜ KISA KISA ÖZELLİKLERİYLE BÜTÜN DÜNYANIN TANIDIKLARI

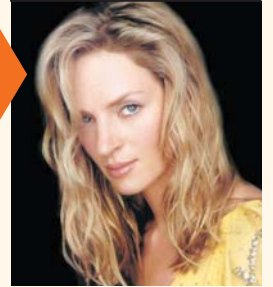
Edgar Allan Poe

Kendisini evlat edinen Allanlar Ailesi'ni yaramazlıklarıyla o denli çok üzdü ki, baba Allan ölüm döşeğindeyken ziyaretine gelen Poe'yu yanına çağırdı ve yorgan altında sakladığı bastonuyla kafasına vurdu. Sonra da son sözünü söyledi: "Atın bu genci evimizden."

Doğuştan soylu bir kişi olan Uma Karuna Thurman, Baron Karl von Schlegel'in üçüncü göbekten torunudur. Ailenin karşı koymasına aldırmadı ve "Özgür bir kişiyim" diyerek kameraların karşısına geçti.

Uma Thurman

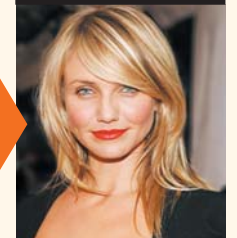
Bir fareye ekmek parçaları vererek onla kurduğu dostluk, ilerideki yıllarda kendini hem milyonlarca dolarlık servetin, hem de dünya çapında bir ünün sahibi yaptı.

Walt Disney

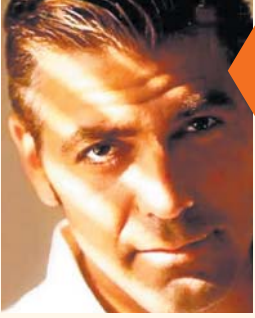

Lise öğrenciliği yıllarında okulunun futbol takımının "ponpon kız"lığını yaparak okulda herkes tarafından kısa zamanda tanınan Cameron Diaz, başta dersler olmak üzere tüm randevularına geç kalmasıyla da ayrı bir özelliğin sahibi olmuştu. Kameraların karşısına geçtiğindeyse bu özelliğini unutmuş setlere çoğu zaman işçilerden önce gelmeye başlamıştı.

Cameron Diaz

George Clooney

Önce babasının mesleğini seçti, sonra onla rekabet edemeyeceğini anlayınca radyo ropörtajcılığını bıraktı, sinemaya geçti. Özellikle genç kızlar tarafından sevilen oyuncu evinde bir domuz beslemektedir.

Ann Blyth

Hollywood'un 1950'li yıllardaki vazgeçilmez kadın oyuncusu kendi oynadığı filmleri bir kez seyrederek, ikinci kez kesinlikle seyretmezdi.

Adolf Hitler

Resam olmak istemişti, ama resim yapmayı beceremeyince vazgeçti. Politikaya girdi, Almanya'nın başına geçti. Verdiği sözleri tutmaz, "Ben tüccar değilim ki, verdiğim sözü tutmak zorunda olayım" derdi.

Namık Kemal

Gençliğinde papaz olmayı istedi ama papaz okulunda ancak bir yıl kalabildi, okuldan kaçarak ayrıldı. Papaz okulundaki bir öğretmeni onu yıllar sonra beyazperdede görünce değişik addaki bu oyuncuyu sesinden tanıdı, aradı, buldu, okuldan neden kaçtığını sordu. Onun,

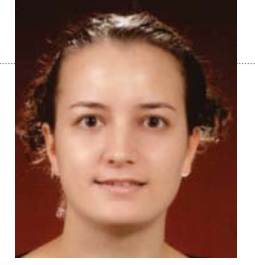
"Çünkü size layık olamayacağımı anlamıştım" yanıtını duyan papaz kendisini bağışladı. Büyük vatan şairi Namık Kemal, karşısındaki kişiye saygısını, sağ elini kalbi üzerine koyarak gösterirdi. Tekirdağ'daki anıtı onun bu özelliğinin belirtilmesini isteyen kardeşlerinin isteği doğrultusunda yapıldı.

Tom Cruise

NE, NEDİR, NASILDIR?

Pelin Hazar

Bir Buluş:

Tel Elbise Askısı

Bir Bilim:

Veksilloji

Michigan'da, 1880 yılında çeşitli tel aletler ve abajur üreten "Timberlake Wire and Novelty Company" adında bir şirket kuran John B. Timberlake, yüzyıl sona ererken mucitlik yönü de bulunan çok sayıda işçiyi şirketine kazandırmayı başarmış. Tel elbise askısı işte o işçilerden biri olan Albert J. Parkhouse tarafından 1903 yılında geliştirilmiş. Parkhouse bir öğlen, her öğlen olduğu gibi, yemeğini yedikten sonra çalıştığı şirkete dönünce şapkası ve paltosunu asmak için ayaklı askıya gittiğinde, tüm askıların yine dolu olduğunu görmüş. Bu durumla sık sık karşılaşmaktan, paltosunun gün boyu bir sandalyede asılı kalmasından ve

kırışmasından bıkan Parkhouse bir parça tel alıp birbirinin karşısında yer alan iki büyük parça biçimine getirdikten sonra, iki ucunu da birleştirip kıvrarak bir kanca biçimi vermiş. Paltosunu, bugün elbise dolaplarının olmazsa olmazı biçimini alan yeni askısına ve askıyı da bir desteğe asarak yerine gitmiş.

Şirket bunun iyi bir fikir olduğunu düşünmüş olacak ki, şirketin avukatı Charles Patterson 25 Ocak 1904'te buluşa patent almak için başvuruda bulunmuş. O günlerde şirketler, çalışanlarının tüm buluşlarına patent alma hakkına sahipmiş. Özellikle 19'uncu yüzyıl şirketlerinde görülen bu durum, Amerikan piyasasında işçi-işveren ilişkisinde son derece olağanmış.

Konuyla ilgili tümünde olmasa da kimi kaynaklarda yer alan bilgilere göre, tel elbise askısı 1869 yılında Connecticut'ta patenti alınan bir askıdan esinlenilerek geliştirilmiştir.

Grand Rapids'de bir manifaturacı olan Meyer May 1906 yılında, ürünlerini üçgen askı kollarında sergileyen ilk perakendeci olmuş. 1900 ve 1906 yılları arasında çeşitli elbise askılarına 90'ın üzerinde patent alınmış olsa da, tel ve en kolay kullanıma sahip olanı Parkhouse'unkiymiş.

Şirket onun buluşuyla büyük kazanç elde ettiyse de Parkhouse hiçbir

pay alamamış! Buluşu için kendisine ödeme yapılmamış. Avukat Patterson patent alınırken "geliştiren kişi" bölümüne kendi adını yazmış! Dolayısıyla ilk zamanlarda işin aslını Parkhouse'un yalnızca iş arkadaşları biliyormuş. Kısa bir süre sonra Parkhouse işten ayrılarak Los Angeles'a taşınmış ve kurduğu tel aletleri şirketinde 1927 yılındaki ani ölümüne değin çalışmış.

Veksilloji sözcüğünün tanımı Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlük'ünde "Bayrak bili-

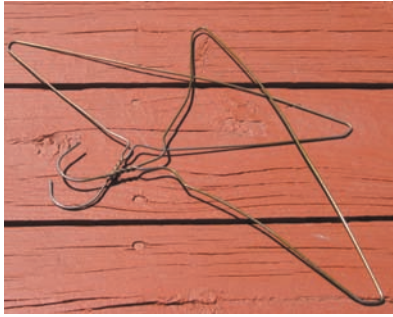
mi" olarak yer alıyor, "Bayrak bilimi" ise "Bayrak, sancak, flama vb. simgelerin ölçüsü, biçimi, cinsi ve kullanımıyla ilgili kuralları koyan bilim dalı, veksilloji" olarak açıklanıyor.

Birçok kaynakta "bayrak bilimi" olarak geçen veksillojinin henüz bir bilim dalı olmadığını düşünenler de var. Başlangıçta armacılığın bir alt disiplini olarak kabul edilen veksilloji kimi zaman göstergebilimin bir dalı olarak da değerlendiriliyor.

Veksilloji sözcüğü Amerikalı siyaset bilimi profesörü Whitney Smith tarafından 1957 yılında, henüz 17 yaşında yapıldı. Eski Romalılar'da askeri birliklerin kullandığı özel bir bayrağa verilen ad olan "vexillum" sözcüğünün ve "-ology" ekinin birleşiminden oluşuyor. Sözcük ilk kez 1958 yılı Ekim ayında "The Arab World" ("Arap Dünyası") dergisinde yer aldı.

Smith'in yaşamını bayraklara adadığını söylemek yanlış olmaz. Konuyla ilgili çok sayıda yazısı ve kitabı var, hatta "The New Yorker" dergisi Whitney Smith'e "Bay Veksilloji" adını verdi.

1961 yılında Gary Grahl ile yalnızca bayraklarla ilgili ilk dergiyi

"The Flag Bulletin: The International Journal of Vexillology" ("Bayrak Bülteni: Uluslararası Veksilloji Dergisi") adıyla çıkarmaya başladı. Aynı ikili 1962 yılında "Flag Research Center"ı (Bayrak Araştırma Merkezi) kurdu. İlk Uluslararası Veksilloji Kongresi Smith ve Klaes Sierksma tarafından 1965 yılında Hollanda'da düzenlendi. 1967 yılında "North American Vexillological Association"ın (Kuzey Amerika Veksilloji Birliği) kurulmasına da öncülük etti. Birliğin düzenlediği organizasyonda Amerika ve Kanadalı bayrak araştırmacıları, tasarımcıları ve koleksiyoncuları her yıl biraraya geliyorlar. Birliğin verdiği ödüller arasında "Whitney

Award" ("Whitney Ödülü") adıyla, veksillojiye katkıda bulunanlara verilen bir ödül de var.

1967 yılında hazırlıklarına başlanan FIAV ("Fédération Internationale des Associations Vexillologiques" - Uluslararası Veksilloji Birlikleri Federasyonu) 1969 yılında resmi olarak kuruldu. İki yılda bir Uluslararası Veksilloji Kongresi düzenliyor ve 1969 yılından buyana kongrenin sponsoru durumunda.

23'üncü Uluslararası Veksilloji Kongresi 2009 yılında Yokohama, Japonya'da düzenlenecek. İlgilere duyurulur!•

PelinHazar@butundunya.com.tr

"Satranç"ın Yanıtları

Atak: 1. Ae4 Ve5 2. Af6+ 1-0

Oyun Sonu: 1. Şf5 Şb6 2. Şf6! Şb7 3. Şf7 Şb8 4. Şe6 Şc7 5. Şe7 (5. Şxd5=) Şc6 6. Şd8 Şd6 7. Şc8 Şc6 8. Şb8 Şb6 9. Şa8 1-0

Kendi Gelen: 25. Axb7?? Vb6 0-1 (26. Vxb6 axb6 ve at düşer.)•

İKİ ŞEY

GÖNDERİ: SEVTAP EZMEN

İki şey kalitesiz insanın özelliğidir: •Şikayetçilik...
•Dedikodu... **İki şey çözümsüz görünen problemleri bile çözer:** •Bakış açısını değiştirmek... •Karşındakinin yerine kendini koyabilmek... **İki şey yanlış yapmanı engeller:** •Şahıs ve olayları akıl ve kalp süzgecinden geçirmek... •Hak yememek... **İki şey kişiyi gözden düşürür:** •Demagoji (Laf kalabalığı)... •Kendini ağıra satmak (övmek, vazgeçilmez göstermek)... **İki şey insanı nitelikli insan yapar:** •İradeye hakim olmak... •Uyumlu olmak... **İki şey ekstra değer katar:** •Hitabet ve diksiyon eğitimi almak... •Anlayarak hızlı okumayı öğrenmek... **İki şey geri bırakır:** •Kararsızlık... •Cesaretsizlik... **İki şey kaşif yapar:** •Nitelikli çevre... •Biraz delilik... **İki şey ömür boyu boşa kürek çekmemeni sağlar:** •Baskın yeteneği bulmak... •Sevdiğin işi yapmak... **İki şey başarının gizidir:** •Ustalardan ustalığı öğrenmek... •Kendini güncellemek... **İki şey başarıyı mutlulukla birlikte yakalamanın gizidir:** •Niyetin saf olması... •Ruhsal farkındalık... **İki şey milyonlarca insandan ayırır:** •Sorunun değil, çözümün parçası olmak... •Yaşama ve herşeye yeni (özgün, orijinal, farklı) bakış açısıyla yaklaşabilmek... **İki şey gelişmeyi engeller:** •Aşırılık (mübalâğa, abartı, ifrat, tefrit)... •Felakete odaklanmış olmak... **İki şey çözüm getirir:** •Tebessüm (gülümseme)... •Sükut (susmak)... **İki şeyin değeri kaybedilince anlaşılır:** •Anne... •Baba... **İki şey geri alınmaz:** •Geçen zaman... •Söylenen söz... **İki şey ulaşmaya değerdir:** •Sevgi... •Bilgi... **İki şey yaşamda önemli olan herşey içindir:** •Soluk alabilmek... •Soluk verebilmek...

DENİZİN TUZU ve TADI
Sevil Çalışkan

Bir Bayram Sabahında Lüfer Avı

Once tadına doyum olmayan lüferin kendisinden başlamalıyım. Bence lüfer balıkların kralıdır. Balık gibi balıktır. Gerek görünümlü ve biçim, gerekse lezzetinin bir benzeri yoktur. Ama canlıyken elinizi yanlışlıkla ağzına dokundurursanız, sizi kimse kurtaramaz. Öteki önemli bir özelliği de son derece zeki olmasıdır. İşte bu zekâsı, bizim gibi amatör lüfer heveslilerinin canına "Tak" dedirtir. Bir kez, yem seçer, bayat yemi asla yemez. Lop eti sever, zargana etine çok düşkündür. Hele oltaya canlı bir zargana takılmışsa lüfer adeta kendini kaybeder. Biz amatörler için bir zargana, bir lüfer demektir. Ustalar içinse, zarganadan yaprak çıkarmak koşuluyla, bir zargana iki

lüfer demektir. Zargana, kuyruktan başa değin, omurgaya paralel, parçalamadan muntazam kesilirse, buna "Yaprak çıkarmak" denir. Bu biçimde iki yem elde edilmiş olur.

Lüferle ilgili heyecanların yaşanması, balığın kavağa çıkmasıyla değil, lüferin Karadeniz'den Boğaz'a girmesiyle başlar. Bunun için de, ağustos ayı sonlarıyla, eylül ve ekim ayları, beklenen zamanlardır. Lüferin, Marmara'ya doğru akışa geçtiğinin ilk haberleri, Boğaz'ın yukarılarından, Fener'lerden, Şile'den, Anadolu kavağından gelir ve büyük heyecan başlar.

İşte yakın geçmişte kalan tatlı bir eylül sabahı, Boğaz'da lüfer görüldü haberi, bizlere de ulaştı. Bu anı bekleyen oğlum Murat, hemen olta kutusunu alarak hazırlığa başladı.

Bu güzel eylül sabahı, ortalık olabildiğince sakin ve ıssız bir görüntü veriyordu. Uzaktan, balığa çıkan teknelerin toplandığı yer görülebildiği için, tekne yoğunluğu, o noktada balık olup olmadığı hakkında bir fikir verirdi. Ancak, bulunduğumuz yerden bir şey göremiyorduk. Hafif puslu sabah, Yeniköy kıyılarını seçmemize izin vermiyordu. Fakat motorumuz, çakara yaklaştıkça, ortalıkta hiçbir teknenin olmadığı anlaşıldı. Benim kadar Murat da bu işe şaşırı. Böyle bir şeye ilk kez tanık oluyorduk. Hiç değilse üç beş tekne olmalıydı. Bunun bir tek açıklaması olabilirdi, balık yoktu. Balık akını kesilince, “Balık kesti” denir ve tekneler birer ikişer, balık yerini terk eder, orada da kimse kalmazdı. Anlaşılan, ya o gün hiç balık yapmamıştı ya da sonradan balık kesmişti. Bu durum canımı çok sıktı. Zargana yakalamak için boşuna uykusuz kalmıştık. Olta kutusunu ayağımla sertçe iteledim ve denizi seyretmeye başladım. Murat birden, “Baba, bugün bayram, onun için kimse yok galiba!” diye haykırdı. Böyle bir şeye olasılık vermediğim için güldüm. Güldüm; ama sonradan Murat’ın haklı olduğu da anlaşıldı. Bizim dışımızda profesyoneller ve amatörler, hemen herkes, balık yerine bayramı yeğlemişlerdi.

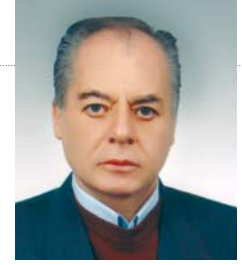
Murat olta atmak için uygun

bir yer ararken ben, yarı baygın zarganalardan birini alarak, önce gagasından, sonra gövdesinden hiçbir zaman öldürmeden, uzun oltanın, peş peşe bağlanmış iğnelere taktım ve hafifçe suya bıraktım. Tam “Balık yok” diyecektim ki, sözler ağzımda dondu kaldı. Daha olta yoldayken balık atlamıştı ve yakalamıştım. Ben iri lüferi, büyük bir heyecanla tekneye alırken, Murat, bir başka lüferi yukarı çekiyordu. Bu bir lüfer değil, iri bir kofanaydı. Balık havada bir yay çizerek, birden oltadan kurtuldu ve büyük bir şans, sandalın içine düştü.

İğne sıkıca bağlı olduğu misinadan çözülmüştü. Aynı anda, sıçrayıp kaçabileceği telaşıyla, yerde debelenen bu kofananın üstüne atladım ve sıkı sıkı sarıldım. Bir yana savrulmuş gözlüğümle, gülünecek durumdaydım. Murat da zaten gülüyordu. Ustalığım burada bitmişti. İlk kez bir lüfer avında atıp çekme yapmıştık. Sayılı yemler kısa sürede tükendi. Ancak, aşağısı lüfer kaynıyordu. Parçalanmış yemlerden arta kalanları da değerlendirdik. Aynı anda hem çok mutluyduk hem çok üzgün. İnsan hırsının sonu yoktur. Kısa sürede, birisi kofana olmak üzere altı lüfer yakalamıştık. Bu, bizim gibi amatörler için büyük başarıydı.

Kulağınızda olsun! Çok daha bol yemle özellikle bayram sabahlarını yeğleyin. •

YAZARAK SÖYLEYEREK
Sadi Bülbül

Sakla Samanı Gelmez Zamanı

Dayanıklı toprak ve enfes renk terkiplerinin yaratıcısı ünlü Kütahyalı çini ustalarının öykülerini dinlemiştim.

Büyük ustalardan kimileri vardı ki, buldukları karışım formüllerini çiraklarına hiçbir zaman duyurmamış, çini hamurunu kendisi karmış ve gizlerini kendileriyle birlikte götürmüşlerdi.

Bilgisini kendisine saklayanlardan hiç hoşlanmam. Hele o bilginin başkasına ulaşmasında, saklayanın hiçbir zararı yoksa... Öylelerini hiç sevmem.

Dayanıklı toprak ve enfes renk terkiplerinin yaratıcısı ünlü Kütahyalı çini ustalarının öykülerini dinlemiştim. Büyük ustalardan kimileri vardı ki, buldukları karışım formüllerini çiraklarına hiçbir zaman duyurmamış, çini hamurunu kendisi karmış ve gizlerini kendileriyle birlikte götürmüşlerdi.

Ev kadınları arasında yemek ve temizlik konusunda sağladıkları kimi kolaylıkları, söylemekle yetinip bunun ne olduğunu anlat-

mayanlar olduğunu da duymuştum. Bu türden giz kaçırmaların meslek sahipleri arasında fazlasıyla olduğunu biliyorum. Burada başı, doktorlarla avukatların çektiğini söyleyebilirim. Gazetecilerin haberi kendilerine saklayarak atlatmaları konusu da var tabii; ama o çok farklı bir olaydır.

Kendisine bir davada yarar sağlayan; ancak henüz herkesin bilmediği bir emsal Yargıtay kararını, buna gereksinimi olan arkadaşından bile kaçırarak avukatları yutkunarak, bir ölçüde hoş görsem bile, bir tedavide ya da ameliyatta nasılsa bulunduğu bir kolaylığı kendisine saklayan doktorları hiç affedemem. Hak arama yolu da kuşkusuz kutsaldır; an-

cak insan sağlığının söz konusu olduğu bir yerde giz saklamak ne demektir? Yalnızca ayıp değil, herhalde günahtır da...

Ağzıyla diliyle oradan oraya laf götürüp getiren ve bundan müthiş zevk alan insanların, sözünü ettiğim gizleri saklamak-taki başarıları beni hep düşündürmüştür. Ama şu sonuca vardım: Bu kişiler dedikoduları taşırken de, iş ve meslek gizlerini saklarken de, aynı bencillikten yola çıkıyorlar. Önemli olduklarını göstermek... “O haberi ben herkesten önce duyayım”ın keyfiyle, “Onu yalnızca ben bilirim ve kimseye vermem”in keyfi aslında aynı keyiftir.

Giz vermeden ölen ünlü çinici ustasıyla ilgili olarak bana anlatılan bir öykü üzerine, anlatan çini ustasına, dayanamayıp “Böyle hainlik olur mu?” demiştim. Aldığım yanıt, tüylerimi diken diken etti.

“Buna hainlik diyemeyiz”

dedi. “Rengi kendi bulmuş, elbette kendisi kullanacaktır. Ve elbette bu gizini öteki dünyaya götürecektir.”

Yani o ustanın 3-5 kuşak torunu olan usta da öyle düşünüyor-du. O da yeni bir terkip bulsa, bunu kimseye vermeyecekti. Kendi bulmuştu ya...

Baktım onunla anlaşamayacağız. Yanından ayrıldım ve düşünmeden de edemedim. Uygartlık sakın, bu gibi insanlar yüzünden rötarlarla gelmiş olmasın?

Bu dünyada bulunan kolaylıkların ve güzelliklerin saklanması- nın tek bir mazereti olabilir. Bunları gerçekten öteki dünyaya götürmenin olanaklı olması...

Anlaşılan saklayıcılar, götüreceklerinden emindiler.

Ve tabii, kendilerinden yaklaşık 6-7 bin yıl önce yaşamış Sümerler’in çivi yazılı bir atasözünden de habersizdiler:

“Madem biliyorsun, öyleyse neden öğretmiyorsun?”•

Ünlü Fransız yazar Balzac, yemek yemeyi çok seviyordu.

Bir gün dostlarından biri, onu restoranda, önünde duran iri bir tavukla gördü. “Bunu yalnız yemeyeceksiniz, herhalde” dediğinde ünlü yazar şu yanıtı verdi:

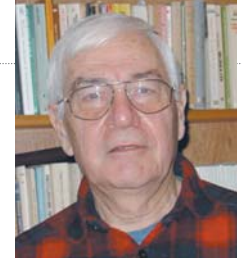
“Tabii ki hayır” dedi. “Bezelyeleri bekliyorum.”•

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) Şemsettin Sami •2) Yasak Aşk •3) “Yaban” •4) Yahya Kemal Beyatlı •5) Prometheus •6) Akira Kurosava •7) Elia Kazan •8) “Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok” •9) Elias Canetti •10) “Yedi Çınar Yaylası” •11) “Mavi Sürgün” •12) Farsça •13) Zülfü Livaneli •14) İlhan Selçuk •15) Ziya Gökalp •16) Karabanlı •17) Timur •18) Melib Cevdet Anday•

GÖZLEMLER, İZLENİMLER

Engin Ünsal

Beyaz Zambaklar Ülkesinde...

1 948 yılı olmalıydı. Yatılı okuduğum ortaokulda birinci sınıf öğrencisiydim. O yıl sınıfımı geçip Koz-

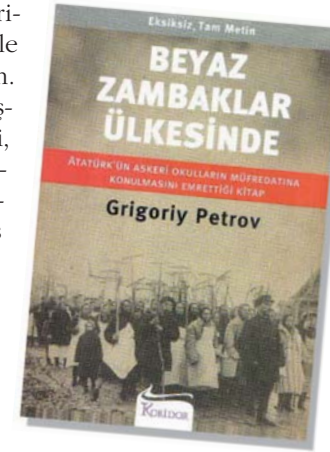
lu’ya annemin, babamın, kardeşlerimin yanına özlemlerim geri dönmüştüm. Kolay değildi o yaşlarda evden yedi, sekiz ay uzak kalmak... Arkadaşlarım, okul müthiş keyif vericiydi. Bugün bile süren dostlukların temeli o yıllarda atılmıştı; ama aile özlemi de bir başka türlüydü. Babam o yıllarda Kozlu’da görev yapıyordu. Okul dönüşü beni Zonguldak Tren İstasyonu’nda karşılamıştı. Kötü bir otobüsle kıvrıla kıvrıla giden yoldan Koz-

lu’ya dönüyorduk. Bir tepenin ardından görünen Karadeniz, köpüklü dalgalarıyla beni selamladığında ne denli heyecanlanmıştım.

Evimiz, denizin hemen kıyısında bir tepenin yamacındaydı.

Dalga sesleri odamda sürekli yankılanıyor ve ben doyamadığım o denizi, o dalgaları sevinçle seyrediyordum. Zaten ondan sonra deniz kıyısında bir evde oturamadığım için, bugün bile Kozlu’yu, o evi ve o dalga seslerini, özlemin içimi sızlatan acısıyla anımsıyor ve arıyorum.

O yaz her nasılsa elime bir kitap geçmişti. Daniel Defoe’nun “Robinson Crusoe” adlı kitabı nereden, kimden aldığımı hiç anım-

samıyorum. Gündüzleri evimizin önündeki kayalara oturup o kitabı büyük bir keyifle okudum.

Oyazı Robinson'un ıssız adada bulduğu yerli Cuma ile yaşadığı olayları düşünerek, öyle ıssız bir adada tek başına dalgalarla, kuşlarla, ağaçlarla mavi bir gökyüzü altında yaşamının ne büyük bir keyif olduğunu düşleyerek geçirdim. Gençlik yıllarımda müthiş kitabı bana okuma zevkini tattırır diyebilirim. Okumayı Robinson ile sevdim ve bugün bile bu sevginin tutsağım. Ali Dağ'ın eteklerinde kurulu okulumuzda ders çalışmaktan, spordan ve kitap okumaktan başka yapacak bir şey zaten yoktu. İşte o günlerde adımı çok duyduğum; fakat okumaya bir türlü fırsat bulamadığım bir kitabın adı bir çivi gibi hafızama çakılmıştı: "Beyaz Zambaklar Ülkesinde".

Geçen yılbaşı kızım Gaye yılbaşı armağanı olarak bir kitap paketi ile bize geldi. "Sevgili babacığım, sana verilebilecek en güzel armağan kitaptır" dedi ve beni gerçekten çok sevindirdi. Paketi heyecanla açtım ve kitapların arasında "Beyaz Zambaklar Ülkesinde" (Koridor Yayınları 7. Baskı) kitabını görünce müthiş heyecanlandım. Kızıma bu kitabı yıllardır okumak istediğimi; ama bir türlü kısmet olmadığını söyledimde çok sevindi. Kitabı bü-

yük bir merakla okumaya başladım. Ben "Beyaz Zambaklar Ülkesinde" kitabını, karla kaplı Finlandiya'da geçen bir aşk öyküsü olarak düşünmüştüm oysa ne kadar yanılmışım. Kitap bir ülkenin doğuşunu, kuruluşunu, toplumsal yapısının sağlam bir temel üzerine oturmasının şaşırtıcı gerçeğini anlatıyordu.

Kitabın yazarı Grigoriy Petrov 1866 yılında Petersburg'un Yamburg kasabasında doğmuş bir Rus vatandaşı. Bir rahip olan Grigoriy müthiş bir hatip. Kilisede verdiği vaazlar onu tüm Rusya'da ünlü yapıyor. Rus Meclisi olan Duma'ya seçiliyor; fakat Bolşevik Devrimi'nin başarılı olması üzerine Rusya'dan kaçıp bir süre Gelibolu Mülteci Kampı'nda konuk oluyor. Daha sonra Yugoslav hükümetinin daveti üzerine Belgrad'a yerleşiyor ve tüm Avrupa'yı gezip elli kitap yazıyor.

Gezdiği ülkeler içinde en çok Finlandiya onu etkiliyor. Finliler'in ataları İ.Ö. 100-İ.S. 100 yılları arasında Fin Körfezi'nden bugünkü topraklara geliyor. Finliler 1811 yılına değin İsveçliler'in egemenliği altında yaşıyorlar. 1808 yılında Rus Çarı I. Aleksandr'ın Finlandiya'nın yarısını işgal etmesi üzerine zamanla Rusya'nın egemenliği altına giriyor ve Rusya'da Ekim Devrimi'nin başarılı olması üzerine Finlandiya 6 Aralık

1917'de bağımsızlığını ilan ediyor.

Kitabın kapağında bu kitabın Atatürk tarafından askeri okulların müfredat programına alınmasının emredildiği yazıyor. Atatürk Kurtuluş Savaşı'nı birlikte verdiği ve cumhuriyeti birlikte kurduğu Türk ordusunun gelecekteki komutanları yetiştirecek askeri okullarda bu kitabın okutulmasını istemesi çok anlamlı; çünkü Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin geleceğine bu yeni komutanları da ortak etmek istediği anlaşılıyor.

"Beyaz Zambaklar Ülkesinde" adlı kitap bir çağdaş toplumun a'dan z'ye nasıl kurulduğunu ve nasıl kurulması gerektiğini örnekleriyle çok çarpıcı biçimde anlatıyor. Toplum yönetiminin, aile yapısının, köylülerin eğitilmesinin, din adamlarının yetiştirilmesinin, kışla eğitiminin, din adamı yetiştirilmesinin, toplum yaşamında sporun ve eğitimin nasıl olması gerektiğini ve Finlandiya'da bunun nasıl sağlandığını yazar, yıllarca Finlandiya'da gezerek, incelemeler yaparak, gözleyerek kitabına aktarmış.

Ülkesini seven her Türk'ün bu kitabı mutlaka okuması ve Türkiye'nin nerede yanlış yaptığını anlaması ve yapılan yanlışları sorgulaması gerek. Ülkemiz Kurtuluş Savaşı sonrasında Finlandiya'nın geçtiği evrelerden geçse, sorunlara onlar gibi yaklaşırsa bugün ülkesinin Atatürk'ün istediği gibi çağdaş bir toplum olmasını isteyenler kaygı içinde yaşamaz, bunca anlamsız savaşımı hüznüyle seyretmezdi. •

enginunsal34@smileads1.com

İngiltere'nin simgeleşmiş iki adı, yazar George Bernard Shaw ile Başbakan Winston Churchill, birbirlerine takılmaktan özel bir zevk ahırlardı.

George Bernard Shaw bir gün, oyununun ilk gecesi için Winston Churchill'e iki davetiye gönderdi ve yanına da şöyle bir not ekledi:

"Size iki davetiye gönderiyorum. Oyunuma bir dostunuzu da alıp gelebilirsiniz. Tabii bir dostunuz varsa..."

Winston Churchill, bu iğnelemenin altında kalmadı. Hemen bir not yazarak Shaw'a karşılık verdi. Churchill'in notu şöyleydi:

"Çok üzgünüm, o gece başka bir yere söz verdiğim için oyununuzu seyretmeye gelemeyeceğim. Fakat ikinci gece gelebilirim. Tabii oyununuz ikinci gece oynarsa..." •

Anne ve Babalardan **Nine ve Dedelerden**

*Gönderi adresi: Bütün Dünya, Mimosza 4/9, D: 1, Ataşebir,
34750, İstanbul-posta: butundunya@butundunya.com.tr
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla
olmamasına lütfen özen gösteriniz.)*

Tan Küflü Ergin, ABD

Zeynep Ünalın, Ankara

Emre Şahin, Avustralya

Beyza Çakırlı, Tekirdağ

Caner Açıl, İstanbul

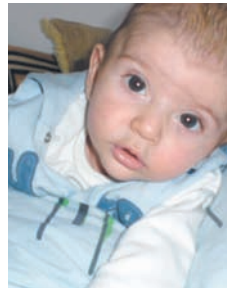
Erva Arıcı, Adana

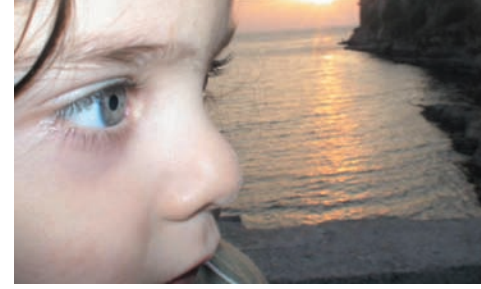
Uygur Güçlü, Bursa

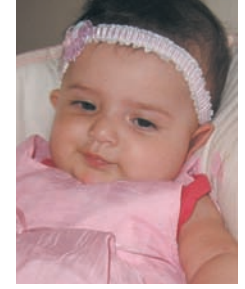
Onur Akçimen, Adana

Kaya Arslan, Ankara

Damla Er, Ankara

Nehir Yağlıkara, İstanbul

Efe Halil, İzmir

Şevval Akça, Kars

Oğulları, Kızları ve Torunlarından

Nineler ve Dedeler

Emine Erginer Aytı

Mankafa Poldi

"Buraya oturamazsınız, bu koltuk, 14. Louis'nin koltuğudur."

"Zararı yok... Kendisi gelince kalkarım."

"Ne o, elbiseyle mi yatacaksınız?"

"Evet! İnsan kimi zaman düşünde utanılacak kişilerle karşılaşılıyor, ayıp oluyor."

"Poldi neyin var?"

"Köpeğim kayboldu."

"Üzülme, gazetelere ilan veririz."

"İyi de köpeğim okuma bilmiyor ki..."

"Yaralandın, bunu anladım; yaralarının dikilmesi gerekiyor, bunu da anladım. Fakat seni dikiş makinesinin altına nasıl soktular, işte bunu anlayamadım!"

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Mayıs Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Masadaki yeri	Adı	Yaşı	Görevi
A	Orhan	34	Satış elemanı
B	Kevser	40	Muhasebeci
C	Berna	27	Müşteri temsilcisi
D	Melih	31	Sekreter
E	Esmâ	28	Veznedar

Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	D	O	Ğ	A	N	K	U	B	A	N		E	C	E	L
2	E	M		Ş	İ	A	R		S	A	A	D	E	T	
3	M	A	R	A	L		A	H	U		K	E	F	E	N
4	İ	C	A	R		O	N	A	M	A		B	A	N	T
5	R	A	K		O	K		H	A	R	B	İ		E	
6	T		A	T	M		K	A	N	A	R	Y	A		İ
7	A	S	M	A		D	A	M		M	A	A	R	İ	F
8	Ş	U		R	A	S	T		R	A	N	T		K	A
9	C		E	H	L	İ		M	A		D		D	O	
10	E	S	V	A	P		K	A	S	T	A	M	O	N	U
11	Y	A		N	U	R	İ		P	İ		U	R	A	Z
12	H		H	A	L	A		D	U	R	U	S	U		A
13	U	C	A		L	İ	R		T	A	Y	A		E	K
14	N	U	T	K	U		A	T	İ	N	A		İ	M	
15		M	A	R		A	Y	A	N		K	A	L	A	S
16	B	A		A	F	T		S		A					
17	E		A	L	A		E	M	İ	N					
18	G	E	Z	İ		A	T	A	M	A					
19	Ü	S		Ç	E	K	İ		A	N					
20	M		S	E	R		K	Ü	M	E					

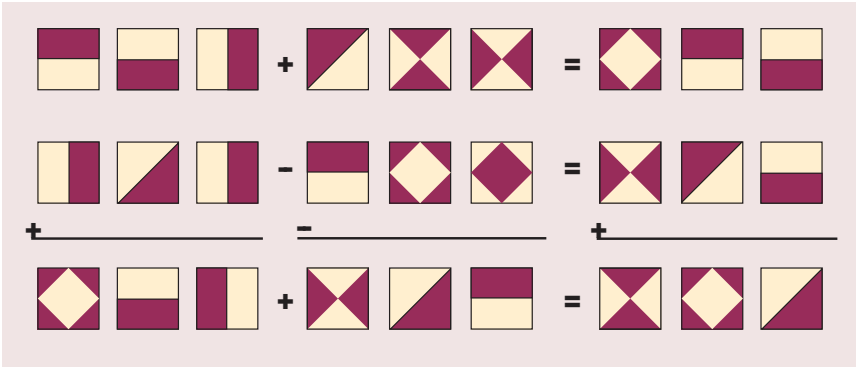
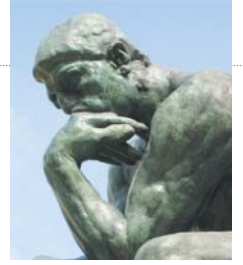

KARELER VE RAKAMLAR

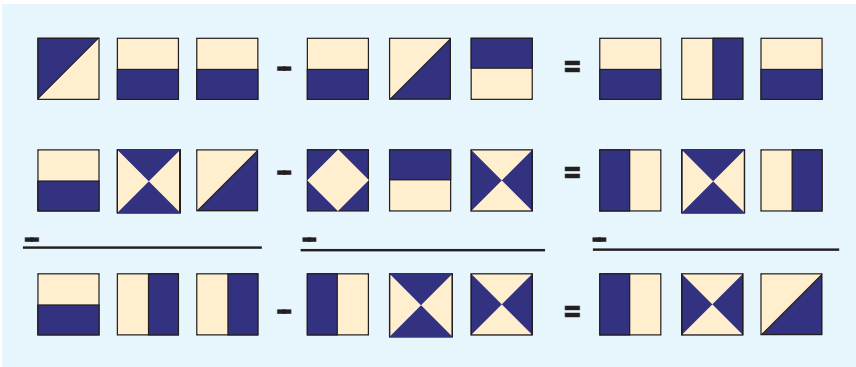
Cahit Batum

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Mayıs Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 327 + 466 = 793 \\ + 301 - 134 = + 167 \\ 628 + 332 = 960 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 735 - 322 = 413 \\ - 210 - 109 = - 101 \\ 525 - 213 = 312 \end{array}$$

O bayram, kasabada beş tane eczane nöbetçiydi. Aşağıdaki ipuçlarından eczanenin ve eczacının adını, hangi sokakta olduğunu ve bayramın ilk günü kaç kişinin eczaneye uğradığını bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Deva Eczanesi'nin sahibi Mehmet değildi, Ahmet de. Ama Sihat Eczanesi'nin sahibi Sırrı'ydı.
- 2- Sevinç Sokak'taki eczaneye 13 kişi uğramıştı.
- 3- Alper Sokak'ta olmayan Mahmut'un eczanesine 24 kişi uğramıştı.
- 4- Kurtuluş Eczanesi Mutlu Sokak'taydı.
- 5- Sevinç Sokak'ta olmayan Ahmet'in eczanesine 18 kişi de uğramıştı.
- 6- Reha Sokak'taki eczanenin sahibi Mehmet olmadığı gibi bu eczaneye ne 17 ne de 24 kişi uğradı.
- 7- Şifa Eczanesi'ne 12 kişi uğramıştı; ama Reha Sokak'ta değildi.
- 8- Ovacık Sokak'taki eczanenin sahibi Ali'ydi.

Eczane	Eczacı					Sokak					12	13	17	18	24	
	Ali	Ahmet	Mehmet	Mahmut	Sırrı	Alper	Sevinç	Mutlu	Ovacık	Reha						
Sihat																
Şifa																
Kurtuluş																
Deva																
Çağ																
12																
13																
17																
18																
24																
Alper																
Sevinç																
Mutlu																
Ovacık																
Reha																

Eczane	Eczacı	Sokak	Kişi sayısı

YukselBozer@butundunya.com.tr

SATRAÇ

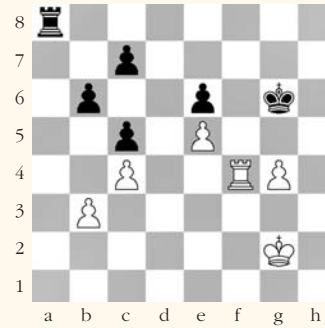
Mustafa Yıldız

BAKÜ'DE BİR ÇİNLİ

FIDE'nin yeni bir düzenlemesi olarak iki yıl sürecek Grand-Prix Turnuvalarının ilki 20 Nisan-6 Mayıs 2008 tarihlerinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de yapıldı. Turnuvada üç Azeri büyükusta Şehriyar Mamedyarov (2752), Timur Recebov (2751) ve Vugar Gashimov (2679)'un yanısıra Magnus Carlsen (2765), Peter Svidler (2746), Sergey Karjakin (2732), Michael Adams (2729), Gata Kamsky (2726), Alexander Grischuk (2716), Etienne Bacrot (2705), Ivan Cheparinov (2695), Wang Yue (2689), Ernesto Inarkiev (2684) ve David Navara (2672) oynadılar. Rakibe beraberlik önerisi yapmanın yasak olduğu turnuvada Çinli GM Wang Yue ve bu denli büyük bir turnuvada ilk kez oynayan Gashimov ile Carlsen 1-3 dereceleri paylaştılar.

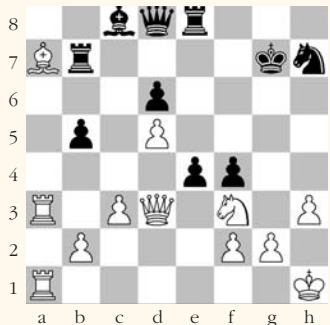
Sergei Karjakin-Wang Yue, Bakü, 2008

1. e4 e5 2. Af3 Ac6 3. Fb5 Af6 4. 0-0 Axe4 5. d4 Ad6 6. Fxc6 dxc6 7. dxe5 Af5 8. Vxd8 Şxd8 9. Ac3 Şe8 10. h3 Fe7 11. g4 Ah4 12. Axf4 Fxh4 13. Ff4 Fe6 14. Şg2 Fe7 15. Kfd1 Kd8 16. f3 h5 17. b3 a5 18. Ae2 a4 19. Ad4 Ka8 20. Axe6 fxe6 21. Fg3 g6 22. Fe1 c5 23. c4 b6 24. Fc3 Şf7 25. Kd2 axb3 26. axb3 Kxa1 27. Fxa1 Ka8 28. Fb2 Fg5 29. f4 Fxf4 30. Kf2 g5 31. Fc1 hxg4 32. hxg4 Şg6 33. Fxf4 gxf4 34. Kxf4 (D) Şg5 35. Kf6 Şxg4 36. Kxe6 Şf5 37. Ke7 Ka3 38. e6 Kxb3 39. Şf2 Kb4 40. Kxc7 Şxe6 41. Kh7 Kxc4 42. Kh6+ Şd5 43. Kxb6 Ke4 44. Kb1 c4 45. Ke1 c3 46. Kxe4 Şxe4 47. Şe1 0-1

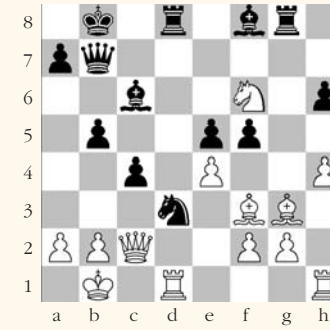

İnarkiev-Kamisky Oyununda Kritik An

34. hamlede siyah, e4 sürüşüyle piyon çatalı atıyor. Bu konumda 35. Vd4+ ve sonra atını da e4 piyonunun süngüsünden kurtarması beklenen İnarkiev, sürpriz biçimde 35. Fd4+ hamlesini yapıyor. İki piyon fazlası olan beyaz böylece bir alet geri düşüyor ve deneyimli şampiyon Kamisky, oyuna ağırlığını koyuyor. Oyun şöyle sürdü: 35... Af6 36. Vd1 exf3 37. Vxf3 Şg6 38. Vxf4 Ah5 39. Vh2 Kbe7 40. Vg1 Ke2 41. Ka8 Vh4 42. Kb8 Şh6 43. Kb6 Fxh3! 44. Kxd6+ Şh7 45. g3 Fg2+ 46. Şxg2 Vxg3 47. Şf1 Vh3+ 48. Vg2 Ag3+ 0-1

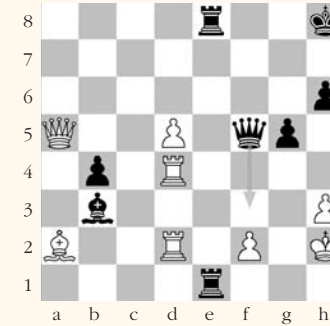

AVRUPA BİREYSEL ŞAMPİYONASI'NDAN

Georgescu-Gureviç, Filibe, 2008

Yukarıdaki konumda beyaz Af6 ile g8'deki kaleyi istiyor. GM Gureviç kararlı biçimde kalesini fil ile değiştiriyor: 24... Kxg3 25. fxxg3 fxe4 26. Fe2 Fc5 27. Khf1 Fd4 28. g4 Va6 (soğuk ve sinsi bir hamle!) 29. g5?? beyaz, hamlesini yapar yapmaz uyanıyor ve oyunu terk ediyor. Neden? Çünkü 29... Ab4 hamlesinden sonra konumu savunacak gücü kalmıyor.

Tahirov-Atakişi, Filibe, 2008

Oyunun 45. hamlesi: Beyaz, 46... Vf3 çifte tehdidi yüzünden fili alamıyor. 46. Vb6 oynayıp h6'dan karşı atak peşinde. Oysa Atakişi'nin asıl tehdidi, kale fedasıyla mat! 46... Kh1+ 0-1 (47. Şxb1 Vh3+ 48. Şg1 Ke1+#!)

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

ATAK

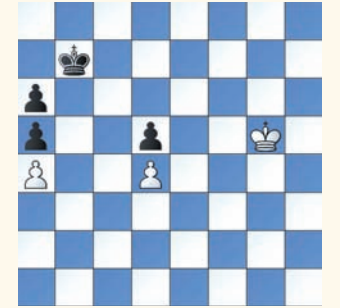
Mamedyarov-Savchenko

Beyaz kazanır

OYUN SONU

Botvinnik, 1939

Beyaz kazanır

KENDİ GELEN

Onischuk-Morozevich

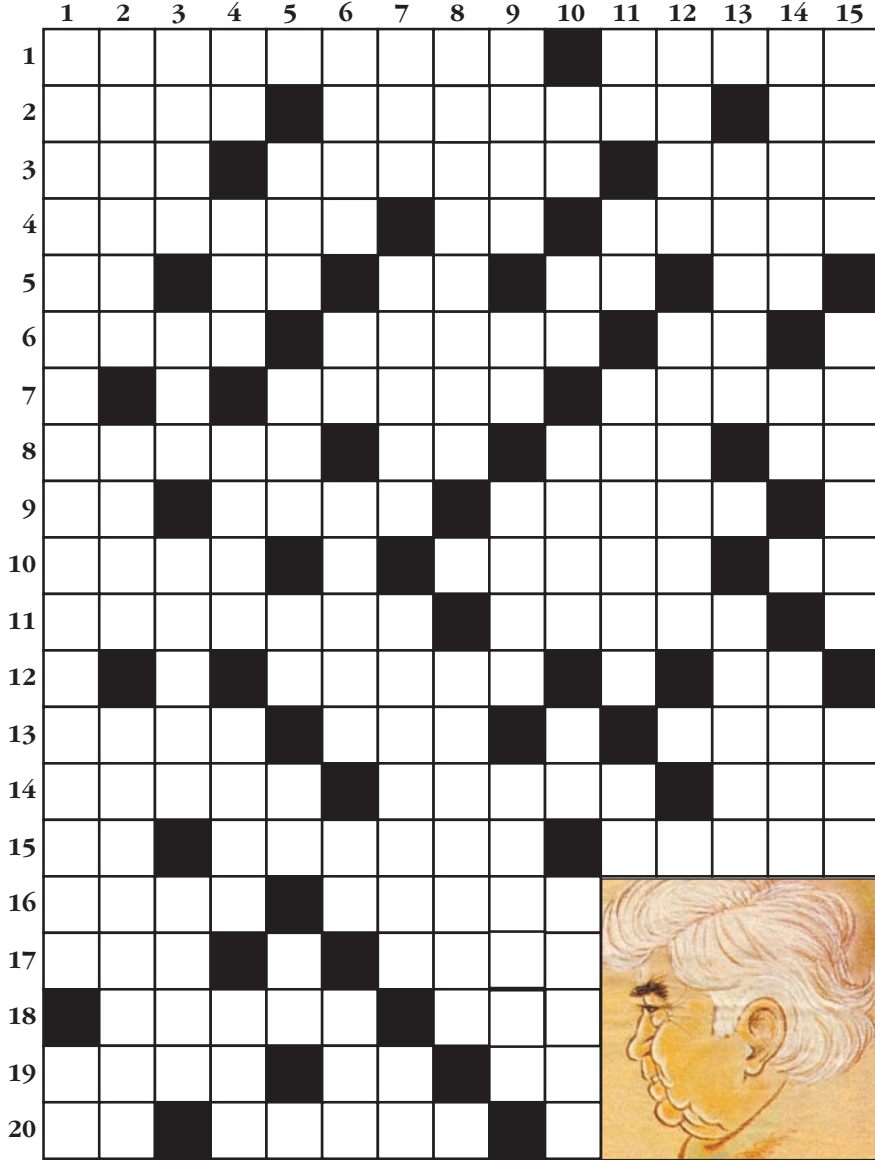

25.Axb7??

Çözümler 139'uncu sayfamızdadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1) Fotoğrafta görülen yazarmız. - Hint prenseslerine verilen ad. 2) Hint-Avrupa dil ailesinin İrani diller grubuna ait bir dil. - Lale bahçesi. - Endonezya'nın plaka imi. 3) Dolaylı olarak anlatma. - Yedinci sanat. - Operalarda solistlerden birinin orkestra eşliğinde söylediği parça. 4) El ustalığı isteyen işler. - Bir nota. - Söz dinleme, boyun eğme. 5) En kısa zaman. - İşaret. - Tavlada bir sayı. - Trabzon'un bir ilçesi. - Manganezin simgesi. 6) Yiğit. - Ayakkabının alt bölümü. - Uzaklık anlatır. 7) Üzerinde deney yapılan canlı ya da şey. - As, ermin. 8) Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapsarı. - Satrançta bir taş. - Matem. - Eski Mısır'da güneş tanrısı. 9) Boru sesi. - "Büyük" (Turgut Uyar'ın yapıtı). - Kliring. 10) Üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu. - Köşk. - "..... Büyürken Uyuyamam" (Necati Cumalı'nın bir yapıtı). 11) Anlayış, sezgi, sezgi. - Delil. 12) Konuşmada art arda gelen kelimelerden birincisinin sonundaki ünsüzün, ikincisinin başındaki ünlüye bağlanarak söylenmesi. - Bir organımız. 13) Büyük balıkları tutmakta kullanılan, küçük balık biçiminde, ucu iğneli kurşun parçası. - Bir göz rengi. - Ankara'nın bir semti. 14) Bir elçiliğe bağlı uzman. - Bir şeyi yapıp yapmaya karar verme gücü, istenç. - Halk dilinde ağabey. 15) Bir nota. - Atomal. - Örnek alınacak söz. 16) Buyruk, komut. - Mavi renkli, değerli bir korindon türü. 17) Değersiz, önemi olmayan. - Dokuma tezgahında tarağı tutan ağaç ya da metal parça. 18) Taze olmayan. - Eşi olmayan, biricik. 19) Kişi ya da kuruluşların genel ağda oluşturduğu değişik konulardaki bilgilendirici sayfalar. - Genişlik. - Yunan abecesinde bir harf. 20) Vilayet. - Açık artırma ile satış.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) 1969 yılında doğmuş, ülkemizde de konserler vermiş Azerbaycanlı kadın piyanist, besteci ve şarkıcı. - Bir nota. 2) Yakınma ya da hafifseme yoluyla şimdiki zaman. - En küçük sosyolojik birim. - Motorlu, dört tekerlekli kara taşıtı. 3) Anlama yeteneği. - Alkollü sert içki. - İri taneli bezelye. - Gelir. 4) Güney Afrika'nın plaka imi. - İlişkin. - "Selvi Boylum, Al Yazmalım" romanının baş kadın kahramanı. - Tarım ürünlerinden alınan onda bir oranındaki vergiler. - Hayvan yiyeceği. 5) Sıcak esen bir rüzgar. - Dinükleik asidin kısa yazılışı. - Başlıca içeceğimiz. - Bir gıda maddesi. - Bir nota. 6) Seçkin. - Bir cetvel türü. - İşçi. - Osmiyumun simgesi. - İleri sürülen düşünce. 7) Unvan, titr. - Bir duygu, tasarı ve güzelliğin anlatımı sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık. - Yönerge. - Sodyumun simgesi. 8) Ebediyen. - Uсталık, hüner. 9) Büyüme, gelişme. - Kimi yörelerde ayrına verilen ad. - Karadeniz'e özgü küçük balıkcı teknesi. - Yeraltı suyunu tutan ve ileten kayaç ortamına verilen ad. 10) Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi. - Bir sayı. - Kanun. - İlkel benlik. - Bir spor dalında erişilmiş derecelerin en üstünü. 11) Baryumun simgesi. - Akdeniz'de hapisanesiyle ünlü bir ada. - "Tarıncı Dursun" (yazarımız). - Eski dilde ilaç. 12) Erden çavuşa kadar olan askerler. - Olması ya da yapılması istenen bir şeyin zihinde aldığı biçim, proje. 13) Bir şeyin olmasına çok az kalmak. - İlişki kurma, münasebet. 14) Çıplak. - Şarkı, türkü. - Kirliliği gösteren iz. 15) Bir şeyin yapılması için tanınan süre. - Atatürk'ün, Kurtuluş Savaşı başlarında gidip genelde yayınladığı ilimiz - Kök, sap ve yaprak biçiminde farklılaşmamış bir bitkinin yaşama ve büyüme organı. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

CEPHEYE GİDEN YOL, KORKU KÜLTÜRÜ NİÇİN 'MIŞ GİBİ' YAŞIYORUZ, BÜTÜN YÖNLERİYLE TÜRK HALK EDEBİYATI BİLGİLERİ, KIŞ MASALLARI

Cepheye Giden Yol

Emir Kıvırcık
Goa Yayınları

“Şu Çılgın Türkler” ve “Diriliş” kitaplarıyla yakın tarihimizi aydınlatan sevdiğim Turgut Özakman kitabı şu sözlerle öneriyor:

“Her Türk gencinin ulusumuzun ve tarihimizin en önemli iki savaşının kazanılmasında payı olan, emeği geçen o ‘çılgın Türkler’den biri olan Behiç Erkin’in başarılarını bilmesi ve kendisini tanıması gerekir. İşte bu kitap Çanakkale Harbi’mizin ve Kurtuluş Savaşı’mızın lojistik zaferinin başındaki kahraman komutanın, Mustafa Kemal’in yakın arkadaşı Behiç Bey’in gerçek hikayesidir.”

Demiryollarının Kurtuluş Savaşı’nda oynadığı önemli rolü

öğrenmek isteyenler için kurumun komutanı ve genel müdürü Behiç Erkin’in anıları çok şey anlatıyor.

Korku Kültürü Niçin ‘Miş Gibi’ Yaşıyoruz

Doğan Cüceloğlu
Remzi Kitabevi

Türkiye’yi gezerken bir yandan da psikolojik bir sorgulama yaşamak ister misiniz? Doğan Cüceloğlu, oğlu Timur ve öğretmen Arif’le birlikte İstanbul’dan Amasya’ya, Niğde’den Silifke’ye, Taşucu’ndan Afyon’a ve yeniden İstanbul’a uzanan yolculuk boyunca “Niçin ‘miş gibi’ yaşıyoruz ve bunu niçin sürdürüyoruz?” sorusunu ve yanıtlarını tartışıyorlar ve çağrıda bulunuyorlar:

“Bir toplumda ‘korku kültürü’ egemense orada ne ‘gerçeğe koşulsuz saygı’ vardır ne de ‘can’ önemsenir. Herşey olduğu gibi bilimsel düşünce de gelişemez. Ve hayatlar ancak ‘miş gibi’ yaşanır. Oysa toplumda hem bireyler için, her türlü olumlu düşüncenin saygı gördüğü ve gelişebileceği değerler ortamını ve bu değerlerin yer aldığı anlam verme sistemlerini oluşturmanın yaşamsal önemi vardır. Bizimle yolculuğa var mısınız? Korku kültüründen kurtulmak için üçümüz el ele verdik, aydınlığa bir adım attık, bize katılmak ister misiniz? Haydi öyleyse!”

Bütün Yönleriyle Türk Halk Edebiyatı Bilgileri

Ahmet Özdemir
Bordo Siyah Yayınları

Doğuşundan günümüze Türk halk edebiyatını merak edenlere kısa, öz ve anlaşılabilir bir anlatımda başvuru kaynağı. Sözlü ve yazılı edebiyatın seçkin örneklerinin yer aldığı kitapta Orhun Yazıtları, Surnameler, cönkler, ünlü Türk destanları, âşık edebiyatı ve ürünleri, türküler, maniler, hoyrat ve ninniler, tekerlemeler, bilmeceler, Köroğlu, Dede Korkut, Kerem ile Aslı, masallar, menkıbeler, fıkralar, atasözleri,

deyimler, ilengeçler, yeminler, mezartaşı yazılar, seyirlik oyunlar, kukla ve ortaoyunu vb. başlıklar altında inceleniyor. Türk halk edebiyatının tarihçesi örnek metinlerle adım adım ele alınıyor.

Kış Masalları

Tarik Demirkan
Yapı Kredi Yayınları

Daha önce hazırladığı “Her Güne Bir Masal” kitabıyla hem büyükleri hem de küçükleri sevindiren yazarın yeni çalışması dört mevsimi kapsayacak. Andersen, Anadolu, Tibet, Macar, Fin, Estonya masallarından oluşan kitabı Feridun Oral resimleriyle daha alımlı bir biçime getirmiş. Çocukların belleğini masallarla bezemek, onların düş gücünü isteyenler için güzel bir çalışma. İlkbahar, yaz ve sonbahar masalları bu kitabı izleyecek. Masalların özgün kaynaklardan alınması kitabı farklı kılıyor. Andersen’in “Küçük Çam Ağacı” masalıyla başlayan şölen “Sultanın Oğlu ve Üç Limon”, “Sihirli Kесе”, “Bir Kış Masalı”, “Kuzey Işıkları” “Damlacığın Yolculuğu”, “Kutupayısıyla Kış Perisi”, “Kar Kraliçesi”, “Dünyayı Dolaşan Dört Kardeş” ve “Kar Dondurması” gibi masallarla devam ediyor. •

**BİR FOTOĞRAF
BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR**

Gönderi: İlyas Göker

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23

www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: BEKİR ÜSTÜN

GELİNCİKLER

Bekir Üstün, 1979 yılında Niğde'de dünyaya geldi. Annesiyle çıktığı bir gezintide doğanın güzelliği karşısında tepkisiz kalmamayacağını anladi küçük yaşlarda... İlkokulda ev ödevi olarak yaptığı resme öğretmenini inandıramadığı için kopyacılıkla suçlanıp yediği tokatla başlayan resim serüveni hocası Sababattin Camcıoğlu'yla buluşturdu onu... Camcıoğlu'ndan desen, kompozisyon eğitimi aldı. A. Hamdi Tanpınar'ın "Kolaydan kaçan hakiki sanatkar bilir ki, hayat ve hadîsatın idraki ancak insan ruhu üzerinde düşünenlere ve onu anlamaya ve tespit etmeye çalışanlara nasip olabilir" sözünü kendine ilke edinen ressam düşün-deki doğayı görme çabasıyla duyguları, özlemleri ve doğal güzellikleri tuval üzerinde renklere dönüştürmeye çalıştı. Figür ve portre çalışmalarıyla da dikkat çeken Ressam Bekir Üstün, İstanbul'daki atölyesinde resim yaparak yaşamını devam ettirmektedir.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320